Poštarina plaćena u gotovom.

Sveta Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

GOD. XXVI. MAJ, JUNI 1932. SV. 3.

Sadržaj:

ČLANCI:

Strana

Dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc 81
Bjarnat Krawc-Schneider: Nešto o himnološkoj literaturi Lužičkih Srba 85
A. P. Bersenjev: Dimitar H. Georgijev 87
Franjo Dugan st.: Nekoliko napomena kod nabave zvona 89
Božidar Kašner: Novi „Kantual" na vidiku 89
Dr. fra Ivan Glibotić: Okolo kupole sv. Petra 90
O. Božo Bubalo: Kratak osvrt na djela pok. dra Petra Wagnera 92
Stjepan Lovrić: Glazbeno pismo iz Slav. Broda 95
Lujo Šafranek-Kavić: Operna i koncertna sezona u Zagrebu 97
Vl. D.: Sitne bilješke iz engleskoga muzikalnog života 99
Milan Pavelić: Sveti himni 100

IZ HRVATSKE GLAZBENE PROŠLOSTI:

Janko Barlè: Prvi javni nastup glazbenog društva „Skladnoglasja", današnjeg „Vijenca" u zagrebačkom sjemeništu 101

HRVATSKE PUČKE POPIJEVKE:

Fra Augustin Kristić: Pučki crkveni napjevi u Kreševu 103
Rudolf Taclik: Jurjevska popijevka iz sela Gorniki 106

NAŠI DOPISI . . . . . 107—109

GLAZBENA LITERATURA . . . . . 109—113

PREGLED ŠTAMPE O GLAZBI . . . . . 113—114

RAZNE VIJESTI: . . . . . 114—119

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA . . . . . 119—120

NEK JE SVAŠTA . . . . . na omotu

GLAZBENI PRILOG:

Franjo Dugan: Ave Maria! 9
S. Marija Tarzicija Fosić: Bog moj i sve moje. (Svetootajstvena) 12

Table des matières.

Dr. Antun Goglia: Ivan pl. Zajc, p. 81. — *Bjarnat Krawc-Schneider:* Quelques paroles sur la littérature hymnique des Serbes de Lusace, p. 85. — *A. P. Bersenjev:* Dmitri H. Guéorguïef, p. 87. — *Franjo Dugan st.:* Quelques remarques sur l' achat des cloches, p. 89. — *Božidar Kašner:* Edition d' un nouveau livre de cantiques, p. 89. — *Dr. fra Ivan Glibotić:* Lettre musicale de Rome, p. 90. — *O. Božo Bubalo:* Aperçu des oeuvres de † Pierre Wagner, p. 92. — *Stjepan Lovrić:* Lettre musicale de Slavonski Brod, p. 95. — *Lujo Šafranek-Kavić:* La saison d' opéras et de concerts à Zagreb, p. 97. — *Vl. D.:* Miscellanées de la musique en Angleterre, p. 99. — *Milan Pavelić:* Hymnes, p. 100. — *Janko Barlè:* Premier début publique de la société musicale "Skladoglasié", aujourd' hui "Viénats" ("Couronne") au grand séminaire de Zagreb, p. 101. — *Fra Augustin Kristić:* Mélodies populaires d' église de Kreševo, p. 103. — *Rudolf Taclik:* La mélodie "Youryevska" du village de Gorniki, p. 106. — Correspondances, p. 107.—109. — Littérature musicale, p. 109.—113. – Presse musicale, p. 113.—114. – Nouvelles diverses, p. 114.—119. – Nouvelles de la „Société de Sainte Cécile", p. 119.—120. — Faits divers (voir la couverture). — Supplément musical de *Franjo Dugan* et *S. Marija Tarzicija Fosić.*

Sv. Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

SV. 3. MAJ, JUNI 1932. GOD. XXVI.

Ivan pl. Zajc.

Dr. Antun Goglia — Zagreb.

(Nastavak.)

5. Zajc u Zagrebu.

E. Opere: Armida, Primorka, John Bull; opereta Nihilistica; oratorij „Oče naš"; kantate: Isusovo Uskrsnuće te Hrvati i Tatari. (1895.—1906.).

U mjesecu martu **1895.** slavio je Zajc 25. godišnjicu svog umjetničkog djelovanja u Zagrebu te 40. godišnjicu svoga umjetničkog rada uopće. U to doba radio je na svojoj operi „Armidi" (op. 852.) o čemu će biti kasnije govora. Povodom te proslave spjevao je pjesnik August Harambašić pjesmu „Ivanu pl. Zajcu", koja je otisnuta u „Prosvjeti" (1895. str. 154.).

Već 1. marta sakupili su se predstavnici gotovo svih hrvatskih pjevačkih društava iz raznih krajeva naše domovine, „da se poklone svečanim načinom Zajcu, koji je 25 godina svoga života posvetio narodnoj glazbenoj umjetnosti u Zagrebu".

U 11 sati prije podne primio je svečar deputaciju Hrv. Pjevačkog Saveza, predvedenu po predsjedniku Franu Folnegoviću te glazbenike Fr. Ks. Kuhača, Fr. Seraf. Vilhara, Gjuru Eisenhutha i Jos. Leušteka.

Nakon Folnegovićevog zanosnog govora i Zajčeve zahvale, predala su pojedina društva svečaru počasne darove. Osim toga primio je svečar tom zgodom oko 300 čestitaka i brzojavnih pozdrava iz svih krajeva Hrvatske, Slavonije, Dalmacije i Bosne.

Hrvatsko kazalište u Zagrebu takodjer je željelo taj dogadjaj proslaviti svečanom priredbom. O tom piše tadanji intendant Stj. pl. Miletić:[73]

„Prvobitna mi je bila namjera, tom prigodom iznijeti krasnu njegovu komičnu operu „Lizinka", ali mi se je takav način proslave činio prejednostavnim i nepravednim prema drugim operama skladateljevima. Nastala je dakle namjera, da se iznese iz većih djela njegovih: „Zrinskog", „Bana Legeta", „Pan Tvardovskog", „Boysiske vještice" i „Zlatke" po jedan čin ili prizor (a kasnije da se provede ciklična izvedba sviju njegovih opernih djela),[74] kadno se obrati Hrvatski Pjevački Savez na kazališnu upravu sa željom, da svi zborovi naših pjevačkih društava, koja žele svečaru iskazati počasti, pjevaju Zajčeve skladbe kod svečanosti u kazalištu.

---

[73] Stjepan Miletić: „Hrvatsko Glumište" knjiga I. str. 131.

[74] Kad je skladatelj opereta Franz von Suppé slavio svoj 40. godišnji jubilej djelovanja priredio je Karltheater u Beču Suppeov-tjedan, u kojem se je svaki dan davala po jedna svečareva opereta. (Vidi: Otto Keller: Fr. Suppé str. 119.).

Morao sam dakle napustiti dragu ideju gore navedenog načina proslave; ta Zajc nije bio samo naš kazališni svečar, već svečar čitavog naroda".

Svečana predstava je bila 2. marta, a raspored se sastojao samo iz Zajčevih skladbi i to:

1. Ouvertura k operi „Ban Leget";
2. Proslov od A. Harambašića;
3. „Domovina" i „Crnogorac Crnogorki" pjevala društva: „Merkur", „Sloga" i „Zastava";
4. „Domovini i ljubi" i „Ostavljena" pjevala operna pjevačica Leonija Brückl;
5. Romanca iz opere „Lizinka", pjevao operni pjevač E. Cammarota i
6. IV. VI. VII. i VIII. slika opere „Zrinski".

Kazalište bilo je čitavo iskićeno cvijećem, osobito loža svečareva. Gospodjama dijelile su se kitice cvijeća, a općinstvu posebni programi sa slikom svečarevom i kratkom njegovom biografijom. Čim se Zajc u svojoj loži pojavio, pozdravi ga orkestar trostrukim tušom. Od strane uprave kazališta bude mu uručena povelja začasnog člana hrv. zem. kazališta i srebrni lovor vijenac. Balet u IV. činu „Zrinskog" bio je tako složen, da su u zadnjem tableauxu izlazila iz cvijeća slova: „Živio Zajc".

„Narodne Novine" (3. III. 1895.) pišu o tom:

„Unapred moramo konstatovati, da je ova proslava bila tako lijepa, spontana i ushitna, kako ju je naš maestro Zajc zaslužio. Priznanje njegovog rada i s najvišeg mjesta, jednodušno burno klicanje općinstva svečaru, srdačne ovacije, upravo uznosite riječi, koje su se tom zgodom čule, kao i impozantna izvedba programa: sve to je bilo našeg Zajca dostojno, dostojno hrvatskog naroda, komu on toli slavno i revno služi i dostojno onih, koji su mu tu proslavu priredili. — Ne samo na gospojinskim lijepim očima, već i na muževnim licima vidjli smo suze, a te suze ganuća i priznanja mogu po odlikovanog umjetnika biti dragocjenije od bisera i zlata, od lovora i riječi".

Ovaj jubilej proslavio je takodjer i Hrv. Glazbeni Zavod u zajednici sa hrv. pjev. društvom „Kolo" u velikoj zavodskoj dvorani dne 10. III. svečanom matinejom i s ovim rasporedom:

1. Gradska vatrogasna glazba izvela je svečarove skladbe: ouverturu iz opere „Ban Leget" i „Hrvatske plesove"; 2. Tadanji predstojnik kr. zem. vlade dr. Iso Kršnjavi predao je svečaru odlikovanje; 3. Ravnatelj društva biskup J. Drohobeczky čestitao je svečaru u ime Glazb. Zavoda; 4. Predsjednik „Kola" Fr. Arnold čestitao je svečaru u ime društva „Kolo"; 5. Profesor dr. I. Florschütz čestitao je u ime učiteljskog zbora; 6. Učenica Katica Žugčić čestitala mu je u ime zavodske mladeži; 7. „Kolo" pjevalo je svečareve muške zborove „Šumski čar" i „Crnogorac Crnogorki" i 8. Kolašice i učenice zavoda pjevale su svečarevu „Ružu i djevojku".[75]

No i provincija proslavila je svečano ovu zgodu. Tako je u Karlovcu priredilo hrv. pjev. društvo „Zora" dne 24. III. izvedbu opere „Zrinski", a iza predstave bio je svečaru u počast priredjen svečani komers. Dne 20. IV. priredjuje pako hrv. pjev. društvo „Vila" u Varaždinu svečani koncert u gradskom kazalištu. U rasporedu bile su samo svečareve skladbe, a gdjica Darinka Jurinac krasnoslovila je u tu svrhu po pjesniku Božidaru Kukuljeviću-Sakcinskomu ispjevanu pjesmu „Ivanu pl. Zajcu".[76] Hrv. Pjev. i glazbeno društvo „Dunav" u Vukovaru sudjelovalo je kod proslave tako, da je priredilo dne 3. VI. 1895. veliki koncert na kojem je izvedena osim Zajčevih skladbi „Svečana ouvertura: „K proslavi I. pl. Zajca" od Ladislava Bradača.

Dne 14. X. 1895. bila je opet u Zagrebu velika slava — naime svečano otvorenje novog kazališta na Trgu kralja Aleksandra. Na toj predstavi izvodila se je Miletićeva alegorija „Slava umjetnosti", za koju je Zajc napisao muziku (mješoviti zbor i orkestar op. 866.) te VIII. slika opere „Zrinski".[77]

Moram jošte spomenuti, da je početkom ove godine za ere intendanta Miletića raspisalo zagrebačko kazalište prvi natjecaj medju inima i za izvorno operno djelo u serijoznom ili komičnom slogu bez obzira na broj činova uz nagradu od 1000 K. Ta nagrada podijeljena je Zajcu za operu Armida.[78]

---

[75] Gl.: dr. A. Goglia: „Hrvat. Glazbeni Zavod" str. 79.
[76] Gl.: „Vienac" god. 1895. br. 17.
[77] Gl.: Stjepan Miletić: „Hrvatsko Glumište" II. knjiga str. 33.
[78] Gl.: Stjepan Miletić: „Hrvatsko Glumište" I. knjiga str. 91. i dr. Ogrizović: „Hrvatska opera" str. 30.

Na milenijskoj izložbi u Budimpešti god. 1896. nagradjene su neke Zajčeve izložene skladbe te mu je podijeljena brončana medalja.[79]

God. 1895. radio je Zajc takodjer na djelu „Još jedan harambaša", kratka opera u tri slike. No skladba ostala je nedovršena, pače nema ni libreta.

Dne 21. XI. **1896.** bila je premijera god. 1895. nagradjene opere:

Armida

u četiri čina (op. 852.). Riječi napisao je A. Harambašić.

Lica: Tito Barberigo, dužd mletački, Aschenbrenner; Gonzalo, knez od Maroka, Karas; Marijo, grof delle Colonne, Vulaković; Genesio, grofov dvorjanik, Cammarota; Cìmone paž, gdjica Gregorić; Kaludjer, Anton; Klelija, duždeva kći, gdjica Sonntag; Gemma, njezina dojilja, gdjica Glivarec; Armida, Genesijeva kći, gdja Brückl. Čin biva u Mlecima.

I. čin. U Marijevoj palači skupili se njegovi prijatelji i vojnici, koji su spremni, da mu pomognu oteti duždevu kćer Kleliju. Kad odu, pjeva Marijo podulju ariju, kako je nekoć ljubio Armidu, a morao se nje odreći, da dobije Kleliju. Dolazi Armida te mu priopći, da je postala majkom i da je mora uzeti. Pjeva ariju „Ja te ljubim toli vruće..." Iza toga slijedi duet. Kad Armida ne uspije, proklinje ga i zaprijeti mu se osvetom. Kad ostane sama pjeva pred Bogorodičinom slikom veliku ariju.

II. čin. U 1. prizoru pred duždevom palačom pjeva zbor, a zatim Marije serenadu pred prozorom Klelije. Kaludjer daje Mariju habit, u kojem on odlazi u duždevu palaču.

2. prizor u palači: Klelija pita zvijezde, što joj dragi radi (arija je protkana koloraturom). Ulazi dužd sa gostima te pozdravlja ih recitativom. Dolazi i Marijo kao fratar. Slijedi njegov duet sa Klelijom, a zatim arija po ocu opredijeljenog joj vojna i muža Gonzala. Dolazi Armida i izdaje Marija. Na to Klelija pjeva „Jednim mahom sva mi sreća klone". Dužd prosvjeduje proti „mahnitoj" kćeri. Slijedi sekstet uz pratnju zbora. Armidu proklinje njezin otac Genesijo, a dužd šalje Marija, koji je medjutim ubio Gonzala i Genesija u zatvor.

III. čin dogadja se u tamnici. Marijo arioznim recitativom riše situaciju te u snu vidi apoteozu svoje ljubavi prema Kleliji. Dolazi Armida i ponavlja ariju I. čina. Marijo odbija njezinu ponudu za spas: radje će, kad ne može dobiti Kleliju, umrijeti. To je jedna od najljepših arija. Dolazi Klelija. Podmitila je straže i pobjeći će s njim kao njegova žena. Pjeva veliku ariju. Uz kor iz vana, koji pjeva psalam „Miserere", bježe Marijo i Klelija iz tamnice.

IV. čin. Soba u Marijevoj palači. Zbor iz vana pjeva, a Armidina podulja arija naviješta osvetu. Dolazi Klelija, te pjeva ariju iz III. čina; slijedi duet Armide i Klelije. Prva u svojoj osvetljivosti žestoko napada, Klelija se u polukoloriranim pasažama brani. Moleći oče naš pade na tle, a Armida je ubije. Na viku dodje Marijo sa Genesijem, koji hoće da ubije kćer za ovo nedjelo, ali mu ona odaje tajnu te mjesto nje ubije Marija, pjevajući „Ti si kćerko osvećena..." Zbor upada „Sveti Bože kako strašno, taj se svrši pir..."

Ova opera, koja ima pretežno talijanski karakter, davana je još 22. i 24. XI. 1896. Ouvertura izvedena je na koncertu „Kola" dne 5. VII. 1901.

Izvedbu Armide spominje Miletić u svom „Hrvatskom glumištu" (knjiga II. str. 150.) te zaključuje: „Kako je s Zajčevim imenom usko skopčano ustrojenje hrvatske opere, bio bi samo izraz dostojne pošte, da naše glumište jedne sezone iznese čitav kronologijski ciklus Zajčevih opera. Tada bi istom uvidjeli, kako smo bogati".

God. 1896. skladao je Zajc novu operu:

Primorka,

u dva čina (op. 870.). Libreto napisao je Ivan Trnski. Lica su ova:

Rade, mornar: Cammarota; Zorić, ribar: Aschenbrenner; Vida, njegova kći: Pleschner; Rudan, njezin zaručnik: Burian; Oružnik: Rašković; Dječak: Glivarec.

„Čin se odigrava u našem Primorju na obali uzburkanog mora, koje baca svoju pjenu u vis i prijeti objesnim ribarima, koji se na sigurnom tlu rugaju njegovoj sili. Uz njihovo ruganje pristaje i mladi ribar Rade, praštajući se sa rodnim krajem. U to se čuje očajno vikanje u pomoć i na bijesnom moru zabjelasa se žensko odijelo. Rade se sav prenerazi od čuda i bojazni, ali brzo skine gornje odijelo i skoči u more te izvuče polumrtvu djevojku Vidu Zorićevu. Kad se ona osvijesti i umiri, ona mu priča, da je zaručnica neljubljena čovjeka, pa žali, što ju je izbavio od smrti. On je tješi, no videći, da je već zaprošena zataji svoju ljubav i muče odilazi od nje. No Vida se ne može više suspregnuti te poleti za njim te ga zagrli i poljubi. U taj čas pojavi se njezin zaručnik Rudan i naperi samokres na Vidu; no Rade brzo je zakloni i spasi joj po drugi put život, a sam je ranjen u ruku. Vida se onesvijesti, a Rudan misleći da ju je ubio, poleti u tamnu noć. Doskoro dodje njezin otac Zorić i ljudi te im Rade sve ispripovijedi. Medjutim su Rudana oružnici svezali kao krivca, saznavši da je on pucao, no Rade ga obrani, veleći da se on slučajno nastrijelio. Zorić zahvali se Radi, ali ovaj odbija svaku hvalu, veleći da kani u Ameriku, dok dobije putni list. Kad to čuje Vida, umoli ga, da je ne ostavi te pred zaručnikom prizna, da ga ljubi. U Rudanu uskipi ljubomor i on trgne nož da probode svog suparnika, ali mu ga Rade istrgne, a Rudan osramoćen pobjegne. Zagrljene ljubavnike otac Zorić blagoslovi.

[79] Medalja pohranjena u Zajčevoj sobi u zagrebačkom gradskom muzeju.

Zajc nije imao sreću s tom operom. Izvodila je samo 5. i 7. X. 1901. Njezinu ouverturu izvodili su na koncertu „Kola“ dne 8. II. 1902.

Zajc napisao je više kompozicija pod naslovom **„Oče naš“**. Tako god. **1897.** skladbu „Oče naš“ (Pater noster) za alt, violinu i klavir ili harmonij (op. 874.); zatim „Oče naš“ po pjesmi Ivana Trnskoga za muški zbor (op. 876.) i veliku kantatu „Oče naš“ u formi oratorija u dva dijela i sedam stavaka za sopran, alt, tenor i bas, mješoviti zbor, harfu, orgulje i orkestar (op. 905.). Tekst za tu kantatu napisao je August Harambašić. Tu skladbu posvetio je Zajc dne 31. X. 1897. hrv. pjev. društvu „Kolo“, koje ju je prvi puta izvelo na svom koncertu dne 23. IV. 1898. Ženski zbor sastojao se od učenica Hrv. Glazb. Zavoda, dirigent bio je Nikola Faller, a solisti Anka Matouškova, operna pjevačica, Mila Grbac, učenica Hrv. Glazbenog Zavoda, Ernesto Cammarota i Edo Aschenbrenner, operni pjevači, harmonij svirao je Franjo Dugan. Druga izvedba ovog djela bila je 21. I. 1912. prigodom proslave osamdesete godišnjice rodjenja Zajčeva. Sudjelovali su: Kristina Grahor, Marta Pospišil, Tadej Lovczinski, Marko Vušković, gospojinski i muš. zbor „Kola“, koji je brojio do 100 osoba i orkestar od 50 glazbenika. Ovaj put dirigirao je to djelo zborovodja „Kola“ Antun Anděl.

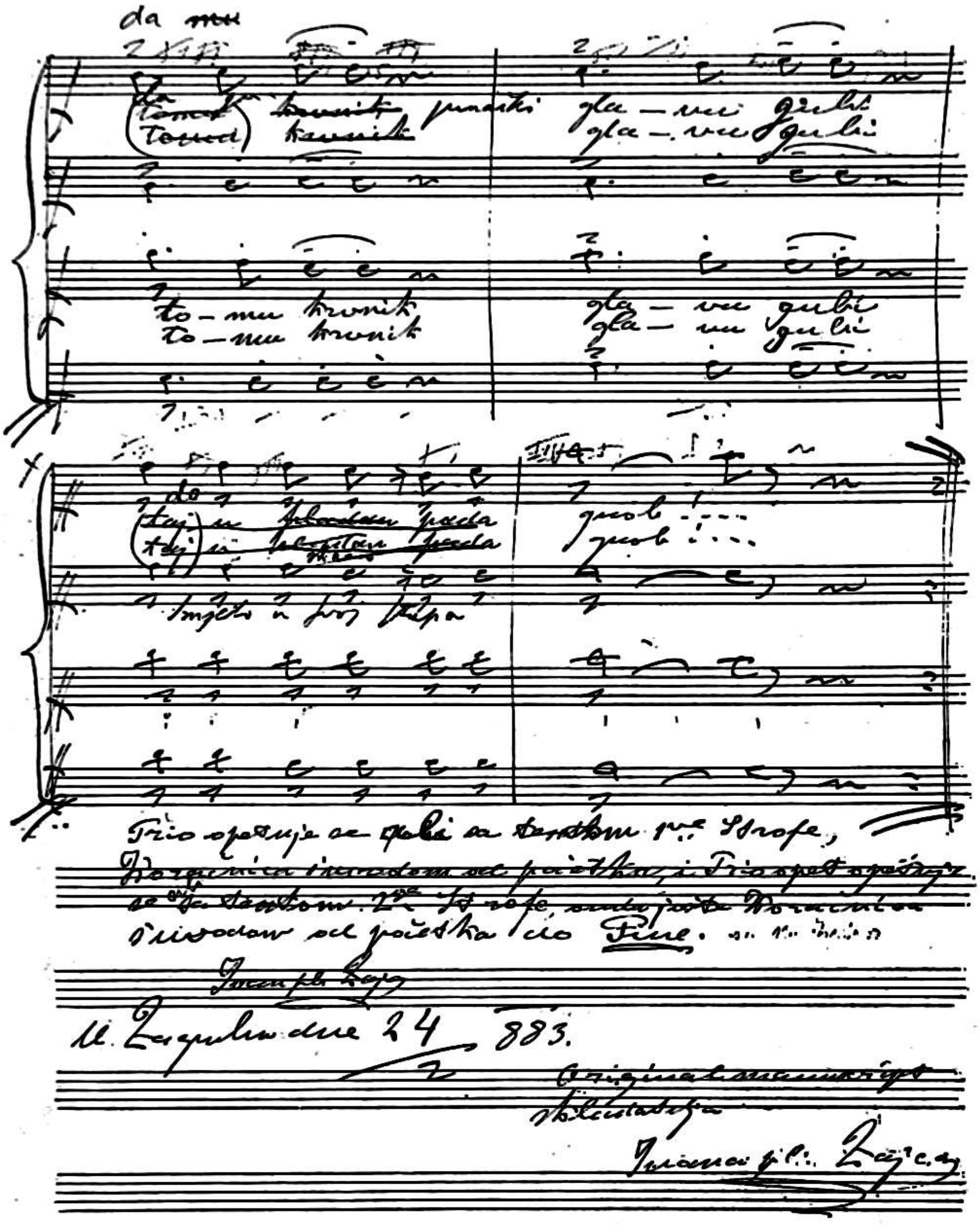

Izvadak iz originalne partiture poputnice „Zrinsko-Frankopanka“.

O toj izvedbi piše „Sv. Cecilija“ u članku „Kolo u počast maestru Ivanu pl. Zajcu“ (1912. str. 20.).

„Zborovi su pisani efektno i grandiozno. Nekoji (osobito zaključni u II. dijelu) su fugirani. U skladbi nastupaju solisti sa dosta velikim ulogama. Karakteristika Zajčevih radnja, lijepa melodija i bujna instrumentacija i u ovoj radnji živo iskaču“.

Zadnja izvedba bila je na koncertu Hrv. Glazb. Zavoda i „Kola“ dne 3. XI. 1931. kod proslave stote godišnjice rodjenja skladateljeva. Sudjelovali su: Maja de Strozzi-Pečić, Lucija Ožegović, dr. Viktor Benković, Rudolf Bukšek, — mješoviti zbor „Kola“, društveni orkestar Hrv. Glazb. Zavoda, Franjo Dugan (orgulje), Lujza Holubova (harfa). Dirigent bio je Boris Papandopulo, koji je povodom te proslave priopćio članak pod naslovom „Zajčeva Renesansa“ („Novosti“ 1931. br. 304.) u kojem se izjavio o toj skladbi ovako:

„Oče naš“ prikazuje nam ozbiljna muzičara na pragu ulaza u sedmi decenij svoga života. Sedam stavaka ove skladbe djeluje svečano svojim mirom i svojom dubinom. Nacijonalne note nema ni u jednom taktu, ali svaka stranica ove u svakom pogledu najinteresantnije partiture, ostavlja na slušaoca duboki religijozni dojam. Fugirani stavci, deklamacija zbora nad kojom se isprepliću dvopjevi i četveropjevi solista, bujni i šaroliki orkestar, ukusna upotreba orgulja — sve su to faktori, koji ovu kompoziciju uzdižu daleko iznad prosjeka i stavljaju uz bok mnogom i mnogom oratoriju te vrsti iz internacijonalne muzičke literature“.

Još spominjem pobožnu kantatu „Oče naš" za bariton, muški zbor, klavir i harmonij na riječi T. Trnskoga (op. 915.), izvedenu na svečanom koncertu dne 23. IV. 1899. glazbenog pjevačkog društva „Vijenac". Taj koncert priredjen je prigodom proslave šezdesete godišnjice tog društva.[80]

Napokon skladao je Zajc god. 1911. operu „Oče naš" u jednom činu, na koju ću se kasnije osvrnuti.

Ovdje spominjem još tri veća djela koje je Zajc napisao god. 1897. no koja nisu nikada izvedena.

Prva je opera **„I minatori (la dea della montagna)"** u tri čina, libreto od I. Fontane (op. 889.). Druga je opera **„Gallileo-Gallilei"** (drama historico musicale) u tri čina, libreto od Bassi-a (op. 898.). Ta je opera ostala nedovršena, a tako je nedovršeno i treće djelo opereta **„Salvator Rosa"** u tri čina (op. 899.). Još je ove godine napisao Zajc muziku za intermezzo glume „Ekvinocij" od Ive Vojnovića (op. 893.), o čemu će biti kasnije spomena.

Glazbeno pjevačko društvo „Vijenac" slavilo je god. **1899.** svoju šezdesetu godišnjicu. Medju inim priredbama bio je dne 23. IV. svečani koncert u velikoj dvorani sjemeništa. Na tom koncertu izvedena je „Posilovićeva himna" odnosno „U spomen Jurjev dana 24. IV." riječi M. D. Stošića za muški zbor (op. 873.), Tu je himnu Zajc za tu zgodu skladao i posvetio nadbiskupu dru Jurju Posiloviću. Tom zgodom izvedena je i spomenuta kantata „Oče naš" (op. 915.).

U proslavu dvadeset i pete godišnjice biskupovanja nadbiskupa dr. J. Posilovića priredilo je spomenuto društvo dne 16. V. 1901. veliki koncert, na kojem je izvedena Zajčeva: „Jubilarna himna nadbiskupu dru J. Posiloviću" („Rod nadpastiru") za muški zbor, uz pratnju klavira i harmonija (op. 948.). (Nastavit će se.)

Nešto o himnološkoj literaturi Lužičkih Srba.

Bjarnat Krawc-Schneider — Dresden (Drježdźany).

Nastavak.

Nabožna popijevka prati Lužičke Srbe ne samo diljem crkvene godine, nego i u drugim životnim zgodama i omogućuje nam, da duboko zavirimo u dušu tog naroda, koja je vrlo religiozna.

Spomenut ću jednu jutarnju pjesmu iz donje Lužice. To je s glazbene strane sva je prilika najzanimivija jutarnja pjesma.

Raúši Kěrluš. Pučka popijevka iz Brunojc.

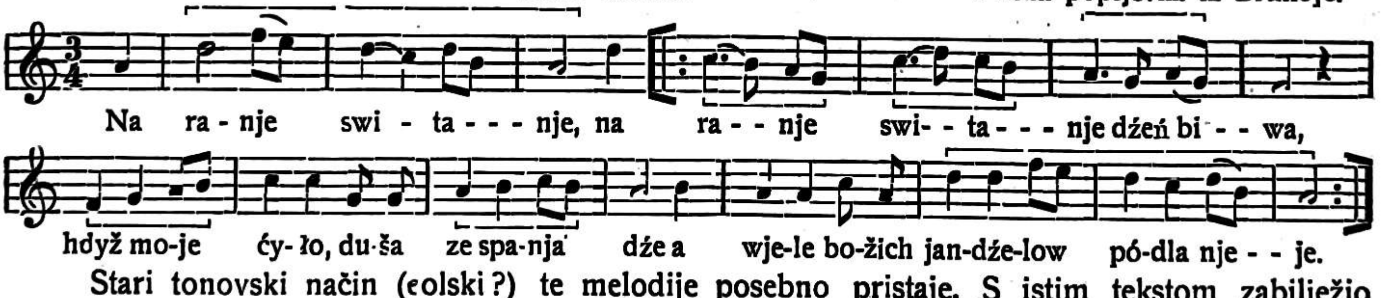

Stari tonovski način (eolski?) te melodije posebno pristaje. S istim tekstom zabilježio je dr. Arnošt Muka u gornjoj Lužici drugu melodiju (Časopis (Mać. Serb. 1883. č. 44.). Ta je melodija složena doduše u drugom načinu, ali je istotako zanimljiva. Vrijedno je prispodobiti ove dvije melodije!

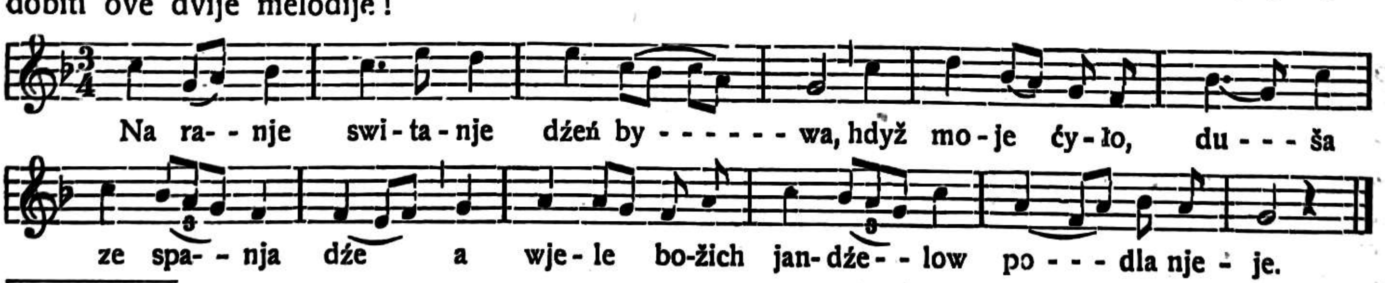

[80] Gl.: Birt Branko: „Zajčevi originali i originalne kopije u arhivu glazb. pjev. društva „Vijenac" u zagreb. sjemeništu" (Sv. Cecilija 1932. str. 63).

Od malo večernih popijevki, koje su mi pri ruci, su jamačno sve transkripcije njemačkih koralnih melodija. Tako na pr. pjesma, što je navodi Černý (III. pod br. 154.) je njemačka crkvena popijevka: „Werde munter, mein Gemüte!“

Originalna je mala dječja pjesmica angjelu čuvaru: „Jandźelej“, vrlo zgodna za djecu, a glasi:

Pobožno.

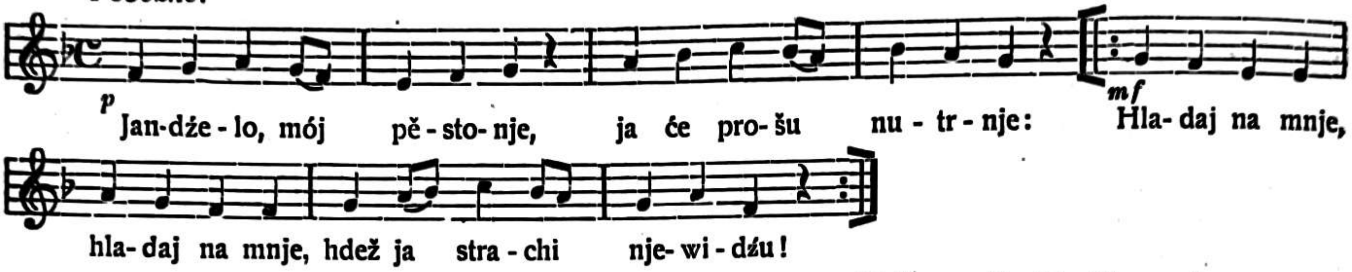

Kod svadbenih svečanosti nemaju Lužičani osobitih popijevki. U veselom raspoloženju pjevaju svatovi obično ozbiljnu pjesmu: „Mandźelstwo“ (bračni stalež), u kojoj se ističe, da je Bog već u raju blagoslovio ženidbu. „Praj křesćianski čłowjeke, hdźe sam prindźe mandźelstwo“ ima četiri prilično različite melodije. Najbolju obradio je dr. Pilk za mješoviti zbor, a tiskana je u njegovoj zbirci „Dobry wječor!“ pod br. 15. No kako sam ustanovio je ta pjesma i po tekstu i melodiji njemačkog podrijetla. Već donjolužički župnik Mjertyn Móń je rekao, da je tu popijevku oko god. 1840. donio u njegov zavičaj neki Matejsa Wósenskojc. Prevedena na lužičko-srpski jezik, se je ta popijevka ubrzo proširila, a njemački original doskora posvema zaboravio. To je vrlo poučan dokaz, kako se pučke popijevke sele i preinačuju. Erka Böhma: „Deutscher Liederhorst“ (II. str. 667.) priopćuje njemačke dokaze za tu tvrdnju.

Kažu o Lužičanima, da su vrlo nabožni. To je istina. Religiozni osjećaj duboko je usadjen u obiteljima tako u protestantskim, kako u katoličkim. Sjećam se iz svoje mladosti, kako je sva družina sa kućnim gospodarom glasno molila prije i poslije jela. Često su pjevali i koju nabožnu pjesmu. Za mir i slogu, za sreću i blagoslov u kući i obitelji moli lužički seljak a Lužičani su većinom seljaci. Pravi odraz tog osjećaja su pjesme protestantskog župnika Handrija Zeileŕa i katoličkog svećenika Jakuba Ćišinskoga. Upravo su prekrasne duboko religiozne i domoljubne seljačke pjesme Jakuba Ćišinskoga s kojim sam mnogo drugovao i prijateljevao završetkom prošlog stoljeća, dok je bio dvorski kapelan u Dresdenu. Za mnoge pjesme znam kako su nastale i mnoge sam uglazbio. Tri spominjem napose: „Wón rěči“ (on govori), „Wječorne začuće“ (Večerni osjećaj) i „Modlitwa stareho bura“ (molitva starog seljaka).

Medju himničke i tim slične popijevke spadaju po mom mnijenju takodjer pjesme s izrazito nacionalnim sadržajem, kako se nalazi i u pjesmama Ćisinskoga, što sam malo prije naglasio. I naše nacionalne himne su religiozne. Ne odišu agresivnim neprijateljskim duhom protiv stranih naroda, već su prožete čistim praktičnim kršćanstvom.

Vrlo je lijepa po sadržaju i dikciji „Idylla“, koju je spjevala autodidaktina Minja Witkojc iz donje Lužice. Prva kitica te pjesme glasi:

Hdyž wětřik duje přez pola
a woda přiběra,
to kiwa zas nam nadźija,
nadźija noweho nalěća.
Duj, duj wetřiko, duj!

Tu sam pjesmu uglazbio god. 1922. Naišla je na jednodušno priznanje te se brzo proširila. Snažna i živa himna je: „Wótčinska molitwa“, koju je god. 1899. na riječi K. A. Fiedlera uglazbio K. A. Kocor. Prostor mi ne dopušta, da sve te melodije priopćim, no moram cijenjene čitatelje upozniti ipak sa našom pravom nacionalnom himnom. Riječi spjevao je god. 1827. Handrij Zejleŕ, a uglazbio ih je god. 1845. K. A. Kocor. Što se mene tiče, priznajem, da tu himnu smatram za jednu od najljepših slavenskih. Nije nipošto sentimentalna, niti banalna, već otmjena i ako je vrlo jednostavna. Izvrsno pristaje pjesničkim riječima Handrija Zejleŕa, koje pobudjuju historičke uspomene, stvaraju nacionalno osvjedočenje i napunjavaju rodoljube s nadama.

Na serbsku Łužicu. Narodna himna. K. A. Kocor.

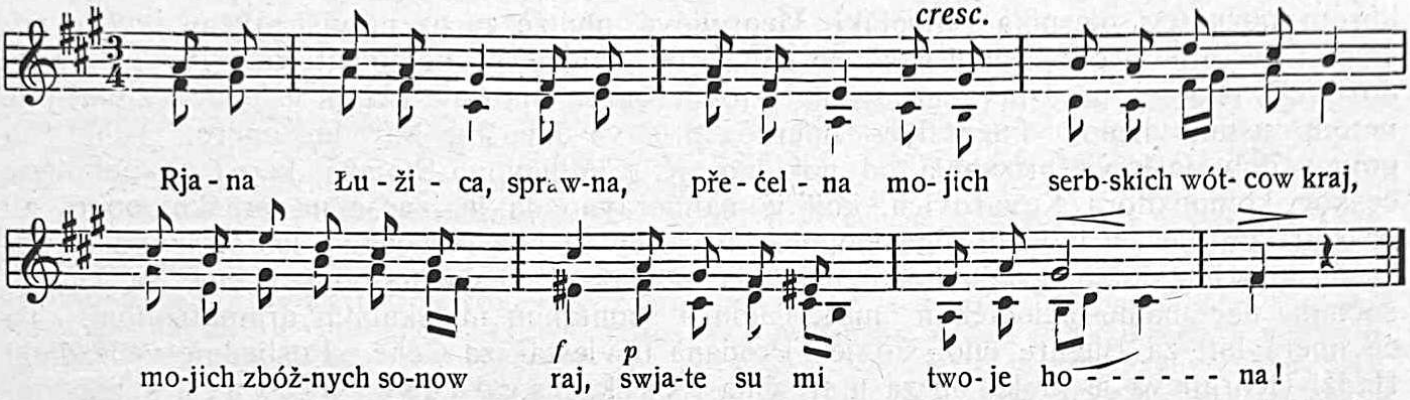

Kao zadnji primjer nacionalne himne spominjem „Zbudźenje za Serbow“. Riječi i melodiju napravio je Ivan Kilian, evangelički župnik, koji je otišao u Ameriku te ondje do svoje smrti ravnao malom crkvenom općinom u Teksasu. Spominjem napokon još dvije svoje kompozicije iz novijeg vremena: „Hory módre, ja was znaju“ od jezikoslovca Bohuwěra Pfula i „Płakal je jandźel, zaplakal“ od katoličkog župnika Handrije Wólšinskoga. Prva, veselijeg karaktera ubrzo se proširila u djetičkim društvima, medju školskom mladeži i medju Sokolima. (Svršit će se.)

Dimitar H. Georgijev.

A. P. Bersenjev — Stara Zagora.

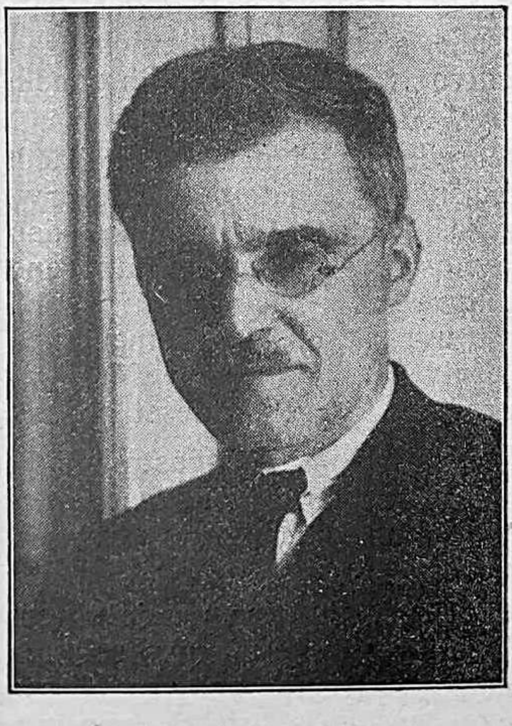

Dimitar H. Georgijev.

Nedavno je bugarska muzika izgubila dvojicu najvećih svojih predstavnika maestra G. Atanasova i Dim. H. Georgijeva. Još se nismo snašli u nenadoknadívu gubitku prvoga, došla je vijest o neočekivanoj smrti drugoga. Samo 15 dana ranije dobili smo posljednji broj njegova lista »Blgarski muzikant«, a malo zatim se iznenada javilo o njegovoj smrti. Bugarska je malena zemlja, koja ne radja često ličnosti veličine, kakove su obojica dragih pokojnika. Tek će se sada osjetiti njihov gubitak u životu naše domaće umjetnosti i tko zna da li će se naskoro javiti dostojni zamjenici i nastavljači njihova rada.

Dimitar H. Georgijev je jedan od one skupine prvih bugarskih kompozitora, koji je zahvaljujući solidnoj naučnoj spremi, dobivenoj u Češkoj od Dvořaka, Foerstera i dr. glasovitih pedagoga, i nesumnjivim stvaralačkim dispozicijama, uspio, da izvede našu domaću pjesmu iz jednostavnih šablona, koje joj dadoše osnivači domaće umjetnosti — Em. Manolov, Mustakov i dr. i da naprave od nje temelje umjetničke nacionalne muzike. Dim. H. Georgijev zajedno s Dobri Hristovom, su kompozitori, koji za prvi put dadoše slobodniji oblik domaćoj pjesmi, izabraše odgovarajuću harmoniju za cilj i iskoristiše ju kao zdravu bazu za umjetničko stvaranje. Najprije sa svojom uzvišenom »Kantata Cara Osloboditelja Aleksandra II.« dobiše prvu nagradu na natječaju u povodu otkrića spomenika u Sofiji; (kasnije je ta kantata izvedena u imperatorskoj pjevačkoj kapeli u Petrogradu; tom prilikom dobiše službene pohvale velikih ruskih autoriteta Kompanejskog, Maslova, Findeisena); poslije s vrlo svečanom ouverturom »Lisec« dobiše takodjer prvu nagradu u natječaju prilikom otvorenja Narodnog kazališta u Sofiji; kasnije stvoriše Himne caru Borisu, Himne proljeću i t. d. Hadži Georgijev se javi kao oduhovljen talentiran tonski majstor s jako izrazitim stilom i bogato

melodično-harmoničnom invencijom, zdravo oslonjenom na neiscrpljivom našem muzičkom folkloru. Njegova opera »Tahirbegovica«, napisana godine 1911. prema libretu poznatog pjesnika Mihalaki Georgijeva, podiže ga na najviši niveau koji je postignut ne samo u onoj epohi nego do danas, od domaćeg kompozitora. Ta je opera doživjela pedeset predstava na sceni Narodne opere i postala glavni oslonac za ojačanje netom ustanovljenog bugarskog opernog društva današnje Narodne opere. Tahir Begovica dobi laskava priznanja od pokojnog K. I. Mihajlova-Stojana, kao i od pokojnog češkog kompozitora Kovařovica, koji je namjeravao da ju iznese na praškoj operi, ali ga smrt zapriječi u izvedbi toga nauma. Ta je opera bila izvedena i još se izvodi u pokrajinskim bugarskim gradovima i posvuda je izazvala jednako oduševljenje sa svojim sočnim nacionalno-melodičkim materijalom i spontanim muzikalnim dramatizmom. Ta će opera biti za Bugare ono, što je »Prodana nevjesta« za Čehe. Posljednje veće djelo Hadži Georgijeva je lirska opera u tri čina »Ašik, bagdadski pjevač«, s tekstom od glasovitog pisca Antona Strašimirova; na žalost je ostala nedovršena.

Osim gornjih krupnih djela, pokojni je kompozitor napisao golem broj manjih djela: koračnica, romansa, pjesama, instrumentalnih piesa, dueta i dr. kao i nekoliko muzikalno-pedagoških radova, Napisao je takoder mnogo kritičkih i informativnih članaka o razvitku našega muzičkog stvaranja.

Hadži Georgijev je jedan od osnivača bugarske Narodne muzičke škole — koja se danas zove Državna muzička akademija; pokojni je bio direktor te akademije od 1912. sve do prošle godine, kada je predao ostavku. On je učitelj povijesti muzike i harmonije velikog broja naših mladih muzičara — učitelja i artista, koji ga se svi sjećaju s najljepšim osjećajima. Kao pedagog imao je rijetke sposobnosti, a kao čovjek bio je toliko duhovit, srdačan i dobar, da će se jedva naći srce, koje nije ispunjeno ljubavlju prema njemu. Kao kompozitor bijaše pak toliko skroman, da nikada nije iskorišćivao svoj društveni položaj u ličnu korist i atestaciju. Reklama i samohvala bijahu mu nepoznati; on se svega toga klonio i bičevao je riječima i perom one, koji su se služili s takovim sredstvima. Upravo stoga nije njegova popularnost kao kompozitora tako velika, kao mnoštva drugih, neuporedivo manje sposobnih naših kompozitora.

Narodna opera imala je takodjer u osobi Hadži Georgijeva jednoga od najjačih adepata za svoj osnutak. Pokojnik je bio njezin dugogodišnji upravljatelj. On je prvi, zajedno sa muzičkim nestorom H. Iv. Nikolajevom i sa još nekoliko glazbenika, dao snažnu ruku pomoćnicu K. I. Mihajlovu-Stojanu da postavi osnove za ono veličanstveno djelo, koje je znatno podiglo prestiž domaće muzikalne kulture kao u nas tako i u tudjini. U tom pravcu njegova ustrajnost i požrtvovna predanost u radu bit će spomenik za sva vremena. Najposlije Hadži Georgijev je jedan od osnivača bugarskoga »Muzikalnog Saveza«, čiji organ »Muzikalen vestnik« uredjivaše punih trideset godina.

S jednom riječju djelatnost dragog pokojnika je tako velika i mnogostrana, da bi trebalo napisati mnogo stranica, da bude ona obuhvaćena; — to je rad budućeg muzičkog povjesnika. Ime Hadži Georgijeva ostat će zauvijek u našoj kulturnoj povijesti, kao ime najčestitijeg i najnesebičnijeg služitelja domaće muzike.

Umro je u 57. godini u bijedi poslije duge teške bolesti. Sudbina mu je u tom pogledu fatalno jednaka s onom njegova druga maestra Atanasova i sve njegove sabraće Zapada. Tako umiru upravo svi stvaratelji nematerijalnih vrednota: oni su žrtva otkupnica društvenog, narodnog blaga i tek poslije njihove mučeničke smrti započinje istinski njihov život, koji znači besmrtnost. Tako će i bugarski narod umjeti da ocijeni djelo — koliko veličanstveno, toliko i skromno — toga rijetkog Bugarina, u kojega je dominirala svijest o službi, kojoj se bio posvetio.

Ovdje u Staroj Zagori, rodnom mjestu neprežaljenog pokojnika, gdje je on započeo svoj rad kao učitelj muzike u gimnaziji i osnovao je uz nju prvu učeničku duhovnu muziku u Bugarskoj, kao i prvi kor i orkestar uz muzičko društvo »Kaval« godine 1897., odat će se poštovanje prema zaslužnim sugradjaninu tako, da će naskoro biti priredena jedna spomen-matineja, na kojoj će biti isključivo izvedene pokojnikove kompozicije.

Nekoliko napomena kod nabave zvona.

Franjo Dugan st. — Zagreb.

Jedan veleč. g. župnik piše mi ovo: Treba, da nabavim k svomu 700 kg teškom *Fis* zvonu još dva zvona. Zvonolijevac me nagovara, da dadem načiniti zvona *Gis* i *Ais*, tako da bi imao veleb ne zvukove *Fis, Gis, Ais*. Znadem, što je to u teoriji (krnji, preobrnuti septakord). Na harmoniju, arpegirano igrajući, lijepo zvuče ti glasovi, ali zajedno ih udarivši, ne zvuče bar mojem uhu dobro. Molim Vas, što Vi mislite, jer ipak zvona ne zvuče toliko zajedno, kad zvone. Moguće bi ta kombinacija Fis, Gis, Ais zbilja bila zgodna? Meni se osobno svidja kombinacija: *Fis, H, Dis*.

Glede tih zvona može se kazati ovo. Često se zvona udešuju u dur-akordu ili u mol-akordu. Takav akord dobro zvuči, ali može i dosaditi. Osim toga je svaki taj akord jednostran. Dur-akord je vedar, a mol-akord tmuran, što je nezgodno, jer nije neodredjeno. Utisak zvonjave morao bi biti neodredjen tako, da svaki slušaoc u zvonjavi nadje svoje raspoloženje. Radi toga se pokušalo sa melodijskom udezbom zvona. Budući da sva zvona rijetko zajedno udare, daje melodijska udezba zaista mnogo kombinacija. No ipak se dogadja, da sva zvona istodobno udare, pa onda učinak nije baš ugodan. Radi toga je najbolje, da se ondje, gdje ima više zvona, duboka zvona udese harmonijski, a visoka melodijski. Takvu udezbu daje i niz alikvotnih tonova (C, c, g, c_1, e_1, g_1, b_1, c_2, d_2, e_2, f_2 (fis_2), g_2). Budući da ondje, gdje je mnogo zvona, možemo kombinirati, mogu se kod skupne zvonjave neka zvona izostaviti i dobivamo efekte kakove hoćemo. U gornjem slučaju na pr. C_1, e_1, g, dur akord, g_1, b_1, d_2 mol-akord, c_1, g_1, c_2, d_2, e_2 dur akord sa melodijskim tonom d_2 i t. d.

Kad smo ograničeni na mali broj zvona, onda je najbolje, da ih udesimo tako, da se istakne istodobno i harmonijski i melodijski princip No kod toga je dobro pripaziti, da harmonijski princip ne ne bude jednostran ili jednoznačan (samo dur ili samo mol), nego dvoznačan na taj način, da ga jedan slušaoc može primati kao dur, a drugi kao mol (prema svojem raspoloženju).

Prema tome bi dispozicija *fis, gis, ais* bila lih melodijska i posve u sustavu fis **dur,** dakle s obzirom na gornje razlaganje manje podesna. Navesti ću više dispozicija za ton fis, pak neka si veleč. g. župnik bira koju hoće.

Prva kombinacija:
$F_1$is, $g_1$is, $c_2$is

Ta je dispozicija u dubini melodijska (fis, gis), a prema visini harmonijska (fis, cis). Radosno disponirani slušaoc osjeća taj niz kao *fis dur,* u kojem je gis prohodna nota izmedju fis i ais, gdje taj ais manjka, a slušaoc si ga u fantaziji umišlja. (Zvonjenje mora svršiti sa fis) i u tom pogledu je ta kombinacija najimpozantnija. Turobno disponirani slušaoc osjećat će taj niz kao fis **mol,** gdje je gis prohodni ton od fis na a, koji u zvonjavi manjka, ali ga slušaoc u svojoj dispoziciji osjeća (zvonjenje mora i sada svršiti sa fis).

Druga kombinacija mogla bi biti $f_1$is, $g_1$is, h. Radosno raspoloženi može to tumačiti kao niz tonova fis, gis, ais, h (fis dur), gdje manjka ais ili kao akord H, dis, fis, h (h dur), gdje je dodan šesti ton ljestvice h-dur **gis.** Turobno raspoloženi može tu kombinaciju tumačiti kao niz: fis, gis, a, h, (fis-mol), gdje manjka a ili kao akord H, d, fis, h (h-mol), gdje je dodan šesti glas melodijske mol ljestvice (gis).

Treća kombinacija bila bi fis, a, h. Turobno raspoloženi osjeća to kao *fis mol* (akord ili niz), kojemu u fantaziji dolazi još cis poslije h. Može osjećati i kao H, d. fis, h (h-mol), komu je kao melodijski elemenat dodana prirodna seksta a. (Zvonjava mora svršit sa fis). Radosno raspoloženi osjećat će taj niz kao D, fis. a *(d dur),* kojemu je dodan šesti glas ljestvice (h), kao melodijski elemenat. (Zvonjava mora svršit sa a).

Meni se ova treća kombinacija čini najbolja radi toga, što je u dubini harmonijska **fis, a,** a u visini melodijska **a, h,** a veleč. g. župnik neka bira, kako njemu konveni a.

Novi „Kantual" na vidiku.

Božidar Kašner — Zagreb.

Već od prošle godine pratim pisanje u „Sv. Ceciliji" o izdanju novoga „Kantuala", ipak nisam mislio uopće da o tome pišem, već da prepustim to onima, koji su — primjerice orguljaši i zborovođe crkvenih zborova — najviše kod toga zainteresirani. No kad je izašao u 2. broju o. g. članak poštovanog g. A. F. iz Zagreba, koji se dotakao i tehničke strane samog izdanja, neka mi bude kao stručnjaku u izradbi ovakovih djela, dopušteno, da se na taj predmet osvrnem.

U svim dosadanjim člancima ističe se, da je „Kantual i priručnik za orguljaše" vrlo potreban. Kindlein-Kolanderov: „Pjevnik" (tiskan god. 1895.) već je davno rasprodan. U koliko se još gdje koji primjerak nalazi, ne odgovara više današnjim zahtjevima. Cecilijanski pokret stao se upravo u zadnje vrijeme lijepo širiti, pa je potrebno, da se izda novi „Kantual", koji bi bio svestrano dotjeran i praktičan, da se ga uspješno može rabiti koli na selu, toli i u gradu. Stoga je u prvom redu potrebno, da bude najprije tiskano sve ono, što treba orguljaš, možda i kratka uputa o koralnim notama i o koralu uopće, i to s razloga, jer ne samo na selima, nego i u gradovima imade malo dobrih i glazbeno spremnih orguljaša Što se tiče ostalog sadržaja i rasporeda „Kantuala", slažem se potpuno sa predlogom poštovanog g. A. F. No o tom i o drugim prijedlozima, koji su izneseni u raznim člancima raspravljat će redakcioni odbor. Pozabaviti ću se samo sa tehničkom stranom izradbe „Kantuala", te navesti sve tehničke mogućnosti, ali i poteškoće, na koje valja svakako paziti. Valja naime i tehničkoj strani izradbe posvetiti mnogo pažnje, ako se želi dobiti djelo, koje će svakoga zadovoljiti.

Format. Bilo bi najzgodnije, da se i za „Kantual" uzme format glazbenih priloga „Sv. Cecilije". Taj format je vrlo praktičan jer nije prevelik. Za oko je vrlo podesan, jer retci nisu predugački. Dugački retci previše umaraju; a nije niti previsok. Dade se naime zgodno smjestiti na svake, pa i najmanje orgulje i harmonij, a da ne smeta niti kod izvedbe, niti kod pregleda okoline i žrtvenika.

Tip kajda. Tip kajda imao bi biti isti, kao i u „Sv. Ceciliji", jer taj po svojoj veličini potpuno odgovara formatu, a tekst k tome tipu kajda odgovara u veličini petita, koji je dosta čitljiv. Možeš kajde i tekst lako čitati i pri slabijem svijetlu, kakovo se obično nalazi na korovima seoskih crkvi, gdje još nema električnog svijetla. Kajdovni tip „tertia" (3-punkt meter note), kako predlaže poštovani A. F., mnogo je premalen za „Kantual", o čem se može pisac uvjeriti po tipu, koji je u „Magnificat" uveden. Prema tom tipu je i uzet format istoga, a dosljedno tome i nabavljen „nompareille", veličina kojega potpuno odgovara tipu kajda. Predlagalo se i to, da se pjesme štampaju sitnijim notama, a pratnja većim, no to nije tehnički provedivo. Bilo bi naime nemoguće po svim glazbenim pravilima sastaviti 3-punkt i 4-punkt note, ako bi se one tiskale. To se može učiniti jedino kod litografiranih ili kliširanih nota. Ako se želi imati tiskane note, a to bi svakako bilo najbolje, morao bi se svakako nabaviti novi slog, jer dosadanji je zbog nerazumijevanja i maćehinskog postupka sa tako osjetljivim slogom već potpuno uništen.

Objam. Ako se uvaži, da bi „Kantual" imao zapremati oko 500 stranica i da bi bio dnevno u uporabi, jasno je da bi se brzo istrošio i poderao, a pojedini listovi poizgubili, kad bi bio vezan u jednu knjigu. Bilo bi zato najzgodnije, da se izdadu barem tri knjige, i to: 1. Priručnik za orguljaše te crkveni propisi glede orguljanja i pjevanja, kako to predlaže poštovani A. F.; 2. Pjesme za razno doba crkvene godine, te 2—3 hrvatske mise, zatim misa „De Angelis", misa „De Requie", Libera i t. d. kao i odgovori kod sv. mise; 3. Pobožnosti i obredi, koji su izvanredni bilo gledom na vrijeme, bilo gledom na ograničeni broj učesnika. Sve te tri knjige imale bi biti vezane u platno, pa bi bile dugotrajnije, a i praktičnije, nego jedna debela knjiga.

Izradba. U slučaju, da bi se „Kantual" imao štampati, tada bi izradba istoga, bude li obasizao oko 500 stranica formata „Sv. Cecilije", mogla potrajati oko dvije i pol godine. Ovakovo naime zamašno djelo, koje iziskuje mnogo savjesnosti i pažnje, a i puno ljubavi za samu stvar, može da radi samo jedan čovjek. Kako je za izradbu jedne stranice potreban jedan dan, a nadodju korekture i revizije, tisak, pa onda rastavljanje sloga, mogao bi se taj posao zavući i na tri godine. I to je jedan razlog, koji vojuje zato da bi izdanje opsizalo bar tri knjige, koje bi redom izlazile. Nabava istih bila bi olakšana, jer bi se pojedine knjige mogle uz nižu cijenu postepeno lakše nabavljati, nego na jedamput čitavo djelo. Možda bi bilo mnogim crkvama preskupo i nemoguće nabaviti odmah čitavo djelo. Isključeno je naime, da bi se uz cijenu od 100 Din moglo nabaviti čitav „Kantual", kako je to spomenuo g. A. F. Neka se zatraži točan proračun prije nego se započne sa štampom, da ne bude kasnije neugodnog iznenađenja. Napisao sam to u najboljoj namjeri i u želji, da što savršenije i što prije izadje to toli potrebno djelo. Neka ono unaprijedi naš cecilijanski pokret, neka služi nam na čast, a Bogu na slavu!

Okolo kupole sv. Petra.

Dr. fra Ivan Glibotić — Rim.

Rim kao središte kršćanstva i kršć. kulture bio je kroz vjekove žarištem sviju znanosti i umjetnosti. Ako Evropa duguje kršćanstvu svoju kulturu, duguje ju i Rimu — papinskomu Rimu!

Velike kršćanske ideje stvorile su neumrla remek-djela umijeća i njima kao dragocjenim ruhom zaodjele kršćansko bogoslužje. Spominjem samo crkvenu glazbu koja ulazi u svečano bogoslužje kao integralni dio i usko se sjedinjuje sa samim liturgijskim tekstom.

Dvije najsavršenije forme crkv. glazbe: gregorijanski koral i klasična polifonija rimske škole nastale su i došle do vrhunca umjetničke vrijednosti pod svodovljem rimskih bazilika. U najstarija vremena osnovane su pri glavnijim bazilikama t. zv. scholae cantorum i tamo su djelovali prvi učitelji svoga vremena. Na pr. Palestrina je bio učiteljem u s. Maria Maggiore, u Lateranu te konačno u vatikanskoj bazilici.

I danas postoje te scholae. Kako je poznato sitne glasove pjevaju dječaci prema staroj tradiciji rimske crkve, po kojoj žene ne mogu sudjelovati u crkvenom koru. Uostalom dobro izvježbani dječji glasovi kao da mnogo bolje od ženskih mogu da izraze onu mirnu, a veličanstvenu liniju askeze i nadnaravnosti, koja izbija iz akorda klasične polifonije Na pr. pred nekoliko vremena gostovao je u Rimu veliki mješoviti zbor katedrale u Münchenu. Pjevao je pred svetim Ocem i priredio koncert u dvorani njemačkoga kolegija dell' Anima. Na programu su bili polifonisti 16. vijeka. Izvedba je bila profinjena, ali soprani s umjetničke strane nisu dali ono što daju rimski dječaci, t. j. nije bilo u tim glasovima one mekoće i miline, koja je svojstvo dječačkoga grla, a koju traži narav polifonije.

I danas su na čelu ovih korova prvi kapaciteti na polju crkvene glazbe. U bazilici sv. Petra još od Leona XIII. bio je dirigent Lorenzo Perosi, koji je od nekoliko godina bolestan te ga zamijenjuje stari maestro Boezi. U Lateranu i u s. Maria Maggiore vode pjevanje vrijedni profesori i komponisti Rafael Casimiri i Licinio Refice. Preko cijele godine je zanimljiv program ovih izvježbanih korova, a naročito je to za Velike sedmice, kad dolaze hodočasnici iz sviju krajeva svijeta, da prisustvuju divnim obredima u rimskim bazilikama.

Već dvije godine imao sam sreću, da se nađem u Rimu Velike sedmice. Najprije sam išao u lateransku baziliku, jer se tamo najbolje pjeva. Dolazi mnogo svijeta i neprestano možeš vidjeti kako se, kroz ogromni prostor srednje i pokrajnih lađa, kreću nove grupe stranaca prema konfesiji i koru.

Psalme pjevaju kanonici i bogoslovi lateranskoga sjemeništa, a kor pjeva sve responzorije. Ove godine su responzoriji bili u 4 glasa od auktora: Ingegneri, Victoria, Croce, Anerio i

Viadana. Lamentacije po gregorijanskomu koralu, a za Oratio Jeremiae prophetae uzeli su krasnu kompoziciju od Palestrine za 6 i 8 glasova. Miserere prvu i treću večer u 6 i 8 glasova, a drugu za 4 i 5 gl. oba od Casimiri-a u strogo polifonom stilu. Prvi Miserere je pravo remek-djelo. Tko razumije tekst, nemože a da ne opazi u ovoj muzici namjerno tražen i vješto izražen smisao riječi. Ako tekst plače, kao u Tristis est, Plange quasi virgo, O vos omnes i t. d., i muzika plače; kod Judas mercator i muzika se zgraža i t. d. U ovomu su stari polifonisti bili majstori. Svrši se tako da čovjek izađe iz bazilike duboko ganut.

Dne 8., 9. i 10. IV. održale su se velike svečanosti na čast sv. Alberta Velikoga u dominikanskoj bazilici s. Maria sopra Minerva. Muzički program je bio prvoga reda. Nastupile su sve tri glavne rimske kapele, a i zborovi raznih kolegija, koji su pjevali na ranoj misi promjenljive dijelove u gregorijanskom koralu kod pontifikalne mise i kod večernje svečanosti.

Prvi dan je pontificirao kardinal Serafini, a pjevala kapela iz s. Maria Maggiore pod vodstvom L. Reficea. Izveli su Reficeovu šesteroglasnu „Missa Jubilaei" Ovo djelo pisano u polifonijskoj formi, ali sa modernim materijalom, ide u red najljepših crkvenih kompozicija uopće.

Drugi dan je održao pontifikalnu misu kardinal Lépicier, a pjevala Cappella Giulia iz sv. Petra: „Missa brevis" za 4 gl. od Palestrine.

Treći dan je bila prisutna sva Cappella papalis, t. j. svi oni koji su dužni da prisustvuju papinoj svečanoj misi. Bili su dakle svi kardinali koji su se našli u Rimu, biskupi, generali redova i t. d. Pjevala je lateranska kapela pod Casimirijevim vodstvom glasovitu šesteroglasnu: Missa papae Marcelli od Palestrine.

Izvedba je bila sva tri dana izvrsna. Jednako je lijepo pjevan gregorijanski koral. Kad se čuje onako uredno i skladno pjevati gregorij. melodije, tek se onda može razumjeti ono što Pijo X. spominje u „Motu proprio": „... budući stalno da crkveni obred ništa ne gubi od svoje svečanosti, ako ga ne prati nikakva druga muzika, već samo gregor. pjevanje". — U Rimu, usput budi rečeno, općenito se lijepo pjeva i mnogo se pjeva koral. Osobito u kolegijima. Tomu je mnogo doprinijela naša Viša papinska škola za crkv. glazbu, koja drži četvrtkom javni tečaj za koralno i polifono pjevanje. Na sve tečajeve dolazi veoma veliki broj klerika i mladih svećenika svih boja uniformi. Ovaj veliki kor pjeva obično u bazilici sv. Petra, kad sv. Otac čita tihu sv. misu u svečanim prigodama.

Spomenuti ću još pjevanje u crkvi njemačkoga kolegija dell' Anima. Ovamo često dođem i čujem veoma lijepe izvedbe. Dirigira moj kolega iz glazb. škole sveć. Anton Lippe, a pjevaju vanjski plaćeni pjevači.

Među ostalim izveli su na ovomu koru tešku Koch-ovu Weihnachtsfestmesse, Griesbacherovu: Stella Maris, Reficeove: Regina martyrum i Gratia plena, Perosijeve obe Pontificales i Kromolickoga 2. Festmesse in D i t. d.

Ovdje sam malo bolje upoznao djecu-pjevače. Imaju obično od 9 do 13 godina. Dosta im je jedan pokus i pjevaju i teže stvari. Sigurno stane truda, dok se odgoje ovako okretni mali pjevači, ali je milina slušati njihovo pjevanje. Scijenim, da bi za svakoga crkvenoga dirigenta morao biti ideal odgojiti djecu koja će pjevati dionice soprana i alta — kako to Crkva želi i traži.

Dne 19. III. izveden je u Rimu oratorij Josipa Haydna: „Die Jahreszeiten", na uspomenu stote godišnjice njegove smrti. Izvedbu je organizirala i izvela njemačka kolonija u Rimu, a dirigirao spomenuti Anton Lippe. Orkestar se je sastojao od profesora iz Augustea. Izvedba je bila odlična.

Ovaj krasni oratorij, što ga je Haydn stvorio u svojim starijim godinama, pun je nevinoga i čistoga veselja. Dijeli se u četiri dijela te opisuje i bojama orkestra slika godišnja doba, a na koncu na svim prirodnim darovima diže se i ori hvala dobromu i vječnomu i svemogućemu Bogu. Oratorij ima na završetku veličanstven dijalog za tercet i dvostruki kor i završuje sa molitvom u obliku fuge. Uistinu veliko djelo!

Dne 24. III. priredio je L. Refice na rimskoj radio-stanici vrlo zanimljiv koncert. Među ostalim izvedeni su glavni dijelovi njegovih dvaju najljepših oratorija: „Mučeništvo sv. Agneze" i „Trittico Francescano". Refice je umjetnik prvoga reda. Osobito je lijepa boja njegova orkestra. Kod pogreba sv. Agneze pjevaju kršćani u velikom zanosu alleluja. Rekao bi čovjek da je tu eto povorka sa tijelom mučenice, tako je to živo prikazano. Tako isto smrt i povorka sa tijelom sv. Franje u Asisu veličanstveno je naslikana. To je triunf u komu se čuju koraci povorke, bubanj, svečano brujanje zvona i zanosno pjevanje naroda. Ovi su oratoriji pronijeli Refice-u glas po svemu glazbenomu svijetu. Na Uskrs je u Augusteu izveden Perosijev oratorij: „Uskrsnuće Isusovo". Oratorij se dijeli u dva dijela: od smrti do groba i uskrsnuće. Tekst je uzet iz sv. pisma, a na završetku je cijela uskrsna sekvenca: Victimae paschali. Djelo je puno melodije kao i sva Perosijeva muzika. Orkestar na mnogo mjesta izražava vrlo deskriptivno ono što prati. Na pr. zgodno slika trčanje Petra i Ivana prema grobu. Zadnji kor je veoma snažan i lijep. Svršava sa veselim alleluja koje pjeva zbor uz pratnju zvona i orkestra. Najzanimljivija izvedba religiozne muzike u Rimu ove godine bila je svakako Bach-ova Passio secundum Matthaeum. Dala ju je berlinska Sing-Akademie u Augusteu dne 14. i 17. aprila. U orkestru i zboru bilo je oko 350 članova. Sing-Akademie jedno je od najznamenitijih pjevačkih udruženja u Njemačkoj, osnovana god. 1791. Izvađa i propagira velike njemačke klasike, osobito Bacha. Današnji dirigent Georg Schumann vrši tu službu još od god. 1900.

Bach je napisao ovo djelo god. 1728. Kako je poznato, još od prvih kršćanskih vjekova recitiralo se je muku Gospodinovu više ili manje dramatski. Spočetka ju je pjevao jedan pjevač, ali je mijenjao glas kad bi izgovarao riječi Kristove, Petrove i t. d. U Rimu ju je pjevao jedan kardinal-đakon. Poslije je ova dramatizacija proširena i danas više njih pjeva muku: može se reći to je jedna vrsta oratorija. U 16. vijeku imamo već muku potpuno uglazbenu. Još je tekst bio latinski i čisto evanđeoski, a u 17. vijeku pojavljuju se u živom narodnom jeziku i u 18. vijeku među tekst evanđelja umeće se po koji lirski komad u obliku razmatranja ili tumačenja. Na ovaj je način pisao i Händel. Bach je proširio opseg muke uvađajući korale iz protestantske liturgije. Tako u njegovoj muci imamo: recitativ evanđeoskog

teksta, zborove na evanđeoske i druge tekstove, korale i arije na slobodnim tekstovima. Oratorij se dijeli na dva dijela. Prvi počinje tako da kći Sionska (I. kor) pozivlje vjernike (II. kor), da dođu s njom plakati muku i smrt Isusovu. Ulazi i zbor dječaka, a zatim se opisuje muka do časa kad je Isus bio uhvaćen u vrtu Getsemani. I drugi dio počinje kći Sionska sa žalbom: Ah, moj je Isus izgubljen, te slijedi dijalog sa vjernicima. Svršiva se tako da vjernici odlaze od groba i pjevaju: Mein Jesu, gute Nacht! Ruhe sanfte, sanfte Ruh'!

Što se može kazati o ovom kolosalnom djelu, nego da je jedno najljepših djela velikoga Bacha! Izvedba je bila dobra i ostavila utisak, koji se lako ne zaboravlja.

Kratak osvrt na djela pok. dra Petra Wagnera.

O. Božo Bubalo — Konjic.

»Für uns ist die Musikgeschichte die Summe der Arbeit des Menschen an der Ausbildung des Gottesgeschenkes der musikalischen Kunst.«
Dr. Peter Wagner.[1]

Svršivši filozofske nauke u Strassburgu podje mladi dr. Wagner u Berlin, gdje se pod vodstvom Bellermanna i Spitta još intimnije upoznade s glazbom. Tada je osobito zavolio talijanski primitivni madrigal, čije je tragove otkrio u Münchenu, Beču, Veroni i Bologni. Zlod toga študija bila su dva manja djela ili bolje dvije disertacije o talijanskom madrigalu.[2] Usavršujući se Wagner u Berlinu i tražeći po prašnim bibliotekama historijske podatke o glazbenoj umjetnosti, stalno se odluči za glazbeno-historijsko zvanje, kojemu je ostao vjeran sve do svoje smrti. Još je samo trebalo zgodno tlo, gdje će mladi učenjak posijati sjeme svog znanstvenog rada za obilnu žetvu budućim pokoljenjima. Tu mu pruži ruku mlada katolička univerza u Fribourgu (Švicarska), koja je svojim internacionalnim i katoličkim karakterom bila upravo kao stvorena za ostvarenje Wagnerovih ideja. Stoga se je on god. 1893. i natjecao za muzičku katedru na filozofskom fakultetu, koju je odmah i dobio. Ovu katedru zadržao je sve do svoje smrti (17. X. 1931.). Iz Berlina je više puta dobivao laskave ponude, da prijedje na tamošnje sveučilište, ali on je to svakiput otklonio, htijući do kraja ostati vjeran Friburžanima, koji su ga tako srdačno primili i prvi mu otvorili polje rada.

Njegova odanost friburškom sveučilištu pa njegov idealni rad kao vrsnog profesora i genijalnog pisca nisu ostali nezapaženi kod profesorskog kolegija. God. 1920. svi se profesori složiše, da i sveučilište treba da dade Wagneru priznanje za njegove velike zasluge. I to doista učiniše, izabravši ga te godine za sveučilišnog rektora. To imenovanje bilo je za njega veliki momenat, što je i on sâm naglasio u svom nastupnom govoru i istaknuo, da je prviput u savremenoj sveučilišnoj historiji, da profesor glazbene znanosti drži rektorski govor.[3]

Wagnerov poletni duh nije se ograničio samo na sveučilišnu katedru i na krug svojih redovitih slušatelja, već si je proširio polje rada na organiziranju i propagiranju reformnog crkvenog pjevanja napose gregorijanskog korala, te na pisanju znanstvenih djela o katoličkoj liturgiji i tradicionalnom koralu. U svem tom bio je doista stručnjak i učenjak.

Neobična učenost Wagnerova podigla mu je toliki autoritet među glazbenim učenjacima, da su ga smatrali prvakom u poznavanju zamršene historije tradicionalnog korala. Zato ga je papa Pijo X. imenovao članom komisije, kojoj je bila zadaća, da pripremi vatikansko izdanje koralnih knjiga. Ovo izdanje imalo je zadaću, da spriječi širenje regensburškog izdanja pod imenom »mediceje«, u kojoj su se nalazile okljaštrene i iznakažene tradicionalne melodije. Sa posve znanstvenim uvjerenjem pošao je Wagner u borbu s pristašama mediceje. Njegova snažna riječ, potkrepljena povjesnim dokazima razoružala je protivnike. Sv. Stolica, kojoj je bila na srcu prava i čista ob-

---

[1] Universität und Musikwissenschaft, Fribourg, Impr. St.-Paul, 1921. Cf. Friedr. Frei: »M. le professeur Pierre Wagner«, Nouvelles etrennes fribougeoises, 1932., p. 325.

[2] »Das Madrigal und Palestrina«, »Francesco Petrarcas Vergini in den Kompositionen des Cipriano de Rore«.

[3] Cf. Friedr. Frei: »M.le professeur P. Wagner«, Nouvelles etc., 1932, p. 325.

nova Grgurovih melodija, s osobitim je veseljem i zadovoljstvom pratila i pomagala ustrajni rad Wagnerov.

Svaki glazbeni napredak u duhu Motu propria Pija X. i Apostolske konstitucije Pija XI. imao je u Wagneru iskrenog pristašu i jakog pomagača. Čim je opazio, da novi cecilijanski pokret napreduje u saglasnosti s papinskim direktivama, odmah se je riječju i djelom stao zalagati za njegovu propagandu. U svim istaknutijim cecilijanskim revijama u Njemačkoj, Austriji i Švicarskoj publicirao je on svoje stručne članke o crkvenoj glazbi. Gotovo kod svih glazbenih komisija i kongresa ističe se ličnost dra Wagnera kao neki spiritus movens, pod čijom se direkcijom razvija cijela akcija. Tako vidimo, gdje upravo on dovršuje znameniti organ za muzičku znanost: Kirchenmusikalisches Jahrbuch (Ed. Pustet). God. 1925. zove ga u Upsalu tamošnje sveučilište i biskup Söderblom, da održi predavanje o muzici srednjeg vijeka. Švedska muzička akademija u Stockholmu, njemačka u Münchenu i engleska u Londonu imenuju ga svojim članom. Kad je god. 1927. osnovana medjunarodna muzička akademija u Baselu, izabran je dr. Wagner jednoglasno njezinim predsjednikom. U Liège-u je on god. 1930. na međunarodnom muzičkom kongresu ponovno uz veliku aklamaciju izabran za predsjednika.

Kompozitorskim se radom dr. Wagner nije mnogo bavio, jer mu je znanstveni rad obuzeo cijelo biće. Ipak je i tu vrijedno spomenuti orguljsku pratnju za sve dijelove mise i za vespere. Pratnja je dosta prilagođena koralnim melodijama, a tehnika je prilično laka. I ako dr. Wagner kao skladatelj nije došao do pravog izražaja, to je kao učenjak u poznavanju koralnog blaga odnio lovor vijenac. Ispod njegova vještog pera izišao je velik broj ogromnih svezaka o historijskom razvoju, pisanju, ritmu i estetskoj ljepoti tradicionalnog korala. Tako na pr.:

I. »Einführung in die katholische Kirchenmusik« (Schwann, Düsseldorf, 1919.) raspravlja na dugo i široko o starim koralnim melodijama, o klasičnoj i modernoj polifoniji, o relacijama crkvene i profane muzike te o prednostima prve nad potonjom i t. d. Sve to on obradjuje s nekom osobitom ljubavlju prema crkveno-glazbenoj umjetnosti — čuvajući se pomno — da ne bi učinio kakovu nepravdu profanoj glazbi, koju je Bog kao i crkvenu čovjeku s dušom udahnuo.[4] U ovom djelu zapravo lijepo je sabrana, i razvrstana bogata građa, što ju je on kroz dugi niz godina sa svojim djacima na praktičnim i teoretskim tečajevima obradjivao. Zato nam to djelo i otvara širi pogled u sve vrste crkveno-glazbene umjetnosti.

II. Kao uvod u vatikansko izdanje koralnih knjiga izašla je mala knjižica pod naslovom: »Die Elemente des gregorianischen Gesanges« (Pustet, 1919.), gdje se uporedo na lak način obradjuje praktična i teoretska nauka o bitnosti, interpretaciji i o historijskom razvoju koralnog pjeva. Radi svoje kratkoće, lakoće i jasnoće ova se knjiga sama preporučuje svim prijateljima koralnog pjevanja. Osim toga ova će knjiga čitatelja brzo uputiti u sve odlike koralne umjetnosti.

III. Svakako je velika novost u historiji crkvene glazbe njegova »Geschichte der Messe«.[5] Ogromni je to volumen i upravo epohalno djelo, iako nije posve dovršeno. Iz ovog djela jasno se vidi, kako su crkvena liturgija i koralna pjesma u svome zagrljaju osvojile dušu pisca te u njemu raspalile onu neugasivu želju, da ih do u tančine prouči i drugima u svem njihovu sjaju prikaže. Kad se još k tome zna, da je dr. Wagner bio laik onda nas mora zadiviti ono svestrano poznavanje svih nijansa katoličke liturgije, što može poslužiti kao dobar primjer ne samo svećenicima nego i napose onima, kojima je liturgija specijalna zadaća. Kako rekoh, djelo nije posve dovršeno, jer je samo prvi dio, koji prikazuje razvoj mise od prvih početaka pa sve do svršetka XVI. stoljeća, izišao na svijetlo, dok je drugi dio još nepoznat javnosti. Stalno se zna, da je auktor mislio brzo izdati i drugi dio, ali na žalost nije dospio. Hoće li tko dovršiti i na svijet izdati to velebno djelo, pokazat će budućnost.

IV. Baš malo prije, nego je pustio pero iz ruke, izašlo je njegovo posljednje veliko djelo o gradualu u crkvi sv. Tome u Leipzigu. Taj graduale potiče iz XIV. stoljeća. Budući da djela nemam pri ruci, to ne mogu o njemu ništa potanje reći, ali svakako držim, da se i tu kao i u ostalim djelima očituje pravi Wagner sa svom svojom genijalnošću i znanstvenom spremom.

V. Kruna i vrhunac njegova znanstvenog rada i dugotrajnog istraživanja historijskih podataka o koralnom pjevanju jest svakako: »Einführung in die gregorianischen Melodien«, što se dijeli u tri debela sveska.[6]

1. U prvom svesku raspravlja se o izvoru i razvitku raznih oblika (forma) liturgijskog pjeva od prvih početaka do svršetka srednjeg vijeka. Djelo počinje s psalmodijom, čije je podrijetlo najstarije. Ta vrst glazbe cvala je već kod starih Hebreja, a kršćanstvo ju je poprimilo i uresilo razvojem novih oblika. Dalje se prelazi na himnodiju, koja se opet porodila na istoku i to u Siirji, (začetnik joj je sv. Efrem) zatim prešla u Grčku (sv. Grgur Nazijanski), a tek odatle došla na zapad (sv. Hilarije). Sva ova himnodija istočno je čedo. Istom kasnije razvila se na zapadu u svom originalnom ruhu i mnogovrsnim formama (sv. Ambrozij). Nadalje traže se izvori i razvoj: antifona, Alleluja, starijeg i novijeg oficija, sekvenca, tropa i svih misnih dijelova. Građu je u ovome dijelu auktor rasporedio tako vješto, da svako poglavlje izazivlje nastavak te tako čovjek bez umora prouči inače po sebi dosta teški materijal.

---

[4] Cf. spomenuti članak o Wagneru u »Nouvelles etrennes fribourgeoises«, 1932. p. 325.

[5] »Geschichte der Mese«, I. Teil bis 1600, Leipzig, 1913, Breitkopf und Härtel.

[6] I. Ursprung und Entwicklung der liturgischen Gesangformen bis zum Ausgange des Mittelalters; II. Neumenkunde; III. Gregorianische Formenlehre. — Leipzig, Breitkopf und Härtel.

2. U drugom dijelu, koji je još opsežniji od prvoga, govori se o muzičkom pismu. Djelo je ilustrovano mnogobrojnim primjerima i faksimilima iz paleografije, te se time olakoćuje pristup u tako zamršeno i teško područje. I ovdje nas auktor najprije uvodi u kolijevku glazbene umjetnosti, a to je dakako istok, prikazuje orijentalne načine pisanja, a onda nas postepeno dovodi do razvitka neumatičnoga i dijastetičnoga pisma mnogobrojnih zapadnih škola do posvemašnjeg usavršenja četvero-linijskog sistema (Guido od Arezza c. 1050). Uvjerljivost razlaganja, logičnost misli, bogatstvo historijskih i paleografskih dokumenata stvaraju pred našim očima osobito svijetlo, koje nas vodi sigurnim putem kroz mračne žakutke labirinta prošlih vjekova i zaprašenih biblioteka. Svakome, tko se imalo želi baviti muzičkom paleografijom, ovo se djelo samo preporuča, jer je možda jedino svoje vrste u muzičkoj historiji.

3. Dok se auktor u prvim dvjema svescima bavio većinom vanjštinom liturgijskog pjeva, dotle se u trećem svesku dao svom dušom na proučavanje njegove nutarnje konstrukcije. Tu je on izrabio svu svoju genijalnost i pronicavost, da u sitnice prouči svu estetsku, etičku, ritmijsku i stilsku prednost i odliku tradicionalnog korala, koju vješto pronalazi — analizirajući najsitnije dijelove pojedinih melodija i svodeći ih do njihovih primitivnih početaka u samome praizvoru. Sve vrste koralnog pjeva,, o kojima je govoreno u prvom svesku, zastupane su i u ovome s tom razlikom, što se tamo proučava njihov historijski razvoj, dok se ovdje potanko govori o nutarnjoj njihovoj bitnosti i o formi. Tu nas susreću razni primjeri iz melodijskog područja gotovo na svakoj stranici. Navode se uzroci, popraćeni bogatstvom dokazâ i razjašnjenjâ, zašto se je dotična melodija razvila u ovom ili onom načinu, zašto joj je ovaj ton prikladniji od onog drugog, kakovo srodstvo ima s ostalim drugaricama, kojemu je tekstu prikladnije silabičko, a kojemu melizmatično ruho, zašto se opet ista melodija podala raznim varijacijama, otkuda su te varijacije nastale. Saznajemo, zašto su na pr. solomelodije razvijenije i bogatije melizmatičkim formama od onih korskih i t. d. Pisac je sav sretan, kad govori o etičkoj prednosti korala, koju nema nijedna druga muzika u tolikoj mjeri, pa bila ona i crkvena. Također je i estetska vrijednost korala velika, što se mnogo ima zahvaliti njegovu jednoglasju. Ni stil nije siromašan, jer je i tu genij stvaralacâ znao unijeti bogatstvo lirskih, epskih i dramskih momenata, koje je dr. Wagner na zgodan način otkrio i prikazao kao i sam utjecaj korala na kasniju višeglasnu muziku. Proučavajući koralni ritam Wagner je ostao na čvrstom stanovištu, nakon dugog proučavanja, da koralne melodije imaju posve slobodan ritam, koji se oslanja na akcenat samog t ksta i prema tome nosi oratorijalni karakter. Sve svoje teze u ovome kao i u ostalim dijelovima nastoji on potkrijepiti nepobitnim povjesnim dokumentima; i kad mu to uspije, onda je kao čvrsta pećina nepokolebiv, jer historia docet! Ovo djelo ne treba preporučivati, jer po gradji, koju traktira, svakome upada u oči od kolike je koristi i od kakvog značenja za temeljit studij koralnog blaga

S ovim bismo letimično završili pregled Wagnerovog djelovanja i pismenog rada, a sad bi nam trebalo pogledati na nekoje karakteristične crte njegove ličnosti, koje otsijevaju iz samog djelovanja odnosno djelâ toga velikana.

Kao profesor i učitelj bio je svakome pristupačan, sa svakim blag i ljubazan, spreman priteći u pomoć svakome bilo djelom bilo savjetom samo ako ga je tko zato zamolio. Bio je pravi internacionalni učitelj ističući zasluge sviju nacija na unapredjenju glazbene umjetnosti — razumije se — ukoliko su pojedine nacije na tome sudjelovale. Zato je jednako bio cijenjen od sviju učenika, ma oni pripadali bilo kojoj naciji. Bio je svjestan svoje misije, zato je sa zadovoljstvom žeo obilne plodove svoga rada.

Neutaživa težnja za istinom resila ga je i kao profesora i kao pisca. Ta ga je težnja upravo silila na nepojmljive napore i žrtve u naučnim potraživanjima. Zato ga vidimo, gdje se sa svim žarom daje na putovanje po svim evropskim, a i nekim azijskim državama te zalazi u sve znamenitije biblioteke, tražeći u njima prave i nepatvorene izvore gregorijanskog blaga. Osim toga služi se svom poznatom muzičkom literaturom, te — kad prouči svu šumu historičkih djela i prašnih rukopisa — onda kao suveren u svom elementu stvara subjektivni sud, izgrađen na objektivnoj podlozi. Ta objektivnost ispoljava se u svim njegovim djelima, kao visoki toranj, koji se sa sviju strana dade vidjeti.

Uza svu svoju spremu i učenost nije nikad zaboravio one stare izreke — humanum est errare — pa je stoga uvijek bio spreman, i ako uz velike žrtve, da korigira i popravi neispravne tvrdnje, čim dodje do uvjerenja, da se je udaljio od istine. Da se uvjerimo o ovoj stvari, dosta je samo pročitati predgovore nekih njegovih izdanja[7] gdje sâm veli, kako je došao do novih otkrića i spoznaja pa je zato priredio novo izdanje. Tokom radnje i razvijanja teza uvijek se opire o čvrstu podlogu povjesnog dokaza. Gdje se služi hipotezom, odmah uputi čitatelja, kako to pitanje još nije konačno riješeno. Štaviše — citirajući d uge auktore i navodeći vlastite pronalaske — daje priliku čitatelju, da si sâm formira svoj sud o ispravnosti nauke ovog ili onog auktora.

Rijetko se događa, da koji specijalista bilo koje struke bude jednako verziran i u ostalim granama, koje su doduše srodne njegovu predmetu, ali mu striktno ne pripadaju. No ta se rijetkost na Wagneru ispoljila u cijelome obujmu. Premda se je posvetio historiji glazbe i to specijalno crkvene, ipak on se jednako snalazi i kreće u svim strujama starije i novije glazbene umjetnosti jednoglasne višeglasne kako na crkvenom tako i na profanom polju. Ta univerzalnost spojena sa specijalnošću — mislim — da je najviše pomogla Wagneru, da je zarana postao popularan i priznat.

---

[7] Cf. »Neumenkunde«, Vorwort, Zweite verbesserte und vermehrte Auflage, Leipzig, 1912.

Redovita je pojava, da se učenjaci opredijele za koju savremenu metodu ili struju i u tome pravcu proslijede svoj rad. Kod Wagnera toga nema. Premda je bio u neprestanom dopisivanju i dobrim odnosima sa solesmeškim benediktincima, koji su kao i on radili na obnovi koralnih melodija, ipak se kao stručnjak nije priključio metodi dom Mocquereaua u pogledu koralnog ritma, koja se danas naglo širi među glazbenim krugovima. Wagner je sâm usmeno, a i pismeno više puta naglašivao, da se ta metoda ne temelji na historijskim dokazalima, niti spominje ijedan muzički historičar sve do svršetka XIX. vijeka, da se prozaični ritam može raščlanjivati u dvodjelne i trodjelne skupine.[8] Radi toga se je često puta upuštao u polemiku s dom Mocquereauom, začetnikom i tvorcem ove metode. Ovdje ne smijemo Wagnera krivo razumjeti i tvrditi, da on a priori pobija svaku vrijednost te metode. On pobija tu metodu samo radi toga, što ta nova ritmijska teorija hoće, da se osloni na historijske dokumente i proglasi se ortodoksnom, do čega Wagner uz najbolju volju nije mogao doći. Što se tiče praktične vrijednosti te metode, Wagner o tome ne vodi mnogo računa. Za koralnu historiju ta je metoda — po njegovu mišljenju — fantastična novotarija i izmišljotina bez objektivne podloge.

Kad je dr. Wagner polemizirao s kojim protivnikom, uvijek se oprezno čuvao, da strast ne bi nadvladala razum. Zato u njegovim spisima nema one žučljivosti i doskočica, što znanstvenoj stvari samo škodi, a nikako ne koristi. On se brinuo samo za to, kako će svoje tvrdnje potkrijepiti jakim dokazima te tako svoga protivnika nesmiljenom logikom oboriti, a da time nije nikada povrijedio prijateljsko raspoloženje.

Predaleko bi nas zavelo, kad bismo htjeli istaknuti sve Wagnerove vrline kao čovjeka, profesora i učenjaka, zato ćemo se morati sad zadovoljiti ovim kratkim prikazom o tome velikanu, čije će ime — kako veli Friedr. Frei[9] u povijesti crkvene glazbe biti upisano na časnom mjestu s Grgurom Velikim, Notkerom, Hucbaldom, Guidom od Arezza, dom Pothierom i dom Mocquereauom.

Glazbeno pismo iz Slav. Broda.

Stjepan Lovrić — Slavonski Brod.

Dugo već nije bilo izvještaja u »Sv. Ceciliji« o crkvenom pjevanju u Brodu, pa mi stoga neka bude dopušteno, da napišem o tome nekoliko riječi.

I. Crkveno pjevanje u našim crkvama.

A) U župskoj crkvi sv. Stjepana, pjeva se veoma lijepo u duhu cecilijanskog pokreta. Zasluga je to preč. g. župnika i dekana Dominka Šarčevića i orguljaša-zborovodje župske crkve, poznatog i oduševljenog cecilijanca g. Luke Ćosića, učitelja na ovdašnjoj muškoj osnovnoj školi. Čim je g. Šarčević u početku god. 1928. postao brodski župnik, odmah se živo zauzeo, da crkveno pjevanje bude zaista crkveno t. j. u duhu propisa sv. Crkve, na visini i dostojno kuće Božje. Kao »rector ecclesiae«, znao je g. župnik, da i pjevački kor u crkvi pripada pod njegovu vlast, ali i brigu. Zato je i uznastojao, da orguljaš-zborovodja i svi pjevači budu u najidealnijem crkvenom značenju aktivni sudionici svetih liturgijskih čina. Njegova briga i nastojanje bilo je nagradjeno pozitivnim uspjehom, jer je novi organista i zborovodja g. Ćosić ubrzo osnovao dvoglasni ženski zbor, s kojim je veoma marljivo počeo vježbati. Ovaj zbor pjeva redovito svake nedjelje i blagdana pod svečanom sv. misom. Pjevanje je vrlo skladno.

Kolika je pak marljivost g. Ćosića i cijeloga zbora, pokazuje evo točan popis svih pjesama, koje su se izvodile do sada na koru župske crkve.

I. Misne pjesme: 1. Pokaz: Hrvatska misa za dvoglasni ženski zbor; 2. Vilhar: Hrvatska misa; 3. Canjuga: K Tebi gore (Sv. C. g. 1925.); 4. V. Novak: Sa nebesa (Virgini Matri); 5. N. N.: Oče kog nas; 6. Kolander: Svemožni Bože.

II. Euharistijske: 1. Canjuga: O Isuse; 2. Hribar-Sokol: Isusa ljubim (izd. Sokolov svezak 6); 3. Kolb: Kad je Isus u mom srcu (Virgini Matri); 4. N. N.: Srce Božansko (V. M.); 5. N. N.: Pun vjere stoj (V. M.); 6. Zdravo tijelo Isusovo (V. M.); 7. Ett: O kolika tajna to je; 8. Lučić: Tantum ergo.

III. Marijanske: 1. Stahuljak: Zdravo djevo (V. M.); 2. N. N.: Kraljice krunice (V. M.); 3. Kolb: Djevice nevina; 4. I. Horvat: Majko ljubavi (V. M.); 5. N. N.: O zvijezdo mora (V. M.); 6. N. N.: Marijo svibnja kraljice (V. M.); 7. Ocvirk: O blaga, o mila (Sv. C. g. 1924.); 8. S. Lovrić: Marijo svibnja kraljice (Sv. C. g. 1927.); 9. N. N.: O najsvetija i Mi stavljamo (V. M.); 10. Obersteiner-Sokol: Zdravo kraljice (Sokolova izd.).

IV. Korizmene: V. Novak: Na uljevoj tužnoj gori i O Isuse, daj da pjevam; 2. Žganec: Ostavi suze; 3. Dugan: Stala majka (harm.).

V. Božićne: 1. sve u harmonizaciji i obradbi F. Dugana i V. Kolandera; 2. Ilija Okrugić: Božićne pjesme.

---

[8] Cf. Gregorianische Formenlehre« Verlag. Breitkopft und Härtel, Leipzig, 1921. p. 268. Bilješka 1.

[9] Cf. Friedr. Frei: »M.le professeur Pierre Wagner«, Nouvelles etrennes frib., 1932. p. 326.

VI. Adventske: 1. Sve u harmonizaciji F. Dugana, V. Novaka i V. Žganca iz Vijenčeve i Novakove pjesmarice.

VII. Prigodne: 1. Haydn: Tebe Boga hvalimo; 2. Fosić: Isuse Kralju; 3. A. Lipp: Oče naš, za mješ. zbor, sopran solo, violinu i orgulje.

Prigodom svečanijih zgoda, izvodile su se takodjer i različite solo pjesme uz pratnju orgulja, a neke uz pratnju orgulja i violine. Sola pjevale su sopranistice: gdjica Platner, gdja Budiner, gdja Brdarić, gdjica Pandak, gdjice Platner-Andričević (duet), te g. Križetić (tenor).

Početkom god. 1931. proširen je ženski zbor u mješoviti, te je ujedno osnovano crkveno pjevačko društvo »Sv. Cecilija«. Pravila su od državne vlasti potvrdjena, a odbor je sastavio program rada, te se vježbanjem mješovitog zbora odmah započelo.

Pretsjednikom društva jednoglasno je izabran preč. g. župnik Šarčević, tajnikom g. Križetić, zborovodjom g. Ćosić a blagajnikom g. Crnković. U odbor su još ušli, gdjice Platner i Pandak i g. Stj. Lovrić, kapelan.

Mješoviti zbor naše Sv. Cecilije prviput je javno nastupio u crkiv kod liturgijskih obreda Velikoga Tjedna i na Uskrs god. 1931. Tim zgodama je izvedena Muka Isusova po Mateju i Ivanu, te Hrvatska misa od Frana Stare a. Zbor se osobito istakao pjevanjem prigodom dijeljenja sv. potvrde u Brodu dne 6. VI. 1931. Preuzvišeni g. biskup dr. Antun Akšamović bio je vrlo zadovoljan, slušajući lijepo i skladno pjevanje našega društva za vrijeme pontifikalne sv. mise. Tom prilikom je visoki crkveni dostojanstvenik pohvalio rad društva, te mu poklonio 500 D.

Prigodom crkvenog goda dne 20. VIII. 1931. izveo je muški zbor Cecilijina društva dvoglasnu latinsku misu br. VIII. Michaela Hallera uz pratnju orgulja. Sada se vježba Hrvatska misa za mješoviti zbor od Fr. S. Vilhara.

Ugodna mi je dužnost, da ovdje javnim načinom iskažem priznanje specijalno g. Luki Ćosiću, kao izvrsnom orguljašu. G. Ćosić osobito pazi na izbor kompozicija, koje svira za vrijeme sv. liturgijskih čina. Kod pjevanih requiema pjeva on sam uz pratnju orgulja. I ovdje osobito pazi, da su sve kompozicije koje pjeva, u pravom crkvenom stilu.

Kako se vidi društvo je za ovo kratko vrijeme pokazalo lijepu djelatnost, što je hvale vrijedno. Valja da svi pjevači i pjevačice znadu, da sav trud i muku, koje podnose za vrijeme pokusa, namjene slavi Božjoj. Biti crkveni pjevač nije služba obična nego čast i odlika, jer je zaista uzvišeno, pjesmom slaviti Boga.

Prigodom pjevanja na koru župske crkve, nailazi zbor uvijek na veliku smetnju radi toga, što je kor premalen i veoma nespretno (za pjevački zbor) gradjen. K tomu su još i orgulje malene i slabe. Ali se čvrsto nadamo, da će se nastojanjem g. župnika i ovi nedostaci doskora ukloniti.

C) U franjevačkoj crkvi Presv. Trojstva, obavlja službu orguljaša ovdašnji gradski činovnik g. Stjepan Petrović. On je takodjer vatreni i oduševljeni cecilijanac, te izvrstan pjevač tenorista. Vidi se to i po repertoaru, što ga on sam izvodi i po pjesmama, što ih sav puk u prekrasnoj i prostranoj crkvi pjeva. Tako na pr. cijeli puk pjeva poznati Tantum ergo od Fr. Lučića, Moj Isuse od Žganca, Odzivam se Isuse od Taclika, Zdravo sveti Sakramente od Žganca, istarski Zdravo Tijelo Isusovo, i Blagoslovljen budi Bog (harm: Fr. Pokaz) i neke druge.

Moram još spomenuti, da i Hrv. pjev. društvo »Davor« nekoliko puta preko godine izvodi crkvenu muziku u jednoj i drugoj crkvi. Lanjske godine izveo je impozantni mješoviti zbor »Davora« u nekoliko navrata Rudolfa Matza: »Hrvatsku misu (s potpunim tekstom), koja je posvećena našem nezaboravnom i neprežaljenom cecilijancu pok. Milanu Zjaliću i Božićne pjesme (u harmonizaciji Fr. Dugana); muški pako zbor »Davora« pjevao je prigodom tijelovskog ophoda kod sjenica homofone motete, a na Florijanovo prigodnu pjesmu. Da hrv. pjev. društvo »Davor« pjeva katkada i u crkvi, u glavnom je zasluga njegovog mnogo poštovanog i općenito u velike cijenjenog predsjednika g. Tomislava Pracnya, um. županijskog škol. nadzornika. Moram još spomenuti, da pjev. društvo »Davor« vježba sada M. Filkeovu latinsku misu za mješ. zbor. orkestar i orgulje. Misu studira sa zborom sadašnji dirigenta g. J. Rulf sa mnogo ljubavi i marljivosti.

II. Kojom sam metodom učio i širio naše cecilijanske popijevke na selu?

U nadi, da će koristiti dobroj stvari, slobodan sam iznijeti dvije tri riječi o gornjoj temi.

Dok sam bio kapelan u Valpovu, a osobito dvije zadnje godine u Brodu, nastojao sam, da i u područnim selima tih župa proširim naše lijepe cecilijanske popijevke. Do sada sam najbolje uspio u mjestima: Šagu (župa Valpovo), te u Ruščici i Gornjoj Vrbi (župa Slav. Brod).

Prigodom kršćanskog nauka u adventu i korizmi, kad sam se po nekoliko dana zadržavao u spomenutim mjestima, te prigodom sv. mise (jedamput na mjesec), učio sam ove pjesme djevojke, koje su u crkvi u: »crkvenim redovima«. Moram prije svega iskreno priznati, da je veoma teško da se popijevka točno nauči. Hvala Bogu, do sada sam polučio lijepe uspjehe, i to na ovaj način.

U svakom naime selu, gdje nema u crkvi orguljaša, počima u crkvi pjesme »počimaljka«. To je gotovo uvijek ona djevojka, koja ima izvrstan sluh i najljepši zvonki glas. Kad ona zapamti točno melodiju koje popijevke, onda je situacija spašena, pače i uspjela, jer sve druge djevojke, snaše i drugi svijet u crkvi za počimaljkom samo »polažu« ili »rože« (prate) u terci i kvinti. Ovako prate svaku melodiju, samo ako je moguće. Razumije se, da ovakovom pratnjom

često puta kompozicija strada sa strane harmonijske, osobito u onim mjestima Slavonije, gdje orguljaš prati pjesme sviranjem. Na tu je opasnost i nezgodu već prije par godina upozorio u »Sv. Ceciliji«, izvrstan poznavalac slavonske pjesme i načina pratnje, g. Luka Lukić, ravn. učitelj u Slav. Klakaru (okolica Broda).

Crkvene popijevke učio sam u spomenutim mjestima ovako. Najprije sam pročitao glasno i rastumačio tekst pjesme. Osobito sam upozorio na njegovo liturgijsko značenje. To je po mome sudu veoma važno, jer se tim poučavanjem odgaja u njima liturgijsko znanje i osjećaj, u kojem se naime dijelu pojedinih liturgijskih čina, smije i može pojedina popijevka da pjeva. Tako na pr. kad sam im protumačio uzvišene dijelove i obrede kod sv. mise, posebno sam naglasio i poučio ih, da i pjesme, koje se pod sv. misom pjevaju, moraju odgovarati pojedinim liturgijskim dijelovima sv. mise. Evo na pr. Zašto se marijanske popijevke ne pjevaju poslije podizanja, nego baš euharistijske, ili zašto se neke druge pjevaju baš prigodom stanovitih svečanosti i blagdana, a ne druge.

Kad sam im rastumačio tekst pjesme i njegovo liturgijsko značenje, počeo sam učiti popijevku. Najprije sam otpjevao nekoliko puta melodiju popijevke. Iza toga je »počimaljka« pjevala samnom jednu po jednu muzičku frazu, dok nije naučila posve točno melodiju. Kad je naučila »počimaljka« onda su pjevale s njom pojedinačno druge djevojke, dok im melodija nije postala sasvim poznata t. j. njihova svojina. Da bude stvar još sigurnija, izmjenjivao sam i miješao glasove medju djevojkama, da budu sve samostalne i u melodiji (što je najteže). Konačno je polagala svaka od njih preda mnom zaključni ispit t. j. svaka je pojedinačno pjevala cijelu melodiju. Slabijima sam pomagao na težim mjestima, a boljima ništa. Kad su položile »ispit« (neka s boljim, a neka sa slabijim uspjehom) onda su istom sve skupa pjevale. Redovito se melodija otpjevala dosta dobro. Ako su bile možda na pojedinim mjestima malo nesigurne uznastojao sam, da ih ta mjesta odmah što točnije naučim; jer se kriva melodija poslije vrlo teško ispravlja.

Interesantno je, da su naučenu popijevku pjevačice u crkvi prviput redovito pokvarile. Držim, da je tomu ponajviše razlogom bojažljivost i »trema«. Medjutim, to sve ovisi o počimaljki, ako je ona bila posve sigurna ali i kuražna, popijevka se već kod premijere dobro i točno otpjevala. Ali i kod onih, koje su bojažljive, nakon nekoliko nedjelja pjevalo se lijepo i sigurno. Ovim načinom učenja postigao sam i to, (što je vrlo važno) da je po **više djevojaka** pjevalo melodiju popijevke, a ne samo počimaljka. U prvo vrijeme pjevaju novu popijevku samo djevojke, ali poslije pomažu mladje i starije snaše, momci na koru, a konačno i bake, samo ako nije popijevka odviše teška. Nekoje sam popijevke učio i djecu u školi, kako bi kasnije kao momci i djevojke već dosta toga znali iz škole.

Ovim sam evo načinom učio i širio naše prelijepe cecilijanske popijevke na selu. Prilažem samo još popis onih popijevki, koje sam naučio u gore spomenutim mjestima.

1. Misne: Mirko Novak: Pred Božanstvom Tvojim; 2. Euharistijske: Žganec: Moj Isuse; Špoljar: O Isuse; Canjuga: Sakramentu veličajnom i Sveta Hostija, Zdravo Tijelo Isusovo; 3. Presv. Srcu Isusovu: Špoljar: O Srce Sina Božjega; 4. Marijanske: Dobrostal: Lurdskoj Gospi, Marijo slatko ime (pjesma ugar. Hrvata iz zbirke Gjure Vejkovića), Mirko Novak: O Marijo mila; 5. Božićne: Taclik: Djetešce ti moje drago, O pastiri vjerni čuvari (stara hrv. božićna pjesma), Druge božićne znadu od prije; 6. Uskrsne: Uskrsnu Isus doista (Cithara octochorda), Uskrsnu Isus danas nam (Cithara octochorda).

Ovo nekoliko riječi, neka bude kao javno priznanje i pohvala svima onima, koji se u našem dragom Brodu trude, da se i muzikom najuzvišenijom dostojno slavi Gospod.

Operna i koncertna sezona u Zagrebu.

Lujo Šafranek-Kavić — Zagreb.

Najvažniji dogadjaj u muzičkom životu grada Zagreba u razdoblju od sredine marta do sredine maja bila je premijera nove domaće narodne opere »Striženo košeno« od Krešimira Baranovića. Po njegovoj scenarijskoj zamisli obradio je Gustav Krklec pučku priču o zloj ženi i pružio je skladatelju grotesknoo-lirički libretto, koji čednu radnju vrlo spretno nadopunjuje dekorativnim elementima sporednih figura i scena, zborova i plesa. U odličnoj fakturi i bravuroznoj instrumentaciji pokazao se je K. Baranović nakon neobičnog uspjeha baleta »Licitarsko srce« i u ovom svojem opernom prvijencu kao zreli majstor duhovite i bogate invencije, lično karakterističnog narodnog stila i seriozno-artističke orijentacije. Da je pod njegovim vodstvom muzički dio izvedbe bio odličan razumije se samo po sebi, medutim za kvalitetom muzičkog dijela nije zaostala ni živa i dosjetljiva režija gdje Margarete Froman ni značajno stilizirana inscenacija g. prof. Tomislava Krizmana. U glavnim ulogama odlikovali su se gg. Mario Šimenc, Josip Križaj i Tošo Lesić, te gdje Vilma Nožinić, Ludmila Radoboj i Lucija Ožegović, ali su i mnoge sporedne uloge s g. L. Mirkovićem na čelu bile odlično iznesene, a zbor, orkestar i balet s elanom su iznijeli svoje vrlo teške zadatke. U operi »Striženo-košeno« opet smo dobili jedno veliko, reprezentativno djelo u narodnom stilu, koje je zabilježilo zasluženi veliki i svestrani umjetnički uspjeh.

Drugi nadasve važni i ponosni događaj u operi bila je nanovo uvježbana repriza R. Wagnerovog »Parsifala« pod vodstvom dirigenta m-a Milana Sachsa i redatelja prof. Augusta Markowskoga. Ta je opera svojim savršeno dotjeranim stilom naišla na puno priznanje i udivljenje. Naslovnu ulogu kreirao je uvaženi češki gost tenorista g. Oton Masak, Amfortasa g. R. Bukšek, Gurnemanza g. J. Križaj, Klingsora g. M. Vušković, a Kundry gdja Ančica Mitrović. Ovi kao i nosioci manjih uloga, orkestar i zborovi zaslužuju svaku hvalu. Ove dvije predstave, svaka za sebe vanredni napor za čitavi ensemble, broje kao trinaesta i četrnaesta premijera u ovoj sezoni — brojke koje imponiraju tim više ako se uvaži odlična kvaliteta sviju prvi puta iznesenih ili iz temelja nanovo naučenih predstava. Još treba potcrtati da je nakon »Morane« opera »Striženo-košeno« bila druga domaća operna premijera u jednoj sezoni, što je vanredna svjedodžba za našu produktivnu i reproduktivnu snagu.

U ovom razdoblju debutirala je s uspjehom domaća sopranistica gdja Ljerka Šuput kao Madame Butterfly, a u više uloga gostovali su ruski bariton g. G. Jurenjev i poljski basista R. Wraga.

U koncertnom životu i nadalje dominiraju priredbe organizacija, dok samostalni solistički koncerti gotovo potpuno iščezavaju.

Kod IV. koncerta »Zagrebačke filharmonije« 18. III. sudjelovao je proslavljeni guslač Joseph Szigeti, koji je u savršenoj stilskoj i umjetničkoj ljepoti izvodio Mozartov koncert d-dur br. 218. i J. Brahmsov koncert d-dur op. 77. Orkestar saradjivao je pod vodstvom g. Krešimira Baranovića u vanrednoj finoći i muzikalnoj prilagodljivosti, a osim toga izvodio je u čistoj i visokoj umjetničkoj formi J. Haydnovu Oxford-simfoniju g-dur br. 92. — Posebni umjetnički doživljaj neizbrisivih impresija bio je V. koncert 15. IV. kojim je ravnao slavni francuski dirigent Rhené-Baton, da u bravuroznom a ipak duboko umjetničkom stilu iznese francusko-ruski program: od Cesara Francka velebnu Simfoniju d-mol, od Hectora Berlioza tri stavke iz »La Damnation de Faust« te od G. J. Čajkovskoga programnu uvertiru-fantaziju Romeo i Julija i od N. Rimskoga-Korsakova efektni Capriccio espagnol op. 34. — Dvijestogodišnjicu rodjenja Josefa Haydna proslavila je Zagrebačka filharmonija u zajednici s udruženjem Zagrebačkih madrigalista 9. V. izvedbom majstorovog oratorijskog veledjela »Godišnje dobe«. Kao spremni i umjetnički zreli dirigent afirmirao se je gost, dir. Lav. Mirski iz Osijeka. Izvedba je bila ozbiljna i na visini, što je u velikom dijelu zasluga i g. Mladena Pozajića, koji je precizno uvježbao madrigaliste. Kao solisti istaknuli su se mlada vrlo nadarena sopranistica gdjica Liga Doroghi, tenorista g. Dr. V. Benković i bariton g. Dr. Vl. Kostić.

Kod VI. društvenog koncerta Hrvatskoga glazbenoga zavoda 22. III. sudjelovala su braća Spiller. Guslač Ljerko i pianista Miroslav izveli su u visokoj umjetničkoj formi Sonate od J. Slavenskog, J. Brahmsa i M. Ravela te španjolsku suitu od J. Nina. — VII. koncert bio je posvećen proslavi Josefa Haydna. Pod vodstvom ambicijoznoga i marljivoga mladoga dirigenta g. Borisa Papandopula izvedena je 31. III. Londonska simfonija br. 104. d-dur sa zaključnim stavkom Allegro spiritoso na hrvatsku pučku temu, zatim koncert za klavir i orkestar d-dur, kojeg je fino i otmeno svirao g. Evgenij Vaulin, napokon Vojnička Simfonija br. 100. g-dur. Dijelom obnovljeni društveni orkestar Hrvatskoga glazbenoga zavoda uložio je sav trud da na zadovoljstvo riješi svoj delikatni zadatak. — Kod VIII. koncerta iznio je 19. IV. Zagrebački kvartet (gg. L. Miranov, M. Graf, D. Arany i U. Fabbri) opet praizvedbu novoga uspjeloga domaćega djela, Mladena Pozajića »Studiju o jednome motivu za gudački kvartet«, koja odaje invenciju, savladavanje komornoga stila, ukus i spremu te se prema tome može smatrati pozitivnim obećanjem za buduća komorna djela. Osim toga iznio je Z. komorni kvartet op. 12. es-dur od F. Mendelsohna i karakteristični i snažni »Quartetto dorico« od talijanskog moderniste Ottorina Respighi-a. Ovaj teški program interpretirao je Z.K. u odličnoj formi.

Izmedu javnih priredaba Drž. muzičke akademije valja istaknuti naročito dvije. Naši najmladi skladatelji, apsolventi akademije došli su do riječi 14. IV. Pod spremnim i temperamentnim ravnanjem g. Đorđe Vaića izvodio je akademijski orkestar od Miroslava Magdalenića Elegiju i uz sudjelovanje mješovitog zbora »Romarsku« te od Josipa Vrhovskoga »Naše prošecije«. Sve ove kompozicije dokazuju dotjerano znanje, odgojenu invenciju i artističku ozbiljnost. Isto se može konstatirati u »Slavenskoj rapsodiji« od Mile Cipra, koja se povrh toga odlikuje poletom, temperamentom i smionom fantazijom. Škola g. prof. Blagoje Berse opet se je odlično afirmirala, a orkestar i zbor predano i efektno su riješili svoj zadatak. Jednako iskazala su se ova dva korpusa kod priredbe 13 V., kod koje su bila izvedena starija djela trojice velezaslužnih nastavnika akademije, prof. Vjekoslava R. Ružića kantata »Kameni svatovi«, od prof. Franje Dugana st. »Na vodi« i od prof. Franje Lucića kantata »Noć na Uni«. Dirigent ove hvalevrijedne priredbe bio je g. Rudolf Matz, koji je temperamentno i sigurnom rukom vodio veliki ensemble.

Hrvatsko obrt. i radn. pjevačko društvo »Sloboda« priredilo je 19. III. zanimljivi koncert narodnih popjevaka sviju slavenskih naroda. Dirigent ove uspjele večeri, koja je opetovana u radiostanici, bio je prof. Krsto Odak.

U goste došlo nam je iz Sarajeva najbolje Hrvatsko pjev. društvo »Trebević«, koje je pod vodstvom svojega zaslužnoga dirigenta g. Ivana Demetera i uz sudjelovanje prof. F. Dugana na orguljama 2. IV. u prvostolnoj crkvi priredilo vrlo uspjeli duhovni koncert. Izvedena su vokalna djela F. Dugana st., Vilhara Rheinbergera te Krste Odaka velika »Staroslavenska misa« op. 12.

Iz Praga posjetilo nas je 13. V. na svojoj turneji kroz Jugoslaviju povodom svoje 70-godišnjice prijateljsko pjevačko društvo Hlahol. Odlični i jaki zbor pjevao je pod vodstvom dirigenta Jaromira Herle-a retrospektivni program pretežno starijih kompozicija čeških skladatelja, između rijetkih modernih djela naročito se je istaknuo V. B. Aima poletni i invencijozni miješoviti zbor »Kentauři«. Od naših autora došli su do riječi Dr. B. Širola, P. Konjović i J. Štolcer-Slavenski.

Jedna jedina solistica imala je odvažnost da nakon svojega već ovdje ocijenjenoga prvoga koncerta priredi još dvije večeri, — pianistica gdja Dora Gussich-Feller. Drugo veče 15. III. bilo je posvećeno Bachu i Chopinu, treće 17. III. Beethovenu i Schumannu. Gda Gussich dokazala je ovim ciklusom od tri večeri ne samo svoju osobitu pianističku nadarenost i virtuoznu spremu nego je otkrila i svoju duboku, serijoznu umjetničku dušu.

Radiostanica Zagreb dalje marljivo prenosi odlične opere i koncerte iz inozemstva. U nešto većem broju nego prije zaposluje u svojem studiju domaće umjetnike ali svoju misiju ispunit će u punoj mjeri tek onda, kada će vršiti propagandu za našu muziku u inozemstvu bar donekle u primjerenom razmjeru s prijenosima izvana.

Sitne bilješke iz engleskoga muzikalnog života.

(Po „Musical Times" i „Musical Opinion".)

Vl. D. — Zagreb.

Muzikalni časopisi engleski za mjesec ožujak od česti su, kako je prirodno, posvećeni uspomeni Josipa Haydna prigodom dvjestogodišnjice njegova rođenja (* 31. III. 1732). U „M. T." uvodni je članak o Haydnu napisao Sir Henry Hadow — isti, koji je već pred mnogo godina izdao prvu svoju monografiju o Haydnu pod natpisom „A Croatian Composer". I u tome uvodnom članku Hadow se osvrće na hrvatsko podrijetlo Haydnovo. „On je," čitamo, „potekao od jugoslavenskog roda i odrastao je usred pučkih popjevaka svoga naroda. Posve je prirodno, da su na nj utjecali i ritam i riječi njihove, i one su mu bile toliko prirođene koliko i zrak, koji je udisao, te se on njima poslužio kako se Burns poslužio pučkim pjesmama škotskim . . . Carska himna, prošireni i oplemenjeni pučki napjev, jedna je od najljepših melodija što postoje". Inače se članak bavi vezama, što su Haydna vezivale s Engleskom. Pobliže se o tim vezama raspravlja u članku „Feste-a" („Haydn in London"), koji dosta iscrpljivo opisuje dvokratno putovanje Haydna u Englesku. Prvi je put Haydn preplovio tijesno La Manche god. 1790., drugi put god. 1795. Prigodom prvog svog boravka u Engleskoj, koji je potrajao osamnaest mjeseci, bio je Haydn promoviran na doktora „musices h. c." u Oxfordu i dva je puta bio gost pri svečanim gozbama Lord Mayora (načelnika) u Guildhallu (gradskoj vijećnici) u Londonu. Duboko ga se dojmila svečanost u spomen Händela u westminsterskoj Opatiji u Londonu, gdje je četiri tisuće djece pjevalo svečanu himnu („Hallelujah Chorus"). Suze su mu, kako pričaju, navrle na oči, kad je uskliknuo: On je majstor nad svima nama. Engleski su ga krugovi iskreno slavili i mnogo se nastojalo oko toga, da bi on trajno ostao u Engleskoj, ali na to se nije mogao odlučiti. No ipak je priznao, da je istom od onda, otkad je bio u Engleskoj, postao slavan i u Njemačkoj. Svoju je zahvalnost na dočeku u Londonu izrazio nakon svog prvog koncerta naštampavši javnu zahvalnicu u dnevniku „Morning Chronicle". A svi su koncerti, što ih je on dao — i za svog prvog i za drugog boravka — bili vazda dupkom puni.

U „M. O." piše „historičku i kritičku studiju" o Haydnu Havergal Brian, koje prvi ulomak je štampan u svesci za ožujak.

Gostovanje berlinskog filharmoničkog orkestra u Londonu, koji je četiri puta napunio koncertnu dvoranu, urodilo je u engleskom stručnom i nestručnom novinstvu velikom raspravom o pitanju, smije li se dopuštati u ovo doba krize da tuđinci dolaze gostovati u Englesku. Rasprava je vrlo karakteristična za današnje vrijeme, kad se uzme u obzir da su Englezi dosad — stojeći na stanovištu „slobodnog trgovačkog prometa" — vazda bili najliberalniji u takvim pitanjima, a još je karakterističnije, da i ozbiljni listovi (kao „M. T."), koji su inače daleko od svakog šovinizma, odlučno pristaju za protekcionističkom strujom. „M. T.", na pr., argumentiraju ovako: Mi imamo u Londonu filharmoničko društvo i sinfonički orkestar, koji se nahode u teškim materijalnim prilikama, a ipak ni u čem ne zaostaju za berlinskim filharmoničkim društvom. Ako su oni sposobni da nam prikažu ono isto, što su prikazali Berlinci, zašto da dopustimo da nam Berlinci odnesu naše novce? — Argumentacija je, najzad, posve logična, ako stoji ono, što tvrde „M. T.": naime da obje londonske korporacije mogu izvoditi program Berlinaca tako isto dobro kao Berlinci.

Čitamo u „M. T.", da je prvi koncert festivala francuske glazbe (Festival of French Music) u Queen's Hallu u Londonu, što ga priređuje Anthony Bernard, vrlo dobro uspio i u historičkom i u umjetničkom pogledu. Program je obuhvaćao skladbe od XII. stoljeća do vremena Ljudevita XIV., a izbor da je bio vrlo zgodno udešen. Kao osobito sjajne točke istaknute su ove kompozicije: „Conductus" od Perotina, kompozicije od Jannequina i Mauduita, „Danceries" od Claude Gervaisea za gudačke instrumente i harfu i dražesna scena iz Lullijeve „Alceste". Manje je sretan bio izbor iz Rameau-a, čiji ekscerpt iz „Castor et Pollux" da je više prikazivao radnika negoli umjetnika, dok se u manjim kompozicijama jače isticao umjetnik. Rameau je, domeće kritika, bio majstor u kraćim kompozicijama, dok mu je za veća djela nedostajalo snage — a ta su danas i davno zaboravljena. Izvedba festivala bila je u svakom pogledu na visokom umjetničkom niveau-u.

Engleska, kako je poznato, nema stalne opere, ali zato se mnoge dobrovoljačke operne družine (operatic societies) bave prikazivanjem opera. Mi smo u ovim recima u više navrata napomenuli dobrovoljačke operne predstave u Cambridgeu i Oxfordu, gdje su glumci i pjevači od veće česti studenti, a „M. O.“ donosi oveći članak (pod natpisom „Amateurs in Opera“) o djelatnosti nekih takovih družina. Tako je Hornsey Society prikazala u siječnju operu „Wildflower“, a Enfield Society operu „Geisha“, dok su druge družine izvodile muzikalne komedije „The Desert Song“, „Rose Marie“, „The Quaker Girl“, „The Belle of New York“, „The Yeomen of the Guard“ — i to sa posve povoljnim uspjehom, sudeći po kritici. Dašto, niveau tih prikazivanja nije visok ni u pogledu izabranih djela ni u pogledu same izvedbe, ali ima i takovih družina, koje se odvažuju na znatnija djela (na pr. Haydnovu kantatu „Ariadne auf Naxos“, koja je prikazana u Hammersmithu). Svakojako ta hvalevrijedna amaterska nastojanja dokazuju, da je ljubav za muzikalnu dramu duboko ukorijenjena u „nemuzikalnom“ narodu engleskom. A što još uvijek nema stalne opere u Engleskoj, moglo bi se od česti odbiti na konzervativnu ćud Englezâ, koji u jednu ruku nerado kidaju s tradicijama iz starog vremena, a u drugu ruku ne vole uvoditi novosti, koje nemaju oslonca na prošlosti.

„Teški“ francuski jezik zadaje korektorima engleskih štamparija mnogo glavobolje. U veljači t. g. održao se u Londonu koncert, na kojega su programu, između ostalih, b'le istaknute i ove dvije kompozicije:

1. Debussy: La Catedrale [sic].
2. Engloutie [!]: Jardins sous la pluie.

Da se to dogodilo kod nas . . . ! !

Sveti himni.

Preveo Milan Pavelić — Zagreb.

Marijanske antifone.

1. Zdravo budi — Salve Regina.

Zdravo budi, Kraljice,
Majko milosrdnosti,
Zdravo, naše ufanje,
Živote i slatkosti!
K Tebi vapijemo
Izagnana djeca
Evina u boli,
K Tebi uzdišemo
Tužeć, jecajući
U toj suznoj doli.

O u bijednom žiću tom
Ti si našom braniljom:
Svrni, svrni k nama
Drage svoje oči,
Što su milost sama.
Daj nam vidjet Isusa,
Svoga tijela blažen plod,
Kad u ovom progonstvu
Dokonča nam smrtni hod.
O blaga,
O najnježniji
O slatka Djevo Marija!

2. Slavna Majko — Alma Redemptoris.

Slavna Majko Spasitelja,
Rajska dveri milostivna,
Koja vjerne vodiš k sreći,
Iznad mora zvijezdo divna!

O pomozi palom svijetu,
Koji želi ozdravljenje,
Ti, što rodi Stvorca svoga
Prirodi na udivljenje.

Čuvši pozdrav Gabrijela
Donese nam život svima,
Djevom zače, Djevom osta:
Smiluj nam se grješnicima!

3. Rajska kruno — Ave Regina.

Rajska kruno, rajska slavo,
Anđeoska Gospo, zdravo!
Ti si korijen, Ti si vrata,
S kojih sinu svjetlost zlata;

Ti si liljan djevičanstva,
Ti si nakit čovječanstva;
Zdravo, puna svih milina,
Moli za nas svoga Sina!

4. Raduj se — Regina caeli.

Raduj se, rajska Kraljice,
Raduj se Sinu, Djevice,
Aleluja.

„Ustat ću“, on je rekao,
Od mrtvih sad je ustao,
Aleluja.

Raduj se slavi njegovoj,
Moli ga, moli za puk svoj!
Aleluja.

Iz hrvatske glazbene prošlosti.

Prvi javni nastup glazbenog društva „Skladnoglasja", današnjeg „Vijenca" u zagrebačkom sjemeništu.

Janko Barlè — Zagreb.

Kako je poznato održana je konstituirajuća skupština (1. spravišće) glazbenog društva „Skladnoglasja" u zagrebačkom sjemeništu dne 3. X. 1839. Razumljivo je, da su se u početku morale nadvladati mnoge poteškoće i otstraniti razne zapreke, da je društvo moglo otpočeti sa svojim radom. Oni klerici, koji se okupljali oko par godina prije (1836.) utemeljenog književnog društva: „Kola mladih rodoljuba", pa sad oko „Skladnoglasja" bili su vatreni Ilirci. Na svojoj sjednici od 23. II. 1840. zaključili su članovi „Skladnoglasja", „da se občinski družtva posli od sada u narodnom, najmre: Ilirskom jeziku pretreseju", dok su prvi zapisnici pisani u latinskom jeziku.

Pok. Milan Zjalić, koji je opisao povijest „Vijenca"[1] nije mogao saznati, što su radili članovi god. 1840. Možda su o pokladama priredili kakvu domaću glazbenu zabavu, no do prvog javnog nastupa došlo je tekar dne 23. IV. 1840. u oči imenog dana tadanjeg zagrebačkog biskupa dr. Jurja Haulika. Biskupa tada nije bilo u Zagrebu, no program tog koncerta nam se ipak sačuvao (nema ga niti u arkivu: „Vijenca"). Tadanji naime kanonik pobočnik i ravnatelj biskupske pisarne Ivan Krst. Kralj pisao je dne 26. IV. 1840. biskupu te mu priložio program.[2] Podjedno kanonik u svom pismu ističe, kako je proslavljen biskupov imeni dan te piše odmah na početku svog pisma ovo: „Festivam diem gloriosi nominis Excellentiae Vestrae inter pia gaudia, et preces pro longaeva incolumitate Excellentiae Vestrae exegimus, quam etiam Clerus junior cantu, et musica jam in pervigilio productionibus sub ·/. specificatis celebravit". Čini se, da je taj koncert bio za tadanje prilike nešta osobita, jer inače ga ne bi kanonik na prvom mjestu u svom listu spomenuo i priložio program koncerta. U ostalom nije niti čudnovato, ako je taj koncert uspio, kad se upravo onda nalazili u sjemeništu najodličniji učenici zagrebačkog „Musikvereina". Njihova je napokon i zasluga, da je došlo do utemeljenja „Skladnoglasja", — tog najstarijeg hrvatskog glazbenog društva („Musikverein". osnovan god. 1827. bio je zadojen njemačkim duhom).

Za našu glazbenu povijest biti će možda od vrijednosti, ako taj program doslovce priopćim. Glasi ovako:

Muzikalni Predmeti

proizvedeni na narodnom koncertu obdržavanom od Mladeži duhovne u Sěminištu Zagrebskom 23a Travnja l. t. kano na predvečer imendana nj. exc. Gospodina Biskupa Juraja Haulika.

Za predislovjem govorenim po Ferdi Relkoviću slediti ću:

1. Overtura iz opere „Die Königin von England".
2. Pěsma „gde stanak moj" od Škrupa, a pěvana od Bogoljuba Mesarića.
3. Variacie od Hellmesbergera, igrana na Violinu od Slavoljuba Finka.
4. Lik „O Isis" iz opere „Die Zauberflöte" od Mozarta.
5. Variacie za pianoforte igrane od Kam. Škrabal.
6. Pěsma u Ilirsko kolo u muziku stavlena od Mihaila Hajka spěva: od cel; zbora.
7. Variacie od Rodea igran: na Vio: od Gašparić.
8. Pěsma „Tuzno spěva" pěvana od Belasa.
9. Polonaise za pianoforte i Violončell igrane od Hajka i Škrabala.
10. Tri pěsme, Tri proletja, Osveta, i Davoria svaki Ilir ponosito od Livadića pev. Mesarić.
11. Quartet od Onslova.
12. Pěsma „Bože živi našeg draga Otca i Episkopa".

Taj program bio je sastavljen posve u ilirskom duhu. U proslovu je bogoslov Ferdo Relković, koji je u društvu vršio službu pisara (bilježnika) govorio valja o vrlinama svečara biskupa. Relković rodjen je dne 19. V. 1818. u Svinjaru. Zaredjen je god. 1841., dakle god. 1840. bio je u III. tečaju bogoslovlja. Župnikovao je u Dubici i Novoj Gradiški, gdje je umro 25. V. 1876.

Od glazbenih točaka bila je na prvom mjestu ouvertura Rossini-eve opere: „Die Königin von England". (Elisabetta). Tu su ouverturu izveli članovi i na narednom koncertu godinu dana kasnije dne 24. IV. 1841. opet za imeni dan biskupa Haulika. Zjalić navadja u svojoj knjizi (str. 9.), da je bio to prvi koncert „Skladnoglasja", što se ovime ispravlja. Ne kaže se na programu, tko je izvodio tu ouverturu, no bit će, da je to učinio društveni orkestar, kojemu je bio ravnatelj odličan guslač Eduard Fink. Društvo imalo je naime više članova, koji su s izvrsnim uspjehom svršili zagrebački glazbeni zavod. Fink i Hajko bili su već god. 1836. izvršujući članovi orkestra glazbenog zavoda, a istotako su bili izvrsni violinisti König i Gašparić. Osim toga svirao je Fink i frulu i klarinetu, a Hajko violinu, čelo, frulu i klarinetu. Kasnije morao je zadnja dva instrumenta napustiti, jer je često pobolijevao na prsima. Sva ta četvorica bili su Zagrepčani i to ne dieca kakovih bogatih plemićskih obitelji, već djeca siromašnih gradjana. Hajkov otac je bio cipelar Miško, Finkov graditelj violina Franjo, Gašparićev krojač Vid, a Königov urar Vilim. Pripominjem da je uz Miju Hajka polazio glazbeni zavod i mladji mu brat Karlo, a uz Dragutina Königa brat mu Adolf. I drugi polaznici glazbenog zavoda bili su većinom djeca obrtnika kao kovača, kotlara, limara, kožara, klobučara, stolara, tapetara. Mnogo su polazila zavod, kao i danas,

[1] Gl. Glazbeno pjev. družtvo „Vijenac" u zagrebačkom sjemeništu. God. 1906.
[2] Taj list sam našao u nadb. arkivu medju raznim neregistriranim listovima.

židovska djeca (otac kasnijeg profesora glazbe Antuna Schwarca bio je trgovac). Vrlo nas veseli, da se u ono vrijeme u zagrebačkim gradjanskim i obrtničkim kućama pokazivalo toliko zanimanja za muziku (i otac Lisinskoga bio je mesarski obrtnik).

Na drugom mjestu bila je pjesma Škroupova pjesma: „Gdje je stanak moj", koja je bila, kako vidimo već god. 1840. jamačno zaslugom Gajevom, i u Hrvatskoj veoma proširena. Pjevao je tu pjesmu bogoslov Adolf (Bogoljub) Mesarić, baritonista, koji je u „Skladnoglasju" vršio službu tajnika. Mesarić zaredjen je god. 1843., a umro je već 2. VIII. 1849. kao kapelan u Krapinskim Toplicama.

Treća točka bile su varijacije od Jurja Hellmesbergera (1800.—1873.), glasovitog violiniste, koje je izvodio na violini Eduard (Slavoljub) Fink. On je rodjen u Zagrebu dne 30. V. 1817., a zaredjen je god. 1842. Župnikovao je u Radoboju te bio vrlo cijenjen kao naobražen svećenik i dobar glazbenik. Kasnije je duševno oboljo te je sproveo mnogo godina u zavodu Feldhofu kod Graca, gdje je i umro dne 17. XII. 1901. Fink je bio već god. 1830. sa Hajkom učenik glazbenog zavoda. Na ispitu dne 2. IX. 1832. gudio je variacije za violinu od Clementia i koncert za klarinetu od Purrebla. I kasnije se često istaknuo na ispitima. Na ispitu koji se održavao od 9.—11. VIII. 1834. dobio je Fink, „eine silberne mit Verziehrung umgebene Schaumünze, welche das Ehren-Mitglied Herr Georg von Kaim, k. k. Verpflegs-Adjunkt zu diesem Zwecke verehrte, als aussergewöhnliches Praemium". Fink je bio sve dok nije zaredjen ravnatelj orkestra.

Na programu nije označeno, tko je izvodio izvadak iz Mozartove: „Čarobne frule". Slijedile su variacije, koje je na klaviru izvodio bogoslov Kamilo Škrabal. On je bio vrstan pianista. Nastupao je na koncertima i narednih godina. God. 1841. svirao je veliki rondo: „Gage d' amitie", a god. 1842. variacije od slavnog pianiste Henri Herza. On nije bio učenik glazbenog zavoda. Rodio se dne 5. III. 1822. u Bjelovaru. Zaredjen god. 1845., bio je dugo vremena župnikom u Jamnici, a umro je dne 26. VI. 1893. kao umirovljenik.

Da je već kod prvog nastupa sudjelovao i pjevački zbor mladog društva, svjedoči šesta točka programa, a to je bio zbor Mihajla Hajka pod naslovom: „U ilirsko kolo". I ako je bio tada ravnatelj pjevanja Pavao Joža, ipak je vrlo vjerojatno, da je Hajko svoju kompoziciju sam dirigirao. Nema sumnje, da je bio Hajko medju svim svojim drugovima glazbeno najdarovitiji, no da bi bio on „prvak pred Lisinskim, koga bi on u svemu nadkrilio bio", nije nikako vjerojatno.[3] Hajko rodjen je dne 1. I. 1820. u Zagrebu, dakle bio je savremenik Lisinskoga. Bez sumnje je već god. 1830. sa Finkom polazio glazbeni zavod, jer je na ispitu dne 2. IX. 1832. izvodio violinski solo Beethovenova učitelja Ignaza Schuppanzigha i romanzu za klarinetu od Rosettia (zvao se taj zapravo Franjo Anton Rössler). Zabilježeno je takodjer, da je Hajko sa Finkom učio god. 1834. već šestu godinu violinu. Kuhač spominje u svom članku o Hajku samo pet Hajkovih kompozicija, a zbor „U ilirsko kolo" se medju njima ne spominje, a tako niti pjesma: „Rěč Ilira", koja se izvodila na koncertu dne 20. IV. 1842.[4] Hajko jer je bio premlad, zaredjen je tekar god. 1843. Kapelanovao u Remetincu, Vidovcu i Koprivnici. Već sam spomenuo, da je često pobolijevao, pa je morao napustiti kapelansku službu. Umro je od sušice u Zagrebu dne 30. III. 1848.

Franjo Gašparić izvodio je na violini kao sedmu točku: variacije od J. Pierre Rodea. I Gašparić bio je zagrebačko dijete. Rodio se 2. II. 1822. Zjalić kaže, da je bio Lisinski njegov saučenik, što nije vjerojatno, jer se Lisinski rodio god. 1819., a Gašparić tekar god. 1822. Na glazbeni zavod došao je u jeseni 1830., jer je bio god. 1833. već u III. tečaju. Učio je violinu. On je imao krasan sopran. Na ispitu dne 13. III. 1834. izvodio je on sa svojim saučenikom Florijanom Blettom duet za zopran i alt iz opere Griselda od Paera. Gašparić je u glazbi vrlo lijepo napredovao te je bio na ispitima dne 1. IX. 1832. i 27. VIII. 1833. nagradjen, svakiput dobio je po jedan cekin. Gašparić umro je kao pomoć. biskup i kanonik dne 12. II. 1893.

Pavao Belas prvi blagajnik „Skladnoglasja" pjevao je na ovom koncertu, kao i na onom dne 24. IV. 1841. samospjev Ferde Livadića: „Tužno spjeva vitez u planini" u G-molu za bas (razlikuj melodiju, koju je uglazbio Dragutin pl. Turanji). Belas rodjen je dne 19 IV. 1820. u Brdovcu. Zaredjen god. 1842., postao je kasnije župnikom u svojoj rodjenoj župi, gdje je i umro dne 21. X. 1883.

Škrabal (klavir) i Hajko (violončelo) izvali su zajednički devetu točku „Polonaise".

Adolf Mesarić, koji je nastupio već u drugoj točki, otpjevao je još tri samospjeva Ferde Livadića za srednji glas: 1. Tri proljeća: „Po planinah topla krila" (St. Vraz), 2. Osveta: „Gdje Koruška" (St. Vraz) i 3. „Svaki Ilir ponosito" (davorija na riječi Lj. Vukotinovića).

Jedanaesta točka bio je gudački kvartet Georgesa Onslowa, koji je bio u ono vrijeme sa svojim mnogobrojnim kvartetima i kvintetima osobito u cijeni. I ako nije označeno, tko je taj kvartet izvodio, možemo ipak stalno ustvrditi, da su to bili već poznati nam: Fink, Gašparić, König i Hajko. König rodjen je 16. X. 1822. u Zagrebu. Zaredjen god. 1815., župnikovao je mnoge godine u Sisku, gdje je i umro dne 4. III. 1903.

Zadnju točku: „Bože živi našeg draga Otca i Episkopa", za koju ne znamo, tko ju je uglazbio, izveo je sva je prilika, muški zbor. Ta je kompozicija opetovana i na koncertu god. 1841.

Ako sve promotrimo, možemo zaključiti, da je društvo „Skladnoglasje" imalo odmah kod svog ustanovljenja prvorazredne sile: instrumentaliste, pjevače i stručno izobražene glazbenike, pa je zato moglo prirediti tako uspjeli svoj prvi koncert.

---

[3] Tako je pisao god. 1862. Hajkov mladji savremenik Stjepan Vernak jednom kleriku. Gl. Fr. Š. Kuhač: Ilirski glazbenici. str. 169.

[4] Gl. Milan Zjalić, op. c. str. 12.

Hrvatske pučke popijevke.

Pučki crkveni napjevi u Kreševu.

Fra Augustin Kristić — Kreševo.

Narod mjesta i okolice Kreševa, uz mnoge druge razne odlike: odrastao i razvijen, bistar i radin, odlikuje se neobičnom darovitošću sluha i glasa. Radi te pjevačke i glazbene odlike, još od davnih dana, nastala je u Bosni poslovica: »U Kreševu ne pjevaj, u Docu se ne nosi (odijevati se — gizdati), u Duvnu ne jaši konja«! Tome Božjem daru priključila se je i davna — kroz stotine godina — praksa, da su franjevci tamošnjeg samostana gajili lijepo crkveno pjevanje kod liturgijskih obreda, te se je tako razvio posebni napjev za sve crkvene pjesme koje puk pjeva. Kako su te crkvene pjesme melodiozne i narod ih vrlo skladno pjeva, to mnogi iseljeni domorodac Kreševa običaje uzdahnuti: baš sam poželio u kreševskoj crkvi zapjevati: »Zdravo Tijelo« ili »Ponizno se Teb' klanjamo«; a preuzv. vrhbosanski nadbiskup dr. Ivan Ev. Šarić za vrijeme krizme rada zamoli Kreševljake, da mu za oproštaj otpjevaju »Zdravo Tijelo Isusovo«, jer preuzv. gospodin veli: »Nigdje se tako lijepo ne pjeva!« Pa kada naša »Sv. Cecilija« sabire i objelodanjuje crkvene pučke napjeve, napisah ovaj mali prikaz kao prilog za upoznavanje našeg pučkog pjevanja.

1. Nešto iz povijesti crkvenog pjevanja i glazbe u franjevačkoj crkvi u Kreševu.

Za crkveno pjevanje brinuli su se franjevci samostana sa svojim »djacima«, pak je zato u svim samostanima bosanske provincije — uz druge službe i dužnosti — imenovan i t. zv. »korista«, koji je vodio pjevanje. Svoju glazbenu naobrazbu sticali su franjevci većinom na studijama po Italiji u franjevačkim samostanima. Otuda su donosili i crkvene pjevnike za porabu crkvenoga pjevanja, bilo tiskane, bilo rukopisne prijepise. Mnogo i tiskanoga i prepisanoga blaga za crkveno pjevanje propalo je za vrijeme dugotrajnih turskih progona i vastacija, požara, a nešto je uništilo neznanje te nemarnost. Do danas sačuvalo se tek nešto — upravo ono iz zadnja dva stoljeća. U kreševskom samostanu postoje još i danas dva pisana — gotovo kao tiskana! — pjevnika latinskih misa i graduala od raznih »korista«. Nešto je prepisivao fra Grga Martić sa vrlo lijepom kaligrafijom i slikanim inicijalima. Ti su pjevnici u glavnom pisani od fra Ive Tvrtkovića-Senje, a možda i od fra Ive Kotarića, a kasnije su dodavali i umetali u pjevnik i ovi: Fr. Bono Mihačević, Fr. Andrija Buzuk, Fr. Petar Tomić, Fr. Filip Majić i drugi. Oba su pjevnika u velikoj osmini, a radjeni su osobitom čistoćom nota i pisma. Postoji još jedan mali pjevnik sa 9 listova — u formi kajdanke —, kojega je prepisao Fra Franjo Tometinović u Italiji, a nosi naslov na koricama: »Per Uso del P. Francesco Thometinovich di Kreshevo 1822.« (Godina je drugom rukom pisana!) Prepisane mise nose naslov: »Messe corali di canta posata del P. Franc-o. Ant-o. di Bagnacanalio.« Na svršetku raznih pjevnih odlomaka stoji godina, tako: »1773., die 20. februari 1778., pa — 1778« — valjda vremenski datumi kada je dotični iste uglazbio. Zatim je još sačuvano kompletno djelo: »Graduale Romanum« i »Antiphonarium Romanum« »de tempore et sanctis«, tiskano »apud Nicolaum Pezzana 1736«, te: »Psalterium Romanum« tiskan 1749 i »Graduale Missarum trium ordinum S. P. Fr.« tiskan 1750. — obadva »Venetiis ex Typographia Balleoniana«.

Prema potrebi pjevanja, stavio bi se bilo koji pjevnik na naročito napravljeni t. zv. »pulpit« — stara hrastova naprava — visok preko dva metra. Gornji dio tog pulpita se na debljem stupcu okretao, a pokretnim utegom na kožnom pojasu držao je debele »Graduale«, da se listovi ne okreću. Na vrhu je izradjen ukras od željeza sa križem i dugim drškom, gdje bi se objesila svjetiljka sa dvije svijeće i tako napravljena, da svijetlo baca samo na pjevnik, jer se je često obavljalo pjevanje u večer ili rano ujutro, te po noći — kod ponoćke.

Od »korišta« naučili bi i drugi franjevci, te »djaci« (obučeni pripravnici reda) i »djeca« (koja su namjeravala ući u red) latinske napjeve. Tako je i mnogi Kreševljak naučio mnoge latinske himne i napjeve, kao: Te Deum, Magnificat, Benedictus, Miserere, Tantum ergo, dok je većina naroda iz same varošice znala Gospine litanije latinski pjevati, kako su se tada kod večernjica i pjevale. Tada je nastala i ona šala sa Kreševljanima, da pjevaju: »deri, deri šarka«, mjesto: »Foederis arca«!

Od crkvenih glazbala ne spominje se ni jedno u starija vremena turske okupacije, tek se časne starine: fra Daniel dr. Ban i fra Rafo Čondrić spominju, da je bio veći harmonij ili male orgulje na tavanu staroga samostana, dakako pokvarene, koje su valjda nekada služile u kreševskoj crkvi. Vele još, da bi fra Bono Mihačević pratio božićne ili uskrsne pjesme uz violinu, ali oni toga ne pamte! Tek god. 1874. na molbu samostana dobila je crkva na poklon harmonij iz Beča od društva »Immaculata«. Podvoz iz Beča, preko Sarajeva, do Kreševa stajao je 6 dukata, koje je platio fra Mato Čondrić, a neki Arapin dovukao je harmonij na kolima iz Sarajeva. (»Kronika kreševskoga samostana«.) Prvi je svirao na harmoniju fra Andrija Buzuk dne 19. III. 1874. Godinu kasnije, svirao je isti otac na harmoniju, isto tako darovanom po prviput! — u fojničkoj samostanskoj crkvi na Duhove, pak ga je tamošnji gvardijan nagradio sa 20 groša. (»Trošak sakristije« u fojničkom arhivu.)

Crkva kreševskoga samostana imala je nekoliko čuvenih »korišta«, te je fra I v o K a t a v i ć zatražen od hercegovačke provincije, po njezinu osnutku, kamo je i poslan iz Kreševa, da poducava crkveno pjevanje. Fra I v o T v r t k o v i ć - S e n j o učio je glazbu i pjevanje u Bologni, pak je odgojio mnogo mladjih »korišta«, a fra A n d r i j a B u z u k učio je glazbu u Djakovu. Medju narodom ostala je još živa predaja, kako je fra P e t a r T o m i ć - H a d ž i j a bio dobar »korišta« i dobro pjevao; narod veli: »crkva se je tresla, kad' je fra Petar pjevo«. Tako je Perkan, pjevač fra Grge Martića, odvratio »prabiskupu« (tako je Perkan zvao Strossmayera) na pitanje: kako mu se svidja pjevanje u djakovačkoj katedrali? »E da Vi čujete našega fra Petra!?« Duh crkvenoga pjevanja i ozbiljno nastojanje franjevaca pridonijelo je, da se je razvio i unaprijedio posebni napjev — t. zv. k r e š e v s k i — za pobožne pjesme, koje pjeva č i t a v p u k kod svečanih sv. misa ili drugih crkvenih pobožnosti. To je narod označivao ovim riječima: »T a k o p j e v a k r e š e v s k a c r k v a«, za razliku, što su druge »crkve«: f o j n i č k a i s u t j e š k a drugojačije napjeve imale! Ti su napjevi raznešeni po župama, koje je administrirao kreševski samostan: po svoj Hercegovini i kasnije u nekoliko župa Bosne, ali se nije sačuvao u svojoj čistoći melodije.

2. Napjevi pobožnih pjesama.

a) Prema općem sudu, najljepši napjev za »Z d r a v o T i j e l o I s u s o v o« jest — kreševski napjev. Kao svuda po Bosni i Hercegovini, tako i u Kreševu, »Zdravo Tijelo« pjeva s a v p u k iza pretvorbe (u Bosni zovu »p o d i z a n j e«!) a intonira se sa kora. Pjeva se svake o b i č n e nedjelje (za razliku od m l a d e nedjelje!) i na sve blagdane Isusove, Gospine i svetaca. Kako još narod — hvala Bogu! — pobožno hrli u crkvu, te kako ima lijep, pun i zvonak glas, a napjev je melodiozno — kićen, uistinu je neobično uživanje čuti to skupno pučko pjevanje u crkvi! Napjev za »Z d r a v o T i j e l o I s u s o v o« pjeva se ovako[1]:

Oduševljeno.

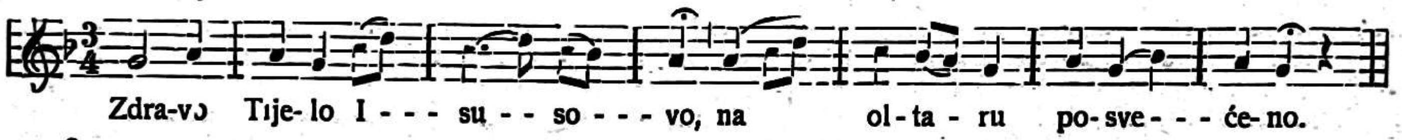

2. » » » , svetim Duhom upućeno.
3. » » » , od Djevice porogjeno.
4. » » » , u jaslice položeno.
5. » » » , vele gorko izmučeno.
6. » » » , za nas na križ pribijeno.
7. » » » , mrtvo u grob sahranjeno.
8. » » » , treći danak uskrsnulo.
9. » » » , po svem svijetu proslavljeno.
10. » » » , na nebesa uznešeno.
11. » » » , s desna Oca posagjeno.
12. » » » , nam' za hranu svima dano.
13. Zdrav od meda slagji kruše, kim se hrane vjerne duše.
14. Zdravo Trojstvo u jedinstvu, zdrav Isuse u božanstvu.
15. Tebi hvala, Tebi dika, Tebi slava prevelika.
16. O Isuse, budi hvaljen, po svê vijeke vijekom. Amen.

b) Prva nedjelja iza mjesečeve mijene zove se m l a d a n e d j e l j a, a tako zovu i mjesec — mladi mjesec. Na ove nedjelje ostao je u Bosni kod franjevaca stari običaj, da se drži ekspozicija Presvetoga Sakramenta, koja se obavlja odmah poslije svečane pučke mise, sa posebnom molitvom, koja počinje »Skrušenim srcem i sabranom pameću«. Knjižica »P u t k r i x a«[2] spominje posebno ovu pobožnost u Kreševu na str. 43: »Uprava za izvadit i stavit na očito Pristolje Sveti Sakramenat u Nedjelju parve od Miesecah po zadovidi (tisk. pogreška — zapovidi!) Prisvit. Gospodina Fr. Augustina Miletića što se poče stavljat u dilo u Kreševskoj Crkvi S. Katarine D. i Mučenice od parvoga dneva God. Gospodinove 1810.« Na mlade nedjelje mjesto »Zdravo Tijelo« pjeva puk:

Dostojanstveno.

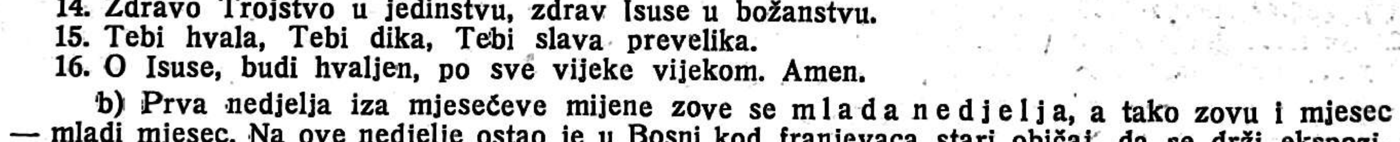

O nebeski živi kruše — Slatka hrano naše duše.
2. Bez prestanka mi hvalimo — Ime sveto svi slavimo
Isukrsta Božjeg Sina — Upućena iz visina.
3. I Djevice okrunjene — U začeću neoskvrnjene
Koja no je Božja mati — Da nam bude pomoć dati.

---

[1] Sve ove napjeve zapisao je veleč. fra Mladen Momčinović u Kreševu!

[2] Knjižica ima 48 strana u osmini, a nosi ovaj naslov: »Put krixa iz različitieh knjigah izvagjen o O. Fr. Filipa iz Oçevja reda manje bratje S. O. F. darxave Bosanske jur provincijala — s mnogo drugih molitavah po običaju carkavah bosanskich. U Dubrovniku Tiskom P. Fr. Martekini 1851.«

4. I svetoga oca Franje — koji nosi svete rane
Isukrsta propetoga — Rad ljubavi umrloga.
5. I opet se Teb' klanjamo — Lice zemlji prigibamo,
O nebeski živi kruše — Slatka hrano naše duše.

c) Nedjeljom i petkom korizme, osim Velikoga Petka, obavlja se pobožnost »K r i ž n o g a p u t a«. Narod to ovdje zove »P u t k r i ž a«! Kod te pobožnosti prije su se služili spomenutom knjižicom »Put krixa«, a kasnije uzet je obrazac pobožnosti po molitveniku fra I g n. S t r u k i ć a »Put savršenosti«, te se i danas tako moli. Napjev za strofe pobožnosti križnoga puta jest ovaj

Lagano.

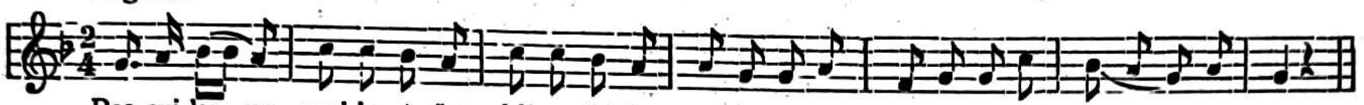

Od bolesti Majko sveta, rane Sinka Tvog propeta, nek' nam budu u srcu.
2. Tad tužaše i plakaše, I drhtaše kad gledaše, muke Sina jedinog
Od bolesti Majko sveta i t. d.
3. Koji čovjek ne b' plakao, kad bi majku ugledao, u tolikoj žalosti
Od bolesti Majko sveta . . .
4. Tko se ne bi razžalio, Majku Božju promislio, u tolikoj žalosti
Od bolesti Majko sveta . . .
5. Zarad grijeha svoga puka, vidi Sinka sad u mukah, oštrim bičem podložna
Od bolesti Majko sveta . . .
6. Gleda Sina preljubljena, umirući zapušćena, kada gorko izdahnu
Od bolesti Majko sveta . . .
7. Vrutče živi od ljubavi, Srce moje daj da živi, i da s Tobom proplače
Od bolesti Majko sveta . . .
8. Tvoga Sina ranjenoga, za me vele mučenoga, muke sa mnom razdijeli
Od bolesti Majko sveta . . .
9. Čim' da s Tobom Majko tužim, propetome vjerno služim, dokle budem živjeti.
Od bolesti Majko sveta . . .
10. Blizu križa s Tobom stati, mene Tebi sdruživati, u žalosti ja želim.
Od bolesti Majko sveta . . .
11. Djevo djeva Ti si dika, već mi nemoj biti gorka, čin' me s Tobom plakati.
Od bolesti Majko sveta . . .
12. Čin' me Sinka križ nositi, dionikom muke biti, rane svete štovati.
Od bolesti Majko sveta . . .
13. Čin' me ranam nahraniti, krvlju Sina napojiti, i križ Njegov nositi.
Od bolesti Majko sveta . . .
14. Da me plamen ne opali, sveta Djevo Ti me brani, na dan suda strašnoga.
Od bolesti Majko sveta . . .
15. Kada umrem ja Isuse, nek mi Majke Tvoje suze, dušu rajom obdare.
Od bolesti Majko sveta . . .

d) Svakoga petka ujutro za vrijeme korizme, pa i na samu svetkovinu, obavlja se posebna pobožnost na čast »S e d a m ž a l o s t i Bl. D j. M a r i j e«. Pobožnost se obavlja na Gospinu oltaru, pred posebnom slikom, koja predstavlja Gospu srcem probodenim sa 7 mačeva. Kod pobožnosti gori i 7 svijeća. Već po inicijalima, koji su upisani u rub križa, koji je naslikan pred Gospom, vidi se, da ova pobožnost o d a v n a d a t i r a u Kreševu. Slika na platnu, malo je mjestimice istrugana, probijena na jednom mjestu, primitivno radjena i okvirena, a nosi ove inicijale: »F F P e t r u s Z F Z P r o E c. C r e s. 1768«. I ovu su pobožnost prije obavljali prema obrascu spomenute knjižice »Put krixa«, a kasnije po molitveniku fra Strukića. Strofe p r e d molitvama ove pobožnosti pjevaju se k a o i k o d k r i ž n o g a p u t a. Z a k l j u č n a pak pjesma od 14 strofa pjeva se d r u g o j a č i j e, a taj napjev glasi ovako:

Umjereno brzo.

Kadno Tebi navjestiše, da Isusa uhvatiše,
2. O Djevice od milosti, koje T' b'jahu tad žalosti,
Kadno, Majko, Ti slušaše, i očima tad gledaše.
3. Gdje Ti Sinka pritegoše, k stupu strašnu privezaše,
Nemilo ga bičevaše, na obraz mu svi pljuvaše.
4. O Gospojo i Kraljice, koje T' bjahu tad ranice,
Kadno Njega pritegoše i trnjem Ga okruniše.
5. O Djevico od milosti, koje T' b'jahu tad žalosti,
Barablana kad pustiše, a Isusa osudiše.
6. O Gospojo i Kraljice, koje T' b'jahu tad ranice,
Kad Isusa uputiše, Kalvariji povedoše.

7. Ti Ga suzna tad sl'jegjaše, i po putu krv kupljaše,
Svete stope poznavaše, ter ih slatko Ti ljubljaše.
8. O Gospojo i Kraljice, koje T' b'jahu tad ranice,
Kad Ga na križ pribijahu, čavlim ruke probijahu.
9. Te udarce Ti slušaše, i drhtaše kad gledaše,
I toliko Ti tužaše, jer Ga slatko Ti ljubljaše.
10. O Djevice od milosti, koje T' b'jahu tad žalosti,
Kad Te s križa pogledaše, Ivanu Te predavaše.
11. O Gospojo i Kraljice, koje T' b'jahu tad ranice,
Kad na križu On izusti: »svršeno je« pak duh pusti.
12. Kad Ga s križa odnimiše, Teb' na krilo postaviše,
Vrlo njega Ti ljubljaše, i rastat se s Njim žaljaše.
13. Dopusti nam, drago Majko, molimo Te svakojako,
Da možemo svi plakati, suze Tvoje svi štovati. Amen.

NB! Amen se pjeva sa istom završnom notom i za jednu više!

e) Korizma i jest vrijeme molitve i pokore, a tada puk oko Kreševa uistinu i posvećuje to vrijeme naročitim pobožnostima. Ne čuješ u to vrijeme profane popijevke. U kući i na sijelu pjeva se »G o s p i n p l a č«. To je svuda poznati pjev od F r a K n e ž e v i ć a. Taj pjev je do danas doživio oko 40 izdanja, a narod ga kratko zove: »P l a č«. Svečano se u Kreševu pjeva — od momaka i djevojaka Kreševa i monaha u večer na Veliki Petak i ujutro rano na Veliku Subotu kod Isusova groba. Tada se ispjeva sav pjev: u večer pola, a pola ujutro. Pjeva se ovako:

Umjereno.

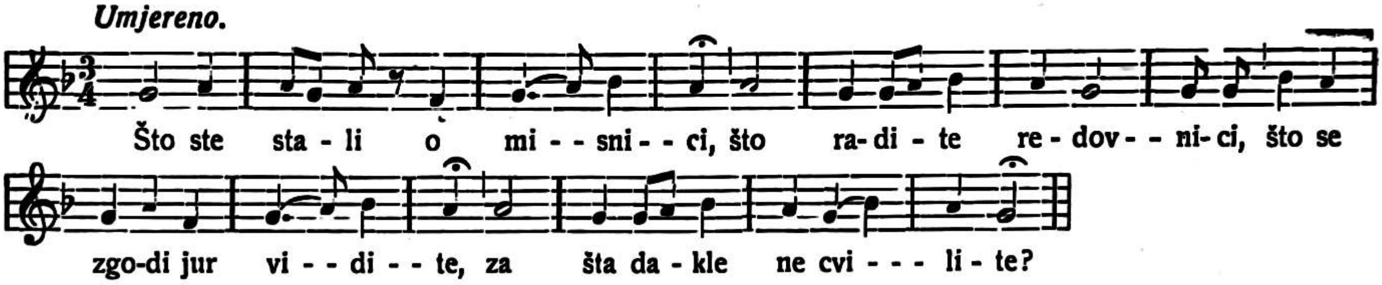

Do nazad tri, četiri decenija bio je u Kreševu, samom mjestu, običaj, da se kod mrtvaca, — naročito dok su ga čuvali po noći — pjevaju nabožni verzi: o smrti, sudu, nebu i paklu, te o kreposnom životu. Knjižicu, iz koje su to pjevali, kako se pok. o Fra Rafo Čondrić sjeća, zvao je puk: B a k u š a. Možda je to mogla biti — tako nagadjam! — didaktična pjesma: P r a v o m u d r o z n a n s t v o od Fra Petra Bakule, no vjerovatno su pjevali i druge bosansko-hercegovačke pisce, kao: fra Lovre Sitovića: Pismu od pakla ili nešto slična. Napjev je bio u formi r e c i t a t i v a, kao što su pjevali i junačke pjesme bez pratnje gusala. Kako rekoh, taj je običaj i s č e z a o, dok su oni g o r e n a b r o j e n i n a p j e v i sa svojim pobožnostima još uvijek ž i v i, s v j e ž i i u c r k v e n o j p o r a b i.

Jurjevska popijevka iz sela Gorniki.

Rudolf Taclik — Karlovac.

U selu Gorniki, u župi Vivodina, na hrvatsko-kranjskoj medji, zapisao sam po pjevanju L o v r e M a r i n č i ć a ovu Jurjevsku popijevku:

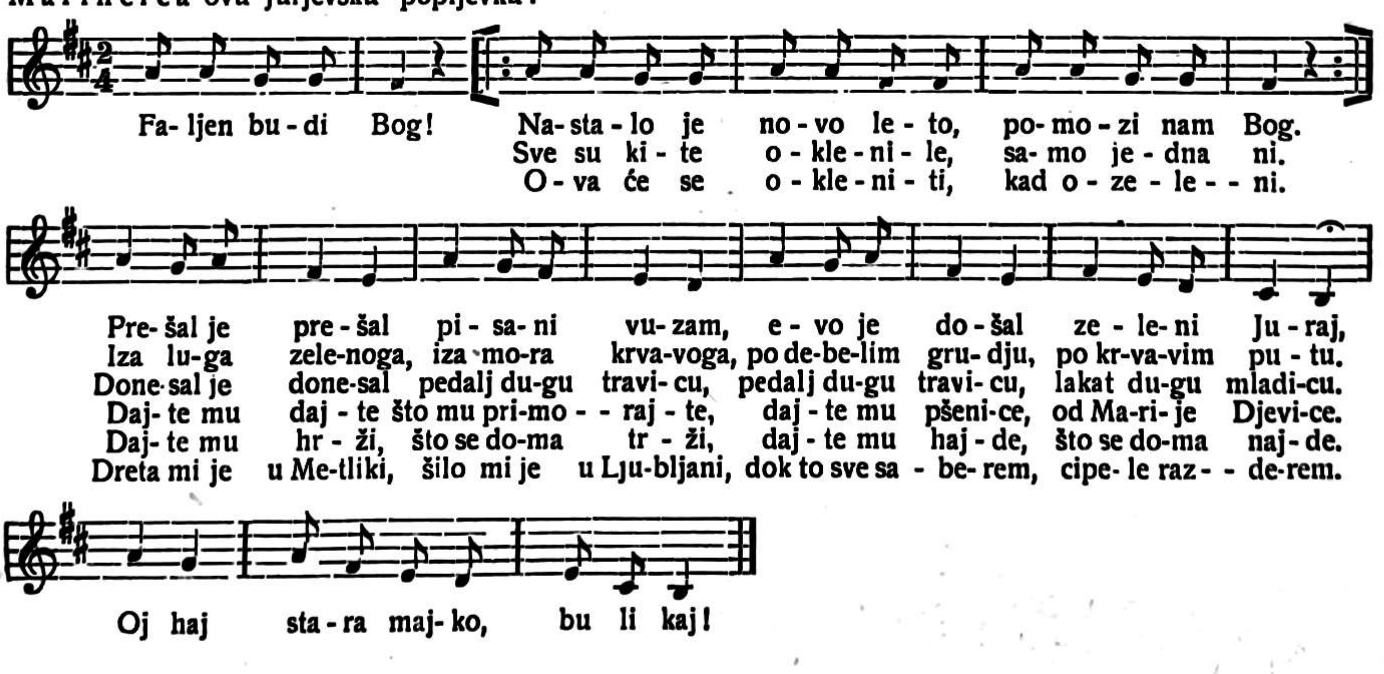

Naši dopisi.

Virovitica, dne 30. marta 1932.

Davna nam je želja bila, da se i mi Virovitičani možemo staviti uz bok drugim organiziranim radnicima na polju crkvene glazbe. Lanjske smo godine konačno ustanovili odbor. »Crkv. pjevačkog društva sv. Cecilije u Virovitici« te poslali pravila kr. banskoj upravi u Zagreb na potvrdu, koja nam je konačno pravila i odobrila. Čim su nam potvrđena pravila stigla, imali smo glavnu skupštinu i izabrali upravni odbor ovako: predsjednik O. Bazilije Boršt-nik, potpredsjednik g. Dragutin Paulin, tajnik g. Vazmo Dobrila, blagajnik g. Ferdinand Szirmaj, arhivar g. Roberto Borenić, glazb. vodja O. Kamilo Kolb; odbornici: Mijat Lenček, dr. Franjo Frölich, Mirko Ljubić i Mica Lazić; nadzorni odbor: Vjekoslav Bošnjak, Ana Vinak i Brkljačić Mato. Zbor broji soprana 7, altova 7, tenora 3 i 4 basa.

Crkv. pjevački zbor funkcionirao je već i prije i nije bilo teško nastaviti ondje gdje se već prije oduševljeno radilo. Došavši iz Vukovara u Viroviticu nastavio sam tamo, dokle su izorali oduševljeni pregaoci na polju crkv. glazbe gg. Franjo Dobrila i Roberto Borenić, koji su prije 3—4 godine sakupili oko sebe oduševljene članove zbora i koji su u glavnom istrajali sve do danas. Lako mi je dakle bilo onda dalje nastaviti, samo je trebalo dati željnima hrane.

Do sada smo naučili mise na lat. i hrv. tekstu od ovih skladatelja: Lipp, Mandić, Sattner, Kolb, Gruber, Kolačko, Novak i neki nepoznati autor. Razne pjesme marijanske, svetačke i euharistične od Faista, Grubera, Sattnera, Kolba i dr. Naučili smo i 2 gl. Requiem od Hallera i Libera od Borenića. Ženski zbor pjeva više marijanskih pjesama iz »Virgini matri«.

U glavnom pjevamo u 9 sati kod tihe sv. mise, jer u 11 sati pjeva puk i tu su razne tradicije, koje moramo uvažavati! Ipak na veće blagdane kao na Uskrs, Bezgr. Začeće, Tijelovo pjevamo i u 11 sati. Na Božić pako i kod Zornica pjeva puk posebne misne pjesme, koje je navodno skladao i puk naučio pok. o. Fortunat Pintarić, dok je bio ovdje župnik i gvardijan, u kojima se napjevima lijepo vidi, da ih je skladao prema napjevima iz »Citharae octochordae« o čemu bi se dala napisati lijepa rasprava. Takova šta nisam čuo nigdje pjevati, ali ni s takovim oduševljenjem kao kod polnoćke i velike mise na Božić ovdje u Virovitici.

Na 2. dan Duhova lanjske godine upriličili smo izlet u selo Bušetinu, jer je tamo onda zbor, i kod sv. mise smo vani pred crkvom pjevali. Narod je bio ugodno iznenađen i ushićen. Doskora kanimo i u druga obližnja mjesta.

Ovoliko u kratko o našem crkvenom pjev. društvu. A moram priznati, da članice ostadoše vjerne makar se i udaju. O budućem radu ćemo češće izvješćivati i g. urednika i čitaoce »Sv. Cecilije«.

Ali nije ovo samo polje mog glazbenog djelovanja. Kao nastavnik na gimnaziji imam za predmete nauk vjere i pjevanje. Lanjske i preklanjske godine su uspjeli nastupi 2-glasnog đačkog zbora (mala gimnazija!) potvrdili da se solidno i oduševljeno goji pjevanje. Prigodom inspekcije mi je sam g. dr. Stjepan Bosanac izjavio potpuno zadovoljstvo i priznanje.

A da bude — trinum perfectum — zapala me čast, da primim dužnost zborovodje kod hrv. pjev. društva »Rodoljuba« u Virovitici. Lani sam uzeo ovu dužnost i u pol godine smo imali 3 nastupa u javnosti, koji su bili najoduševljenije primljeni. Radi se intenzivno i oduševljeno, pa koje čudo, da je i proslava Silvestrova bila upravo, kako reče kritika u »Jut. Listu« uspio ispit o sposobnosti »Rodoljuba«, koliko se i kako se radilo. Za taj sam dan skladao na riječi g. Ivana Cerovskog, ravnatelja dječačke škole »Pozdrav novoj godini« za zbor, solo i mali orkestar. Skladba je bila lijepo primljena. A i druge skladbe nisu bile lake, pak se pokazalo, da se može, kad se hoće. Sada nam je zima malo pokvarila račune, ali pomalo spajamo kraj s koncem.

Na raznim priredbama nastupao sam i kao solista. Tako g. 1930. u maju u Mariboru s podmlatkom Glazbene Matice u »Mrtvaškom ženinu«. God. 1931. 10. i 11. II. u Beogradu s istim programom i istim zborom u velikom i malom pozorištu. Isto sam 29. XI. pr. g. sudjelovao u proslavi 80 god. rođenja nestora slovenskih skladatelja O. Sattnera s 450 pjevača. Kritike su bile svuda najbolje. A ovdje u Virovitici isto sam nastupio nekoliko puta, a publika isto nije štedila priznanjem. Domala javit ću se i u glazb. prilogu »Sv. Cecilije«. **O. Kamilo Kolb.**

Čerević, dne 25. aprila 1932.

Prošlo je godinu dana, otkako sam zadnji put javio uredništvu Sv. C. nešto o našem pjevanju. Pjevanje našeg crkv. pjev. zbora nije se u glavnom ništa promijenilo. Oskudica na dobrim sopranima onemogućuje nam jači napredak u pravcu »lijepog« pjevanja. Međutim mi ipak prema svojim silama činimo svoje. Povećali smo naš repertoar za nekoliko crkv. kompozicija među kojima je i misa od Fr. Staréa i Ave Maria od M. Brajše Rašana za trogl. ženski zbor i orgulje.

Na Križevo (3. V.) prošle godine napravio je naš zbor izlet u Srijemsku Kamenicu, gdje se je toga dana slavio crkveni god te je tom prilikom pjevao na sv. misi Novakovu Hrv. misu za mješ. zbor i M. B. Rašanovu Ave Maria za trogl. ženski zbor na prikazbu. Zborno pjevanje na misi, povisilo je značaj svečanosti, a pjevači su bili zadovoljni sa priznanjem koje im je izraženo od tamošnjeg upr. župe vlč. gosp. Jamnika i prisutnih vjernika.

Isto tako je na Rudolfovo (17. IV.) ove godine napravljen izlet u u susjedno mjesto Banoštar, gdje je toga dana tamošnja fil. crkva slavila svoj god. I tamo je pjevana Novakova Hrv. misa za mješ. zbor i prikazba iz: Misne pjesme od O. K. Kolba. Uspjeh nije ni ovdje izostao.

Naš će zbor i u buduće, kadgod bude za to povoljna prilika, praviti ovakove izlete, jer se nada time postići: Prvo, da svojim pjevanjem u mjestima gdje isto nije na takovom stupnju uveliča prigodne svečanosti i potakne tamošnje pjevače na sličan rad, a drugo, da članovi zbora, potaknuti uspjesima pred stranim slušačima

(vjernicima) zadrže i pojačaju volju za što ljepše i savršenije pjevanje na slavu Božju.[1]

Mirko Igšun, zborovođa.

Bjelovar, dne 25. aprila 1932.

U našoj župskoj crkvi jedini je promicatelj crkvenog pjevanja: Crkveni pjevački zbor u Bjelovaru. Njegovi vrsni nastupi mnogo uveličavaju sveto bogoslužje. Zbor je zaslužio, da mu se to javno prizna. Neka mu bude to nagrada za njegov nesebični rad, a drugima za izgled.

Crkveni pjevački zbor tijesno je povezan s osobom g. Emila Černy-a, vrlo revnog i okretnog orguljaša ovdješnje župske crkve. Svršivši praški konservatorij, došao je on god. 1904. u Bjelovar za zborovodju hrv. pjev. društva »Dvojnice«. Ubrzo je upoznao osebine naše pjesme, svjetovne i crkvene. Već je prije često pomagao tadanjem orguljašu kod službe Božje, a god. 1910. preuzeo je sam orguljaško mjesto. Osjetio je odmah potrebu crkvenog pjevačkog zbora te je od članova »Dvojnica« sastavio pjevački zbor, koji je nastupao prigodice u rijetkim zgodama. Kad se on god. 1930. rastao nakon 26 godina sa »Dvojnicama«, ostali su mu prijašnji crkveni pjevači vjerni te je od njih i od nešto novih pjevača osnovao sadanji crkv. pjevački zbor. Zbor broji 28 članova oduševljenih za Crkvu, njezinu liturgiju i pjevanje. Oni pokazuju mnogo volje i ljubavi za rad. Dolaze uvijek točno na vježbe. Vježbaju dvaput u tjednu. Duša zbora i inicijator čitavog rada je vrijedni zborovodja. On se brine za program i sam umnožava note. Na drugo se ni ne troši, a taj jedini izdatak za note podmiruje se iz priredaba (do sada obično na Svesvete).

Neka u kratko spomenem samo priredbe zbora u Velikom tjednu i na prvi i drugi dan Uskrsa. Na Veliki petak prigodom otkrivanja križa pjevao je muški zbor: »Puče moj«. Na večer, kad je bila dupkom puna crkva, nastupio je zbor sa tužaljkama. Prvu lekciju pjevao je g. Stanko Antolić, vrlo agilan i siguran tenor, a drugu abiturijentica gdjica Zora Macner, koja raspolaže sa vrlo zvonkim mezzosopranom. Iza tužaljki izveo je zbor kantatu Fr. Naglera: »Podji pobožno, dušo moja«. Kod izvedbe te kantate sudjelovao je prviput sa svojom gospodjom suprugom g. E. Valentić, koji je nedavno premješten iz Bijele Crkve ovamo i odmah stupio u naš crkveni zbor.

Ova priredba na Veliki petak vrlo je pohvalna i za duševni život našega grada vrlo korisna. Biti će podjedno pobuda čitavom zboru za dalji rad i za što veće napredovanje. Zbor je sudjelovao takodjer kod uskrsnuća i izveo I. Picherta: »Regina coeli« i Fr. Dugana: »O tolika tajna to je«. Na sam Uskrs pako izvodila se uz sudjelovanje gradske glazbe V. Řihovskoga: »Missa brevis et facilis«. Izvedba bila je vrlo dobra. Na uskrsni ponedjeljak pjevao je crkveni zbor hrvatsku misu od V. Novaka, a St. Antolić A. Stöckla: »Regina coeli«.

Za sve to neka je hvala vrijednom crkvenom zboru i njegovom agilnom zborovodji. Bilo bi poželjno da se i pučko pjevanje makne sa mrtve točke. Trebalo bi još jedan zbor, koji bi pjevao na obične nedjelje pučke naše pjesme. Taj zbor bio bi veza izmedju orguljaša i puka. Od njega bi puk učio skladno pjevati naše cecilijanske pjesme. Te bi pjesme morala upoznati i mladež srednjih škola te ih pjevati pod svojom službom Božjom. Počnimo već jedamput temeljito sa preporodom našeg crkvenog pjevanja!

Odlučeno je, da se i orgulje naše župske crkve, čim to novčane prilike dopuste, temeljito poprave. Tad će biti ostvareni svi uvjeti: orgulje besprikorne, vrstan orguljaš, oduševljeni zbor, voljan narod — osim rada. Neka i taj nadodje i to što prije, pa će onda moj izvještaj biti još povoljniji.

Juraj Paša, kapelan.

Zagreb, dne 26. aprila 1932.

Koralni koncerat. Večeras priredio je g. Ivan Wagner sa svojim pjevačkim zborom u dvorani »Oratorijskog zbora sv. Marka« zanimljiv koralni koncerat. G. Ivan Wagner radi već više godina sa svojim dječačkim zborom i posvetio se je napose gregorijanskom koralu. Kako su mnoge gospođe i gospoda, ljubitelji glazbe, pa i nekoji studenti konservatorija, željeli biti potanje upućeni u postanak i razvitak korala, to je on priredio taj koncerat i pozvao mene, da u kratkim crtama prikažem postanak, razvitak, zlatno doba, dekadencu i reformu gregorijanskog korala. To sam vrlo rada učinio prije samog koncerta.

Poslije su slijedili razni koralni napjevi iz zlatnog doba korala kao i koralne sekvence iz srednjeg vijeka pa i jedan primjerak iz njegove dekadence.

Posebno su se sviđali naši starohrvatski napjevi iz »Citharae octochordae«, koralni »Hvali Sion« u kajkavskom narječju i stara popijevka »Kristuš je gore stal«.

Slušatelji su sa zanimanjem prisustvovali tom koncertu. G. Ivanu Wagneru želimo svaki dalji uspjeh u njegovom neumornom radu, koji je eto donio tako sjajne uspjehe, da zaslužuje ne samo javnu pohvalu nego i nasljedovanje.

O. B. Sokol, franjevac.

Konjic, dne 30. aprila 1932.

Pjevački zbor sv. Cecilije, nakon uspjelog koncerta na Silvestrovo, razvio je kroz prošlu zimsku sezonu živahnu djelatnost. Skoro svake večeri iza dnevnog posla i službe članovi su održavali vježbe i pokuse. Mjesto u krčmama i kafanama našli su ugodniju i bolju zabavu i razonodu u glazbenoj umjetnosti. Uglavnom se je gajila i razvijala crkvena pjesma, a djelomično i svjetovna kako će se vidjeti iz ovog prikaza.

Dne 7. II. zbor je u zajednici sa »Napretkovom« podružnicom priredio uspjelu akademiju na spomen 10. godišnjice smrti fra Didaka Buntića, hercegovačkog vodje i velikana. Uz ostali prigodni program zanosno je otpjevao dvije pjesme: »U slavu fra Didaka« (tekst D. Domjanića, a skladba dra B. Širole) i »Čini ne čini« od S. Biničkoga. Osobito sa prvom zbor je slušatelj-

[1] Vrijedni pisac šalje nam podjedno 10 D za naše glasilo i dodaje: »Ako uvažite, da već 10 godina vršim orguljašku službu i vodim pjevački zbor, a da sam samo prvih šest godina dobio za to po 4 m. gorivih drva, a sada već 4 godine ni pare, ne ćete mi zamjeriti, što taj dar nije veći«. — Čast i hvala tomu požrtvovnom mužu!

stvu vrlo ugodio. Sa vještom izvedbom i interpretacijom pokazao je umjetničku vrijednost same skladbe i ujedno još većma osvježio uspomenu na pok. fra Didaka.

Na dan 6. III. prigodom smrti gdje Valerije Wolf, majke dviju sopranistica, zbor je prviput nastupio sa pjevanjem na sprovodu. Na polasku otpjevao je »Smiluj mi se«... po pjevniku, a za vrijeme sprovoda razne kitice žalobnog »Miserere«. Isto tako učestvovao je na svečanom dočeku mnp. provincijala dra fra Dominika Mandića (prigodom kan. vizite) ispjevavši: »Ecce servus fidelis« i »Tebe Boga hvalimo«. Još se je bio pripravio sa par biranih pjesama i za crkvenu uskrsnu zabavu, ali je ova u zadnje vrijeme radi sveopće ekonomske krize bila odgodjena za bolja vremena.

Inače zbor redovito pjeva na veće blagdane a i nedjeljom na ranoj ili pučkoj misi razne crkvene skladbe većinom naših glazbenika. Uz stare popijevke naučio je i lijep broj novih: Isusa ljubim, Divni štite, Kraljice andjela, Kraljice neba, Regina coeli, Svetotajstvu i druge. Na Cvjetnu nedjelju i Veliki petak pjevao je »Muku«, po kantualu, a »Puče moj« koralno. Za vrijeme uskrsnih blagdana izvadjao je birane pjesme iz raznih zbirki. Sve skladbe izvedene su u mješovitom zboru.

Velečasnom o. Bošku Bubalu zborovodji kao i gospodi pjevačima i pjevačicama želimo i u buduće ustrajan i uspješan rad. **Fra T. M.**

Mostar, dne 4. maja 1932.

Petnaest kilometara sjevero-zapadno od Mostara nalazi se dosta lijepo šumovito selo Goranci. Stanovništvo je većinom katoličko, a imade i pravoslavnih. Već god. 1871. osnovana je ovdje katolička župa, a kasnije sagrađena je dosta lijepa crkvica i župski stan. Župa je bez osnovne škole, ali ipak nekoji župljani naučili su čitati i pisati marom nekih župnika.

God. 1928. dolazi ovamo za župnika mladi, poletni i radini dr. fra Vencel Kosir. Videći da je narod većinom nepismen, osniva analfabetski tečaj, na koji većinom dolaze djeca bez razlike vjere. Postigao je veoma dobar uspjeh, te je ove godine nastojanjem njegovim kod bana otvorena u Gorancima osnovna škola.

Došavši na župu vidio je, da je za vrijeme službe Božje u crkvi narod šutio t. j. ne čuje se lijepa pjesma, koja uzdiže svačije srce i napunja ljubavlju prema Bogu. Zato je o. Vencel bez ikakovih sredstava dao se na to, da uvede pučko pjevanje za vrijeme službe Božje. Najprije je počeo s djecom. Djece mnogo, a župski stan malen, gdje će ih podučavati? Ondje gdje drži analfabetski tečaj. To je jedna gostiona, koja radi samo na svetkovine, a na obične dane je na molbu o. Vencela služila za osnovnu školu i pjevački dom. Poučavanje je počelo s jednim instrumentom — bračem. Iako je bilo mnogo truda i muke, ipak su djeca naučila priličan broj pjesama, kao: Zdravo tilo i Zdravo krvi Isusova, Svet, Divnoj dakle, Blagoslov' nas Bože mili, Put Križa, Ako tražiš čudesa i pjevati epistolu prema našem napjevu.

Naučivši tako nekoliko pjesama želio je o. Vencel, da djeca i u crkvi pjevaju. No eto neprilike. Djeca nisu nikako htjela pjevati i to radi straha. Budući da su djeca vrlo rado išla u školu, zaprijetio im je, da ne smiju više doći u školu, ako ne će pjevati. I to je pomoglo. Najposlije su došla djeca i rekla, da bi njihove starije sestre željele dolaziti na pjevanje. On je to jedva dočekao. Domalo su ove zajedno učeći sa djecom naučile sve pjesme, te ih počele i u crkvi pjevati. Od ovih izabrao je sigurnije pjevačice, te ih porazmjestio po raznim stranama crkve. One su počimale. Malo po malo čitav je narod naučio sve pjesme te sad čujemo u Gorancima skladno pučko pjevanje, što ide na čast o. Vencelu. **Fra B. Adamčik.**

Glazbena literatura.

Album crkvenih pjesama. Prvo izdanje toga albuma za vojnu glazbu raspačano je. Kako se taj album još uvijek potražuje, molim sve one, koji žele nabaviti koji primjerak, da mi to jave dopisnicom, jer bih — za slučaj da mi se javi dovoljan broj — izdao II. izdanje.

Album bi sadržavao: 13 tijelovskih, 8 božićnih i 3 različite crkvene pjesme, a stajao bi — za cijelu vojnu glazbu u 25 svezaka — po primjerku 130 dinara. Dostava se vrši samo pouzećem a narućbe prima: Ivo Muhvić, kompozitor, Zagreb, Ilica 123. II. lijevo.

Svete pesmice. Uredil Vinko Vodopivec. — Tečajem zadnjih godina to je već treća crkvena pjesmarica (prva imala je naslov: »Božji spevi«, druga »Gospodov dan«), što ju je uredio marljivi kompozitor Vinko Vodopivec. Ova najnovija zbirka namijenjena je zajedničkom pučkom pjevanju. Pjesme su uredjene tako, da se mogu pjevati jednoglasno, a mogu se pjevati i u više glasova. Većinom su pjesme složene u četveroglasnom stavku, a kod onih, koje su odredjene za jednoglasno pjevanje, je orguljska pratnja bogatija. Razumljivo je, da su pjesme, odredjene za pučko pjevanje, vrlo jednostavne, no kraj svega toga ne bi škodilo, da je bio urednik kod primanja napjeva u tu zbirku malko stroži. Svih pjesama u zbirci je 105. Najbrojnije je zastupan Gregor Rihar (18 pjesama), onda o. A. Hribar (10), o. H. Sattner (6), V. Vodopivec (5). Po 4 pjesme imadu Bl. Potočnik i Ig. Hladnik, po 3 A. Vavken i St. Premrl, a po jednu: Belar, Budna, Cvek, Fajgelj, Foerster, Gruber, Haydn, Kimovec, Klinar, Laharnar, Leban, Pogačnik, Smolka, Traven i Zupan. Urednik napominje, da su napjevi, kod kojih nije označen skladatelj, stari pučki napjevi. Ne znam kako se medju te »stare pučke« napjeve profurtimašio napjev: »Za tobom mi vene duša«, protiv koga se već 25 godina borimo, a sad se pače eksportira u Sloveniju kao časna starina. Inače je izdanje vrlo ukusno i praktično (svaka pjesma na posebnoj stranici). Pjesme su gotovo sve puku već poznate, pa će ih on rada pjevati, sada kad su sabrane u posebnu zbirku. Zbirka stoji s poštarinom 60 D., a izdala ju je zaslužna Mohor-

jeva družba u Gorici. (Sodalizio di S. Ermacora in Gorizia, Via Orzoni 38).

Dr. Frančišek Kimovec: »Zdrava Marija«. 13 Marijinih pesmi za mešani zbor, deloma z orglami, V Ljubljani 1932. U prvom zboru »Angelovo češčenje« (skladatelj uglazbio je »Anđeo Gospodnji«) pjevaju naizmence solisti i zbor. Arije solista gradjene su na način recitativa, na koje nadovezuje tri puta zbor »Zdrava Marija« sa istim muzičkim i tekstovnim sadržajem. Kompozicija imade zdravu melodijsku liniju. U njoj se očituje vjerni crkveni ton. Mjestimice manjka toj jednostavnoj i lijepoj melodiji odgovarajući harmonički izražaj, uslijed čega i vodjenje dionica dekadira.

Druga popijevka »Mati, ne pozabi me« zaostaje u svakom pogledu za prvom. Melodija imade odviše svjetovni karakter, a k tome još nezgodan ritam ( ), koji se do konca pjesme ponavlja, sve to potencira i odalječuje od nabožnog osjećaja.

U trećem zboru, koji imade samo osam mjera, otpočne zbor unisono, nastavlja muški, a završuje mješoviti. Za takvu malu stvarcu suviše je toliko korske promjene. Melodija je glatka (premalo crkvena), harmonija je jasna i vjerna karakteru melodije.

Popijevka »Žalostni« pisana za jednoglasno pjevanje, odlikuje se osobito lijepom melodijom, punom dubokog izražaja. Harmonizacija je u punom skladu sa melodijom te iznosi svu njezinu karakteristiku.

Zbor »O Gospa moja« nema idejne jedinstvenosti. Melodija ne teče prirodno, harmonija je u glavnom bez jačeg izražaja. Modulacija as-dur—d-dur i natrag je na uštrb jasnog vokalnog zvuka. Ekspozicija u srednjem dijelu je dobro provedena, ali nema logične veze s osnovnom idejom i njenim tonalitetom.

Naprotiv zbor »Pod tvoje varstvo«, sličan po svojoj konstrukciji predjašnjemu, imade jak izraz i dobar zvuk, jer je jedinstven idejom i logičan tonalitetskom srodnošću.

»Večernji zvon« invenciozno pisan zbor, veoma je zahvalan za izvedbu. Sve su dionice melodiozno razvite. Imitirani motiv »Marija« je iscrpivo obradjen.

Zbor »Šmarnična« osobito je dotjeran svojom formom. Melodija teče glatko, harmonija je karakteristična i jasna. Ostale popijevke: »Zdrava Marija«, »Marija, jasna Gospa« i »Dva odpeva za pete litanije« (božični i velikonočni) pisane su u glavnom za puk. I ove se popijevke odlikuju lakom gibivom melodijom, koju prati, za puk lako shvatljiva harmonija.

Kako se vidi ova je zbirka prikladna za puk i za crkvene zborove, pa se stoga za nabavu toplo preporuča. Istu je izdala Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana. Cijena partituri 30 D, a dionicama à 4 D. Fr. Lučić.

Breda Šček: Zvezda Marija, — pet mešanih zborov. Besedilo zložil Esen. Ilustriral akad. slikar Tone Kralj. Katoliška Knjigarna v Gorici, izdala je pet zborova posvećenih Kraški Materi Božji, koje je uglazbila primorska muzičarka Breda Šček. Svi su ovi zborovi blagog izražaja, odlikuju se ljepotom melodije i jednostavnošću harmonije. Dionice su vodjene lijepom glatkom linijom, mjestimice polifono, a i ritmički nisu monotone.

Osobito se ističu svojim lijepim i plemenitim muzičkim izražajem zborovi »Materi božji bršljanski pri Komu« i »Zvezda Marija«.

Ovi zborovi za izvedbu nisu teški, pa se našim crkvenim zborovima mogu toplo preporučiti. Cijena pojedinom svesku 5 Lira.

Franjo Lučić.

Armando Antonelli: »Stabat mater«. Član sikstinske kapele sv. Petra u Vatikanu A. Antonelli priopćio je u zbirci: »L a s c h o l a c a n t o r u m«, što je već XVIII. godinu izdaje ugledna nakladna tvrtka C a r r a r a u Bergamu, a uredjuje P. Dentella, ovu sekvencu, napisanu za alt, tenor i bas uz pratnju orgulja ili harmonija. Kompozitor, uzgojen u dobroj školi starih majstora, dao nam je u toj svojoj kompoziciji vrlo dobro i vrlo uporabivo djelo, koje dašto ne ćemo uspoređivati sa raznim poznatim kompozicijama te vječno lijepe sekvence velikih majstora. Pripominjem samo, da je od poznatijih kompozitora uglazbio »Stabat mater« i prvak poljskih skladatelja K a r o l S z y m a n o w s k i za sola, mješoviti zbor i orkestar. Antonellieva, u pravom crkvenom duhu napisana kompozicija, ne će stavljati velikih zahtjeva na izvadjače. Šesta kitica: »Quis non posset contristari« počinje onako, kako i prva kitica, pa se opetuju dalje kitice do uključivo desete onako, kako je napisano prvih pet kitica. Jedanaestu kiticu: »Sancta mater« započinje tenor, koji se u toj kitici izmijenjuje s altom. (Isto je i s kiticom: »Virgo virginum praeclara«, a opetuju se i slijedeće kitice). Od »Christe, cum sit hinc exire« je vodjenje pojedinih glasova vrlo zanimljivo, dok se kod »Paradisi gloria« sve smiri. Ovu uspjelu kompoziciju možemo mirne duše preporučiti i našim crkvenim zborovima. Zbirka »La schola cantorum« stoji godišnje za inozemstvo 35 lira.

Kazimir Sancin: Casanova. U isto vrijeme, kad se izvodi u Beogradu opera poljskog kompozitora Różyckoga »Casanova«, daje i mariborsko kazalište premijeru (16. IV. o. g.) istoimenu komičnu operu u tri čina, što ju je uglazbio na tekst Alberta Široka mladi slovenski skladatelj Kazimir Sancin. Život svjetskog pustolova Casanove dao je skladatelju zgodnu gradju za komičnu operu. Kritičari ističu, da je skladatelj stvorio s tom svojom prvom operom djelo, koje zaslužuje priznanje i pobudjuje najbolje nade i ako nije remekdjelo. Autoru se mnogo povladjivalo.

Cerkveni Glasbenik. — Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani. — Štv. 3, 4 (mart—april). Na prvom je mjestu članak J o s i p a J a n e ž i č a: »Cerkveno ljudsko petje«, u kojem pisac navodi mnoge praktične prijedloge, kako bi se moglo medju Slovencima uvesti i proširiti zajedničko pučko pjevanje. Imao bi se sastaviti i pravilnik o crkvenoj glazbi i sabrati tekstovi i melodije onih popijevki, koje su se još uzdržale medju pukom. Harmonizacije tih popijevki imale bi se tiskati u prilogu »Cerkvenog Glasbenika«. Taj list imao bi takodjer priopćivati pod posebnom rubrikom članke, savjete, odgovore na razna pitanja i sve što se odnosi na taj predmet. — F r a n F e r j a n č i č dovršio je svoj članak o blagopok. goričkom nadbiskupu dr. Sedeju, koji je bio za čitavog svog života oduševljen pristaša i podupiratelj cecilijanskog pokreta. U svojem opširnom djelu: »Povi-

jest crkvene glazbe« govori dr. Josip Mantuani o Ockeghemu i njegovim sljedbenicima pa sve do najodličnijeg zastupnika nizozemske škole Orlanda di Lasso. Adolf Gröbming nastavlja svoju iscrpivu raspravu: »Nekaj poglavij iz fiziologije in fonetike« te se bavi u ovom broju sa nepcem (velum palati). Dr. A. Dolinar u članku: »Iz glasbenega razvoja« govori o renesansi. — Vinko Stegnar ocrtao je život i djelovanje učitelja i skladatelja Srećka Stegnara (1842.—1915.). Stegnar kumovao je utemeljenju Glazbene Matice i Cecilijina društva te na svim mjestima svog službovanja našao vremena, da se bavi glazbom. Iv. Mercina napisao je članak: »Zvon v preteklosti in prihodnosti«, u kojem ističe, da ima danas mnogo vrsnih vještaka za proučavanje zvona, no medju zvonolijevcima ima ih — premalo sa stručnjačkom izobrazbom. Zato je ljevaonica Humpert u Brilonu u Westfalenu odlučila otvoriti školu za zvonolijevce. Radi velike opozicije je za sada od toga odustala. No dobro je, da se na to misli, pa će prije ili kasnije doći do takove škole.

Iza toga slijede razni izvještaji: o sjednici društva orguljaša, o koncertima, zatim razni dopisi i razne vijesti. U glazbenom prilogu nalazimo: Emila Hochreitera: »Salve Regina« (mj. zbor i orgulje), Milana Jurce: »Majniški kraljici« (mj. zbor), Josipa Šterbenca: »Pri Materi« (najprije dvoglasno s orguljama, onda zbor) i Martina Železnika: »Hitite semkaj vse stvari!« List, koji uredjuje vrlo spretno Mons Stanko Premrl, stoji godišnje samo 40 D. Preporučamo.

Pevec. Glasilo Pevske Zveze s pevsko prilogo. U broju za januar i februar o. g. je nastavak predavanja Janeza Gašparića: »Sestava vzornih sporedov«. Govoreći u ovom broju o programima, naglašuje predavač, da se moramo čuvati jednoličnosti. Variatio delectat! Vrlo je praktičan i članak: »V album pevcem in pevovodjem«, što ga je napisao A. C. Pjevači moraju da budu pazljivi već prije nastupa, a poimence kod same izvedbe. Uredništvo govori o koncertu, što ga je priredila »Pevska Zveza« prigodom proslave osamdesete godišnjice P. Hugolina Sattnera. Uzornu svoju organizaciju i disciplinu pokazala je »Pevska Zveza« prigodom velikog koncerta u septembru, kad je nastupilo pod vedrim nebom do 2400 pjevača, a i Sattnerov koncert dokaz je vanrednog oduševljenja, koje vlada u pjevačkim redovima. Sabralo se i zimsko doba oko 350 pjevača, da se poklone časnomu jubilarcu s vrlo lijepo sastavljenim programom njegovih kompozicija, u prvom redu velike kantante: »Jeftejeva prisega« i odlomaka iz svečareva oratorija »Assumptio«. Slijede vijesti: »Pevske Zveze«. Žalimo, što ima »Pevec« tako ograničen prostor (8 str.), pa je razumljivo, da se na tim stranicama ne da mnogo priopćiti. Ipak se ne bi smjeli članci odviše prekidati. Bolje bi n. pr. bilo u ovom broju donesti malo više od Gašparičeva predavanja, a članak A. C. (V album), koji se onako nastavlja, ostaviti za dojdući broj. Ovako raskomadanje članaka umara, a nema od njih mnogo koristi.

U glazbenom prilogu nalaze se ove kompozicije: veliki mješ. zbor: A. Gröbminga: »Zimska idila«, mješ. zbor Ludovika Puša: »Čez noč«, muški zbor: »Ena ptička priletela« (harm. M. Tomc) i troglasni ženski zbor Vinka Vodopivca: »Rožmarin«. Na »Pevca« ponovno upozoravamo naša pjevačka društva već radi vrlo uporabivog glazbenog priloga. »Pevec« stoji godišnje samo 30 D. Preporučamo.

Zbori. Revija nove zborovske glasbe. Štev. 1. — S tim brojem stupa odlična ta slov. glazbena revija, koja je podjedno službeno glasilo pjevačkih župa Hubadove (Ljubljana) i Ipavčeve (Maribor), u svoje osmo godište. Iza pjesme J. Peruzzia: »Bajka o carju«, slijedi članak o Mateju Hubadu. Vrlo je dobro, da Hubad sam opisuje svoj život, pa će bar ti podaci biti točni. Urednik Zorko Prelovec pozvao je neke glazbenike, skladatelje i pjevače, da mu saopće svoj sud o Hubadovom glazbenom djelovanju i svoje odnose spram jubilarca. Zanimljive odgovore o tim pitanjima priopćuju u ovom broju: Emil Adamić, Julije Betetto, Žiga Hirschler, dr. Gregor Krek i Pavla Lovšetova. Hubad je svojim svestranim radom doista zaslužio, da se o njem govori. Vrlo je zgodan članak: »Pred prvo pevsko tekmo«, u kojem prof. Adolf Gröbming govori, po kojim će se načelima prosudjivati nastupi pojedinih pjev. društava prigodom natjecanja o 60. godišnjici ljubljanske Glazbene Matice. Slijede vijesti pjev. organizacija i društava i razne glazbene vijesti.

Glazbeni prilog je i ovaj puta vrlo zanimljiv. Na prvom je mjestu muški zbor Frana Ferjančića: »Spomin«. Taj vrlo efektni zbor izvodit će, sva je prilika, zajednički sva pjev. društva na festivalu. Vasilij Mirk priopćio je četiri omladinska ili ženska zbora: (Jutranji zvon, Ciba, Koromandija i Medvedov ples), a Matija Bravničar samospjev (sopran i klavir): »Osamljena«.

Pjevački zborovi mora da se vesele: »Zborovima«, koji se od broja do broja sve ljepše razvijaju. Zbore, koji stoje godišnje samo 50 D i našim društvima ponovo najtoplije preporučamo.

Muzički Glasnik. Br. 1. i 2. (januar—februar). — Predsjednik Južnoslovenskog pjevačkog saveza dr. Viktor Novak napisao je odulji članak: »Sveslovenski pevački kongres i festival u Beogradu o Vidovdanu 1934.« J. P. S. imao je na umu od prvih početaka svoga stvaranja osnivanje sveslovenske pjevačke zajednice. Već na kongresu u Ljubljani god. 1924. stupio je u vezu sa čehoslovačkim pjev. savezom, a preko njega sa poljskim savezom. Na praški festival god. 1928. došli su već Rusi, Ukrajinci, Poljaci, Lužički Srbi i Jugosloveni. Taj festival, koji je bio u istinu sveslavenski, pokazao je visoki stupanj čehoslovačkog pjevaštva, što je posljedica ustrajnog sistematskog rada. Za zasjedanja u Poznanju u decembru 1928. primljen je statut Sveslav. pjev. saveza, a prvi kongres bio je u Poznanju mjeseca maja 1929. Tu se sabralo već do 20.000 pjevača. Na prošlogodišnjem kongresu Južnoslov. pjev. saveza u Somboru zaključeno je jednoglasno, da se god. 1934. održi u Beogradu južnoslov. pjev. festival i kongres Sveslav. pjev. saveza. Pisac daje u svom članku upute, da taj festival što bolje i časnije uspije po jugoslovenske pjevače. — Vrlo je interesantan članak: »Moja prva saznanja« što ga je napisao malo dana prije svoje smrti veliki francuski muzičar V. d'Indy. On iskreno priznaje, da mu je C. Franck otkrio muziku. V. d' Indy bio je i veliki Wagnerijanac. Iz Švicarske išao je pješke u Bayreuth. I da se je s Lisztom upoznao, ima za-

hvaliti Francku. U Weimaru ostao je pet mjeseci i ako je mislio samo par dana ondje boraviti. Svoj članak završio je d' Indy: »Kako se već može presuditi, odrastao sam u bliskosti sa muzikom. Zato sam isprva pokušao da činim kao oni, kojima sam se divio. Zatim, pod upravom učitelja, koje sam sebi izabrao, moje razvijanje do nezavisne ličnosti stvorilo se sasvim prirodno.« — Kad je Beethoven napisao svoje klavirske sonate i varijacije, svoje koncerte za klavir i orkestar, mislili su njegovi savremenici, da je u klavirskoj literaturi postignuta kulminacija u intenzitetu izražaja i tehničkoj virtuoznosti. To je donekle istina u razvitku klasične muzike. No u razvitku muzike nema posljednih meta i granica. Rikard Švarc upoznaje nas zato sa tri majstora klavira: Chopinom, Lisztom i Skrjabinom i iznosi karakteristične crte njihove umjetnosti. Pisac zaključuje, da klavir još nije došao do stadija, kad prestaje, da bude u središtu interesa kao muzički instrumenat. I noviji majstori povjeravaju mu svoje muzičke misli, nove i stilski originalne. Chopin, Liszt i Skrjabin pripadaju sa svojim djelima prošlosti, no ne mrtvoj, već vijeku, za kojega imamo puno shvatanja, jer smo odgojeni u duhu tog vijeka i jer znamo, da velika i prava umjetnost ostaje i preko groba onih, koji su je stvorili. — Bugarska muzika nam je još uvijek dosta nepoznata, pa je zato dobro došao članak Bojana Ikonomova, koji hoće da nam u kratko prikaže znatnije predstavnike bugarskog muzičkog stvaranja. U ovom broju upoznava nas pisac s onim skladateljima, koji su se istakli na polju vokalne muzike (Dobri Hristov, Benedikt Bobčevski, Dimitrije Hadži Georgijev, umro 19. III. 1932., pok. Georgi Atanasov i drugi. Dojdući put dodju na red predstavnici instrumentalne muzike. — Predsjednik »Stankovića« dr. Dušan Putnik posvetio je vrlo topao članak uspomeni pok. prof. dru Gj. Joanoviću, koji je vrlo volio muziku i bio mnogo godina član društvenog odbora. — Slijede muzičke i društvene vijesti te vijesti Južnoslovenskog pjevačkog Saveza. »Muzički Glasnik«, koji stoji godišnje 50 D, uredjuje Milan P. Bogdanović, Dobračina ul. br. 41.

Muzičar. Glasilo »Saveza muzičara u Kraljevini Jugoslaviji«. Br. 4. — U članku: »Zablude i krivi putevi« ističe se, da se zajedničkoj bijedi može doskočiti samo zajedničkim djelovanjem, pa je Savez muzičara najbolje i najjače oružje u ruci muzičara za životne i radne uvjete. Što je do sada izvojšteno, ima se zahvaliti samo Savezu. U članku »Muzika u bojama« iznose se zanimljivi pokušaji i rezultati glede osjećanja boja kod slušanja muzike. Mnogo se sada u svijetu radi na propagandi za živu muziku, da se potisne tonfilm i muzičari opet zaposle. O tom govore dva člančića u ovom broju. Tu je i izvještaj o skupštini ljubljanskog podsaveza muzičara, koja se održavala 25. III. Taj podsavez ima sada 110 članova. U ovom broju tiskana su i nova pravila Saveza, potvrđena po kr. banskoj upravi. Muzičar« izlazi jedamput mjesečno, a stoji godišnje 48 D.

Muzička revija. Br. 1. i 2. (februar-mart). Nezavisni mjesečnik. Urednici Zlatko Grgošević i Pavao Markovac istaknuli su »Na prvom mjestu«, da će donosit u prvom redu stvarne prikaze muzičkog života kod nas i u svijetu. Razmatrat će rad i djelovanje izgrađenih muzičkih radnika prošlosti i naših dana. Vršit će najstrožu kontrolu muzičkih priredaba kod nas. S ideološki čistog stanovišta kritikovati će djelovanje naših muzičara i naših muzičkih ustanova. Stalno će utvrdivati neispravnosti i propuste naše dnevne kritike sa ciljem, da ne dođe na pravo mjesto, da nestane bunila i slučajnih pokušaja, pripravljajući na taj način čvrst teren generaciji, koja će nadoći. Današnji je muzičar, kažu urednici, postavljen pred nove zadatke. Njegovo je djelovanje opravdano samo u toliko, u koliko njegov rad doprinosi podizanju općeg kulturnog nivoa sredine u kojoj stvara, podređujući svoje lične interese interesima kolektiva, koji od kulturnih radnika očekuje idejni putokaz, jasnoću i odvažnost te beskompromisno opredijeljenje. — Samo takovo stanovište može da unese i u umjetnost novi duh, a s njime i novi sadržaj. — Slijedi opširni članak: »Kako da gledamo na savremenu muzičku umjetnost« u zapadnoj Evropi, kod slavenskih naroda i kod nas. Iza osvrta na naše muzičke priredbe, dolazi: Film naših muzičkih prilika i redakcione vijesti.

U drugom broju je oveći članak o Haydnu i njegovim djelima. Pisac (M) završava svoj članak riječima: »U želji da proslavi 200. godišnjicu Haydnova rođenja, Evropa ne zna pravo što da radi. Haydna ne može slaviti pompom i velikim patosom. U njegovim djelima nema uporišta za takvo slavljenje. Njegova muzika ne ostavlja spoljašnji efekat, koji bi mogao stvoriti svečanu atmosferu. Tako ne mogu ni priređivači »proslava« iskoristiti ovu priliku (kao povodom raznih »proslava« u posljednjim godinama, da dobro zarade. Haydnova muzika nije »dobra roba« za poslove na veliko«. Ona će već sama odbiti mogućnost, da kulturna Evropa »proslavi« po svom običaju stvaraoca takove muzike. G. prikazao je veliko značenje ruskog baleta u umjetnosti. Povodom priredbe Muzičke akademije, na kojoj se izvodile Zajčeve kompozicije za glas i klavir upućuje isti pisac mlade pjevače, da budu najprije muzičari, a onda tek pjevači. Prije nego kupe koju novu kompoziciju, neka je pročitaju, pa nema li u njoj muzike, neka je ne kupuju. Neka pročitaju i tekst, pa ako je bez sadržaja, naivan i loš, neka je ne kupuju. Slijedi opet osvrt na naše muzičke priredbe, na naše muzičke prilike, odgovori na razne upite i redakcione vijesti. »Muzička revija« (uredništvo i uprava je u Bosanskoj ul. 29) izlazi u Zagrebu početkom mjeseca (godišnje 10 brojeva), a stoji godišnje 50 D.

Śpiewak. Miesięcznik muzyczny. Br. 4. — Na prvom je mjestu slika Josefa Haydna, komu je urednik Stefan M. Stoiński povodom jubileja posvetio kratak članak. Isti nastavlja sa prikazom oratorija Stanisława Kazure: »Słońce« za sola, mješ. zbor i orkestar. Michał Asanka Japołł priopćuje kratku autobiografiju nedavno preminulog kompozitera Eugena D' Alberta. Udruženje: »Motet i madrigal« proslavilo je dne 4. III. o. g. u Lausanne u crkvi sv. Franje svoju petnaestgodišnjicu duhovnim koncertom, na kojem je izvodilo kompozicije Gorczyckoga, Zieleńskoga i A. Gabrielia. Udruženje osnovao je dr. Henryk Opieński, a svrha mu je da izvodi djela vokalne muzike XVI. i XVIII. stoljeća, poimence poljskih skladatelja. (Gomółka, Zieleński, Gorczycki, Szamotulski, Pienkiel i t. d.). Slijede muzičke vijesti, i vijesti sle-

zkog i poljskih muzičkih saveza. Spiewak« je službeno glasilo šlezkog pjevačkog saveza, uređuje ga direktor Stefan M. Stoiński, a izlazi već XIII. godinu u Katowicama (ul. Ks. Damrota 4.).

L' organista liturgico. — Taj mjesečnik pokrenula je ove godine mjesto prijašnje »Organista italiano« ugledna nakladna tvrtka Carrara u Bergamu, a uredjuje ga sa sudjelovanjem više stručnjaka prof. Luigi Picchi, ravnatelj kora i orguljaš stolne crkve u Comu. Taj mjesečnik ne donosi samo kompozicije za orgulje ili harmonij, već i mnoge praktične upute iz liturgije, obreda, korala i t. d. Kod svake kompozicije označena je točno registracija i napisan naputak za orguljaša. U 2. broju zastupani su ovi kompozitori: Luigi Picchi, Giacomo Archadelt, Pietro Branchina, Edoardo Bottigliero, F. Walczynski, Giulio Bentivoglio, Guiseppe Bernardi i P. Bernardino d'Hooghe. U 3. broju nalazimo skladbe ovih kompozitora: Luigi Picchi, Giov. Cossetti, Felix Mendelssohn, Pietro Magri, Federico Caudana, Pia Scaglioni Cazzani i A. Hein. Skladbe nisu teške, pa se može mjesečnik »L' organista liturgico«, koji stoji za inozemstvo godišnje 35 lira, svakomu orguljašu najtoplije preporučiti.

La schola cantorum. Edizione mensile di musica corale per uso liturgico. Taj mjesečnik izdaje već XVIII. godinu nakladna tvrtka Carrara u Bergamu, a uredjuje ga Pietro Dentella. Treći ovogodišnji broj donosi 12 vrlo laganih pričesnih latinskih skladbi za tri jednaka glasa, koje su napisali Ant. Foraboschi, Fr. Coradini, Giov. Cossetti, L. Manenti, D. Canestrari, Fed. Caudana, Guis. Tarrabugio. G. Suzzi, P. Branchina, Arg. Albergoni, G. Bentivoglio i P. Dentella. Na završetku je još pučka popijevka: »O Pane del ciel«. »La schola cantorum« stoji godišnje za inozemstvo 35 lira.

Revue liturgique et musicale, broj za studeni—prosinac 1931. — Dom J. de Vathaire piše liturgički članak o svadbi u Kani. Dom Sergent analizuje glazbeno i literarno introit II. nedj. iza Bogojavljenja. — Ch. van den Borren oglašuje misu »Christus resurrgens« izašlu u redakciji ravnatelja same revije abbéa Delportea, misu izdanu u izdanjima Schole Cantorum, a od Louisa van Pulaera, ravnatelja kora pariške Notre Dame († 1528.). — H. Potiron brani tezu, da nema protivštine među načelima dom Pothiera i dom Mocquereaua. — U glazb. prilogu donosi abbé Delporte Benedictus od Alex. Agricole, majstora flamanske škole (1446.—1506.). Č.

Revue liturgique et musicale, broj za siječanj—veljaču 1932., ima ovaj sadržaj. — Dom Sergent analizuje liturgički introit gluhe nedjelje. — Jules Delporte piše o Flamancu Aleks. Agricoli, čiji drugi prilog donosi u samom prilogu motet »O quam glorifica luce« (već je u prošlom broju donio jedan Benedictus). Abbé Delporte počinje od sada u prilogu iznositi i moderna neizdana djela, tako ovaj puta motet H. Potirona: Regina Coeli. — H. Potiron piše o mogućnosti porabe instrumenata u crkvi. — U »Faits et documents« doznajemo, da onako, kao što u Belgiji brojne crkve imadu već »rimske oltare«, gdje svećenik služi liturgiju okrenut k puku (ne leđima okrenut od puka!), da je i kardinal nadbisk. pariški Verdier kao ono u Chartresu za jednog hodočašća, tako o Božiću i u Parizu služio liturgiju okrenut k puku, što su liturgički krugovi primili s veseljem. Č.

Revue grégorienne, broj za studeni—prosinac 1931., ima ovaj sadržaj G. Démaret izlaže povijest onih kipića iz voske, koje blagosilje sv. otac Papa u uskrsno vrijeme, a koji su poznati pod davnim imenom »Agnus Dei«. — Dom H. Desrocquettes pobija dalje prigovore protiv svoje teorije o »trim modalnim grupama«. — Slijede vijesti, među njima vijesti o cecilj. kongresima u Montaubanu, St. Laurent-sur-Sèvre (Vendée), u Parizu; vijesti o greg. pokretu u zap. franc. Africi, gdje bijeli oci javljaju, da se i crncima sviđa koral, vijesti o koralu iz indijske đungle... Č

Revue du chant grégorien, siječanj—veljača 1932. — Dom L. David piše o ritmu neuma. — Dom German Prado o onim čudnovatim plesovima u španj. crkvama, čiji se ostaci toleriraju i još danas izvode u španj. crkvama. — L. R. piše o odnosu sv. otaca prema crkv. glazbi, koji su poznali samo literalnu i moralnu stranu tog pitanja, a instrumente su zabacivali (profani »aulos«, kome je zatvarala uši sv. Cecilija zbog, mekoputna karaktera njegova; na to se odnosi ono: cantantibus organis... Cecilia decantabat). L. David nastavlja svoj glazbeni katekizam (o formaciji glasa kod djece). — Slijede nekrolozi dom Casiana Rojo, monaha benediktinske opatije Silos, koji je pomagao kao učenik dom Pothiera, ovome kod pripremnih radnja vatikanskog izdanja, i istraživao Arkive španj. crkava. Nekrolog profesora u Fribourgu, isto suradnika dom Pothiera, Petra Wagnera. Nekrolog Vincent d'Indy-a. Č.

Pregled štampe o glazbi.

U **»Srpskom književnom glasniku«** (Nova serija knj. XXXV. br. 6.) napisao je Stanislav Papjerkovski povodom predstojeće premiere Różyckoga opere »Casanova« (op. 47.) članak pod naslovom: »Muzičke prilike u poslератnoj Poljskoj«. Pisac ističe, kako se je, otkako je Poljska propala, jedva što čulo o njezinom kulturnom i muzičkom životu. No zato je današnji muzički pokret potpuno dostojan velike muzičke tradicije poljskog naroda. Pored starijih kompozitora, koji su živjeli u Rusiji, Njemačkoj ili Beču, a koji se poslije rata vratili u svoju zemlju, javljaju se mladi kompozitori, koji teže jednom novom pravcu poljske nacionalne muzike. Organizuju se mnogobrojni pjev. zborovi, osnivaju se dva konzervatoriuma (u Warszawi i Lwowu), uredjuje se filharmonija u Warszawi, šalje se talentovana omladina u Francusku na muzičke nauke, a u zemlji osnivaju se srednje i više muzičke škole.

Ipak se uza svestrano napredovanje, kako kaže pisac, u oblasti čiste muzičke umjetnosti ne

opažaju očekivane promjene. Današnja naime poljska muzika nije potpuno odredjena originalna cjelina — nema u njoj nečega, što bi je odlučno dijelilo od ostalih savremenih muzika. Kao i prije, u njoj dominira njemačka muzika, na kojoj su se vaspitali svi poljski kompozitori, počevši od Moniuszka. Pored uticaja njemačke muzike, ima u njoj još i drugih uticaja i pravaca, koji su ostali iz ranijeg vremena, a glavni ton joj daje, kao uostalom i svoj svjetskoj muzici, savremena francuska muzika. No ipak u tom kaosu raznih pravaca, osjeća se, da se poljski kompozitori trude, da se svi oni ujednače u jedan pravac nacionalne muzike. Tempo muzičkog stvaranja je ubrzan, dok se samo stvaranje oslanja na duboko i ozbiljno shvatanje. Javljaju se sve uspjelije kompozicije i sve noviji kompozitori, poljska muzička produkcija raste s dana u dan. Na čelu savremenih poljskih kompozitora stoji Karol Szymanowski. Pored njega danas je najpriznatiji ne samo u Poljskoj, već naročito i u Njemačkoj Ludomir Różycki, koji je napisao nekoliko opera, baleta i drugih uspjelih kompozicija.

Pisac govori podrobno o životu i radu Różyckoga, a poimence o operi »Casanova«, koje premijera bila je početkom juna 1923. u varšavskoj operi. Sadržaj te opere obuhvata nekoliko epizoda iz burnog života pustolova Casanove, koji je lutajući po čitavom svijetu došao i na dvor posljednjeg poljskog kralja Stanislava Poniatovskog. Opera je sjajno instrumentirana, te vrlo duhovito i vješto izgradjena.

Nova Evropa posvetila je čitav 3. i 4. broj svoje XXV. knjige Goetheu povodom stote godišnjice njegove smrti (str. 97.—240.). Od mnogih članaka i raspravica navodimo ovdje samo članak Pere Slijepčevića pod naslovom »Uticaj Geteov na prve kompozicije naših narodnih pesama u Nemačkoj«. Goethe je vrlo volio muziku. Na srpske pučke popijevke bio je upozoren prikazom Jakoba Grimma, iza kako je god. 1814. izašla prva knjiga Vukove zbirke. U svom prikazu srpskih pjesama (»Serbische Lieder« 1825.) kaže Goethe, da t. zv. narodne pjesme nalaze put u narod na krilima »ljupkih melodija, koje teku u tonalitetima nemogućim za pravilnu muziku, i naročito vole meki tonalitet, da tako dovode dušu u stanje nekog saosećanja i neodredjene lagodnosti...« Kad mu je početkom 1827. Wilhelm Gerhard donio svoje prijevode srpskih nar. pjesama, pokazivao ih je Goethe jednog dana s naročitom nasladom Eckermannu i pročitao mu tri od tih pjesama (Vuk I. br. 396., 596. i 268). Drugiput je se osvrnuo na pitanje komponovanja tih pjesama i dometnuo: »eto beskrajne prilike za naše brojne kompozitore«. Neke od Gerhardovih prijevoda uglazbio je August Pohlenz, a Joseph Maria Wolfram izdao je čitavu zbirku pod naslovom: »Sechs serbische Volkslieder. Gedichtet von W. Gerhard, für Singstimme mit Begleitung des Piano Forte in Musik gesetzt und Sr. Excellenz dem Herrn Staatsminister von Göthe ehrerbietig gewidmet von Jos. Wolfram. Leipzig, bei Friedrich Hofmeister.« Ta je zbirka izašla izmedju 1827. i 1832. Pisac je iz te zbirke priopćio pjesmu naslovom »Blumensprache« pod (br. 1.): »Schöne Mara geh' hienaus« (Uzori, Maro, ravnine, te posij svoje jadove...). Dobro dodaje pisac: »Kompozitor je, takoreći, gledao na te pesme po Geteovu savetu, t. j. dao muziku vedru i nestašnu, zgodnu da se zapeva u veselu društvu. Ali nije pokušavao da se približi duhu naših originalnih melodija, jer ih nije poznavao.« To je i razumljivo. Vrlo smo zahvalni g. Slijepčeviću, što je iznesao (str. 163.—165.)., kako se je veliki Goethe divio i zanimao za naše pučke popijevke.

Razne vijesti.

Duhovni koncert hrv. pjev. društva »Trebević« iz Sarajeva. Kako smo već u zadnjem broju javili, priredio je »Trebević« dne 2. IV. u zagrebačkoj katedrali uspjeli duhovni koncert. O tom koncertu napisao je kritičar dr. B. Š. u »Hrv. Straži« od 9. IV. 1932. br. 80. ovaj izvještaj: Među prvim koncertima iza Uskrsa valja istaknuti nastup odličnog sarajevskog pjevačkog društva »Trebević«. Svoj Duhovni koncerat otpjevao je »Trebević« u prvostolnoj crkvi, ali općinstvo se nije odazvalo u onoj mjeri, kako se to očekivalo i kako bi to ovo vrijedno društvo zavrijedilo. Na programu koncerta bile su ove kompozicije: F. S. Vilhara »Veličaj«, Krste Odaka »Staroslavenska misa« op. 12, Rheinbergera »Salve Regina« i Fr. Dugana st. »Tebe Boga hvalimo«. Osim toga još i dvije orguljaške solopijese: Bachova Tokata d-mol i Lisztova Fantazija i fuga B-A-C-H, koje je sjajnom tehnikom i umjetničkim zanosom odsvirao najveći naš virtuoz na orguljama prof. Franjo Dugan.

»Trebević« je nastupio svojim muškim zborom (u Vilharovoj »Veličaj«) i svojim mješovitim zborom (ostale pijese). Oba dva zbora odlikuju se punom sonornošću i lijepo izjednačenim pojedinim dionicama. Zvučni i svijetli tonovi njezinih sopranskih grla idealno su se stapali s punim i zasićenim zvukom alta. U koliko su tenori bili nešto blijedi (osobito u mješovitom zboru) to su puni i jedri zvukovi basova davali sjajan osnov cijelom zbornom zvuku. Sposobnost interpretacije pokazao je mješoviti zbor »Trebevića« — osim u kraćim lijepim kompozicijama Rheinbergera i Dugana — osobito u velikoj Odakovoj »Staroslavenskoj misi«. Tu je bilo prilike dati maha i poletu i dramskom porastu, ali i najnježnijim ugođajima molitve i pokajnosti. I solistički nastupi vrlo su uspjeli, ali je zborni zvuk bio od daleko snažnijega dojma. Upravo interpretacijom ovog velikog Odakovog djela »Trebević« je dokazao svoju umjetničku zrelost, jer je izveo najvećom preciznošću sve one zvučne efekte, što ih je od zbora zahtijevao dirigent g. Ivan Demeter. Samo na onim mjestima gdje je g. Demeter forsirao najveću dinamsku ekspresiju, osjetila se — zacijelo zbog naprezanja — jedva zamjetljiva nesigurnost intonacije. Bilo bi uopće probitačnije za interpretaciju, da je dirigent što mirnije dao izvoditi Odakovu kompoziciju. Prejaki akcenti i suviše oštri kontrasti u dimanici i onako ne pri-

staju u interpretaciju duhovne muzike, koja mora u cijeloj svojoj sadržini sačuvati nadzemaljski mir.

Fuzija pjev. društva »Strossmayer« s Oratorijskim zborom sv. Marka u Zagrebu. Na području župe sv. Blaža djelovalo je sve do kraja prošle godine katoličko pjevačko društvo »Strossmayer«. Pjevalo je kod sv. mise u ½12 sati, te se bavilo intenzivno crkvenom muzikom. Program crkvenog koncerta u augustu prošle godine bio je odlično sastavljen i uvježban pod vodstvom g. prof. Dugana i J. Decsya. Izvedbu je naročito pohvalio u zagrebačkoj štampi maestro Nikola Faller i redakcija »Sv. Cecilije«. Odlaskom »Strossmayerovog« talentiranog zborovodje g. prof. F. Šrama iz Zagreba, društvo je mnogo izgubilo, jer radi slabih novčanih sredstava nije moglo, da angažira drugoga renomiranog zborovodju, jer iz redovne članarine nije se moglo pokrivati ni obične režijske troškove. Te prilike bile su razlogom, da je društvo bilo prisiljeno, da pokuša fuziju s oratorijskim zborom sv. Marka. Tako će se moći priredjivati crkveni koncerti većega stila. Upravni odbor »Strossmayer« obratio se je u oktobru prošle godine na presv. g. dra. Sv. Ritiga, da zbor primi pod svoje okrilje. On je to učinio vrlo rada. U početku je bilo zamišljeno, da bi »Strossmayer« funkcionirao samostalno kod crkve sv. Marka, no kasnije je nabačena misao, da se »Strossmayer« fuzionira s »Oratorijskim Zborom«. Pregovori bili su vodjeni u duhu iskrenog prijateljstva i baš toj susretljivosti i medjusobnom poštovanju ima se pripisati, da su pregovori završeni s uspjehom i povoljno za obe strane. Oratorijanci su bili kućedomaćine i mogli su tu svoju prednost upotrebiti u svoju korist, no oni to nisu učinili i to je pohvalno. Pregovore su vodili od strane »Oratorijskog Zbora« gg. **Tršinski, Lalić,** i **Jelačić**, a od strane »Strossmayera« gg. **Piškurić, Rasinec** i **Futivić**. Posebno valja istaknuti, da je g. Lalić imao najliberalniju osnovu, naime da bi »Oratorijski Zbor« uzeo ime »Strossmayer«. Kod detaljnijeg pretresanja ovog prijedloga uvidjelo se je, da bi promjena imena iziskivala i promjenu pravila, a taj posao oduzeo bi dosta vremena stvarnom radu na unapredjivanju crkvene muzičke kulture, pak se je od toga sporazumno odustalo. Pregovori su završeni tako, da je presv. g. dr. Ritig odnosno »Oratorijski Zbor« preuzeo društveni arhiv i isplatio neke manje dugove u iznosu od oko 3000 Din i dao Strossmayerovcima dva mjesta u upravnom odboru »Oratorijskog Zbora« i to tajničko mjesto g. Vjekoslavu Piškuriću, a jedno mjesto odbornika Vatroslavu Horvatiću.

U proteklih pet mjeseci zajedničkoga rada polučeni su znatni uspjesi na polju svladavanja opsežnog muzičkog programa, izrađenog po vrsnom dirigentu g. prof. M l a d e n u P o z a j i ć u, pa se nadamo, da će gotovo podvostručeni »Oratorijski Zbor« sa dobrom kvalitetom svojih pjevača razviti jaku djelatnost i uskoro prirediti jedan veći crkveni koncerat. **Ladislav Pleteš.**

Matineja Radničke Akademije. Radnička Akademija u Zagrebu priredila je dne 3. aprila t. g. u pol 11 sati prije podne matineju u velikoj dvorani Zagrebačkoga zbora u Martićevoj ulici. U izvadjanju programa sudjelovali su: Radničko pjevačko društvo »J e d n a k o s t«, — (dirigent S. B. K r n i c); Grafičko pjevačko društvo »S l o g a«, — (dirigent G. J. V r h o v s k i); Pekarski tamburaški zbor »B r a t s t v o«, — (dirigent B. D i a n i ć) i G r a f i č k i o r k e s t a r m a n d o l i n i s t a i g i t a r i s t a, — (dirigent A. V r a n i ć).

P r o g r a m: 1. D. Stefanović: Zdravo! (udruženi muški zborovi »Jednakosti« i »Sloge«). 2. a) M. Stahuljak: Iz slovenskih planin, b) D. Zehetner: U pećini, ouvertira, (tamburaški zbor »Bratstvo«). 3. Stj. Mokranjac: Primorski napjevi (mješ. zbor »Sloge«). 4. a) H. Riva: Radnička pjesma, b) J. Canić: Tajna ljubav, (muški zbor »Jednakosti«). 5. I. pl. Zajc: »More« glazbena slika, (muški zbor »Sloge« i orkestar vojne glazbe). 6. F. Juvanec: Pastir (muški zbor »Jednakosti«). 7. a) E. Adamič: Ljubezen brez upa, b) F. Dugan ml.: Jurjevske popevke, c) Klipa, klapa! (mješ. zbor »Sloge«). 8. a) E. Grieg: Samotan putnik, b) Norveška pjesma, c) Joh. B. Kok: op. 60. Andante grazioso i d) T. Ritter: Španjolski ples, (Grafički orkestar mandolinista i gitarista). 9. I. B. Krnic: »Heroji drugarstva«, glazbena slika, (muški zbor »Jednakosti« i orkestar vojne glazbe).

U nizu godišnjih priredaba Radničke Akademije ovogodišnja matineja bila je najuspjelija priredba te vrste. Do sada bile su to priredbe u kinematografima, ali se kod prošlogodišnje matineje pokazalo, da su sva kina u Zagrebu premalena, da prime toliki broj slušatelja, pa je za ovu matineju bilo zaključeno, da se priredba održi u Zagrebačkom zboru. I taj je ovoga puta bio gotovo premalen, da primi veliki broj radnika i radnica te ostalog gradjanstva, koje je htjelo da prisustvuje matineji. Radnička Akademija priredila je tu matineju sasma besplatno.

Svi su sudjelujući nastojali, da program što bolje uspije, pa je tako ovoga puta Grafičko pjev. društvo »Sloga« sa svojim muškim, kao i mješovitim zborom daleko natkrililo svoje drugarsko pjevačko društvo »Jednakost«. Osobiti je uspjeh imala »Sloga« s izvedbom I. Zajca »More«, dočim je pjev. društvo »Jednakost« manje dobro izvelo efektnu inače kompoziciju B. Krnica »Heroji drugarstva«, koja je na prošlogodišnjoj matineji bila vrlo dobro otpjevana. Efektno i skladno odsvirao je Grafički orkestar mandolinista i gitarista svoje četiri točke, od kojih se slušateljstvu najviše svidjao Španjolski ples od T. Rittera te od Koka: Andante grazioso. Pekarski tamburaški zbor »Bratstvo« bio je dobro upotpunjen još jednim zborom, kojega smo već čuli i kod prošlogodišnje matineje. Odsvirano je bilo dobro, no iza Stahuljakove: »Iz slovenskih planin« trebalo bi ugoditi bugarije. Medju ostalima treba napomenuti i soliste koji su zajedno s ostalima polučili lijepe uspjehe.

Slušateljstvo, 5—6000 ljudi, slušalo je vrlo mirno do konca veliki birani program, te iza svake točke burno povladjivalo, no usprkos povladjivanja nije se mogla ni jedna točka programa opetovati. Na matineji bilo je prisutno i vrlo mnogo pjevača i delegata ostalih pjevačkih društava, kao i veliki broj činovništva središnjeg ureda i okružnog ureda. Mišljenje je sviju, da je ova matineja u Zboru do sada najljepši uspjeh Radničke Akademije. Matineju prenosila je i zagrebačka Radiostanica. **A. V.**

Marko Rothmüller, naš zemljak, namješten je za buduću sezonu kao lirski bariton na teatru u Altoni kod Hamburga.

Pjevačko društvo sv. Cecilije u Sarajevu izvelo je na Uskrs u katedrali pod pontifikalnom misom, koju je služio preuz. g. nadbiskup dr. Ivan Ev. Šarić Josefa Grubera: »Missa solemnis«.

Katedralni zbor »Sv. Cecilije u Sarajevu, koji je osnovan god. 1925., održao je dne 18. IV. o. g. svoju glavnu skupštinu. U odbor izabrana su ova gospoda: Predsjednik Mato Bekavac, župnik, potpredsjednik Dr. Anto Livajušić, kateheta, tajnica gđica Paula Neug, blagajnik g. Marijan Fiala, arhivar gđica Josipa Crnobrat, odbornici: Mihajlo Kosendijak, gđa Katica Mihalić i g. M. Špoljarić; zamjenici: Anka Perković, Irma Ramljak i Viktor Pentz. Nadzorni odbor sačinjavaju: Emanuel Fialka i Josip Hraski.

Svrha je društvu promicanje i unapređivanje katol. crkvene glazbe i održavanje stalnog pjevačkog zbora. Pjevače je do sada vježbala vrijedna orguljašica gđica Josipa Crnobrat, a ove godine preuzeo je službu dirigenta veleč. g. dr. Anto Livajušić.

Pjevanje Crkvenog Pjevačkog Zbora u Dubrovniku kroz Veliku Sedmicu. Preobilan program sa dosta novih tačaka izveo je Zbor na opće zadovoljstvo. »Ett-ova »Muka« djelovala je svojom ozbiljnošću a jednostavnošću uvjerljivo, kao kompozicija klasičnog crkvenog majstora. Rheinbergov »Smiluj se meni Bože«, prviput izveden u Dubrovniku, također je lijepa liturgična kompozicija. Furlottijev »Svetotajstvu«, poznat već otprije, svakiput djeluje, jer je jasne koncepcije, a navraća svojom nutarnjom snagom na molitvu. Takodjer i »O spasonosna Hostijo« istoga auktora. Lamentacije bile su koralne po vatikanskom izdanju. U opće tačke korala, koje je izveo bilo muški bilo ženski zbor, bile su pomno naučene i jasno izvedene. Kruna pjevanja bio je Furlottijev »Miserere«, komponiran od auktora za ovaj Zbor, a izveden u opće prviput. Ističemo samo, da to djelo odaje majstora potpuno sigurnog i ustaljenog, čiji stil teče neusiljeno, a razumljivo i široj masi. Budući da je komponiran cijeli psalam, e da se zbor ne umori pjevajući preko 30 minuta, zgodno se izmijenjuju pojedini glasovi sa cijelim zborom, tako da se ne zamjećuje umorenost zbora niti na svršetku. Djelo uzdrži slušaoca u napetosti kroz cijelo vrijeme. Karakter je psalma u glavnom sačuvan kao pokornički krik grešnikov i veliko ufanje u Božje milosrdje. — Na Uskrs je pjevanje otvoreno zvukom 3 korna u Tresch-ovom »Ecce sacerdos magnus«. Slijedila je »Missa festiva« od Furlottija uz sretnu pratnju od 3 korna i harmonija. Korni su preciznim nastupom i toplim tonom uvećavali veselo uskrsno raspoloženje. Misa je remek-djelo moderne crkvene kontrapunktistike. Furlottijev stil osvaja i uvjerljivo govori srcu, kao i Perosijev. Griesbacherovi promjenljivi dijelovi Uskrsne mise poletni su i veličanstveni. Iza »Credo« izvedena je »Regina coeli laetare« od belgijskog mladog modernog crkvenog kompozitora Pluma sa lijepim oduševljenjem. Na Uskrs je bila masa Belgijanaca putnika u Katedrali preko pjevanja, te je pomno pratila cijelu funkciju i pjevanje. — Zbor je svoju zadaću odlično izveo sa programom, koji je i po sastavu i po načinu izvedbe mogao stajati i u većem gradu. Uz dirigenta A. Gjivanovića, koji je spravio cijelo pjevanje, treba spomenuti divnu, umjetničku pratnju Mra Vrutickog, koja pratnja omogućuje ovakove izvedbe.

Narodna svijest.

Pjevanje u župskoj crkvi sv. Nikole u Varaždinu o uskrsnim blagdanima. Na Cvjetnicu izvodio je crkv. zbor misu V. Rihovskoga. Na Veliki petak u 8 sati na večer pjevalo je crkv. pjev. društvo sv. Nikole pod ravnanjem prof. T. Miškulina kod Božjeg groba ove kompozicije: A. Lotti: »Christus factus est«, Haydn: Tenebrae factae sunt, Anerio: Oro supplex, Palestrina: O Domine Jesu i Lotti: Miserere. Kod uskrsnuća na veliku subotu pjevao je muški zbor psalme koralno, mješ. zbor koralni: »Tebe Boga« (harm. Fr. Dugan) te Gruberov: »Terra tremuit«. Na Uskrs izvedena je J. Rheinbergerova misa u C uz pratnju orkestra vojne glazbe, na graduale A. Stöckl: »Regina coeli«, a na ofertorij Gruberov: »Terra tremuit«.

Mozartov: Requiem u Somboru. Sva pjevačka društva u Somboru (župa dr. Laze Kostića) spremaju se, da uz sudjelovanje tamošnjeg diletantskog orkestra, izvedu Mozartov: »Requiem«.

Haydnov oratorij: »die Jahreszeiten« izvesti će dne 9. V. o. g. zagrebačka filharmonija s udruženjem madrigalista pod ravnanjem Lava Mirskoga iz Osijeka u Hrv. Glazb. Zavodu.

Zagrebački podsavez Saveza muzičara održao je dne 8. V. o. g. svoju glavnu skupštinu, na kojoj je izabran ovaj odbor: Umberto Fabbri, predsjednik, Milan Graf, potpredsjednik, Fran Mikolić, tajnik, Žiga Hirschler, blagajnik te Malvić, Mahalup, Molnar, Sterk, Prohaska, Vavruška i Hack, odbornici.

Velika muzička produkcija svih zagrebačkih srednjih škola biti će na Duhove (15. V.) u narodnom kazalištu. Pojedini zavodi nastupit će odjelito sa svojim izvedbama.

Svečana proslava desetgodišnjice H. K. P. D. »Turopoljac«, Velika Gorica. Hrv. kat. prosvjetno društvo »Turopoljac« iz V. Gorice, prvak seljačke pjevačke župe »Matija Gubec« i HPS-a, priredjuje proslavu desetgodišnjice društvenog osnutka i rada dne 22. V. o. g. u Krapini, gdje živi Turopoljčev osnivač i prvi zborovodja vlč. g. Mirko pl. Hranilović, krapinski župnik.

»Turopoljac« polazi u Krapinu ujutro 22. o. mj., gdje će prisustvovati svečanoj misi zahvalnici, kod koje će sudjelovati HPD »Zagorac«, HKD »Napredak«, Hrvatska žena, cehovi, seljaštvo i gradjanstvo. U podne bit će svečani banket na župnome dvoru u čast jubilarcu. Poslije podne u ½5 daje »Turopoljac« duhovni koncert u župskoj crkvi sv. Nikole u Krapini. Na rasporedu su djela: Duboisa, Matza, Mendelssohna, Muhvića, Stöckla i Wagnera za orgulje, mješoviti zbor i sola: Izvadjači: HKPD »Turopoljac«, baritonsolo g. Lj. Oreb te g. N. Toth zborovodja na orguljama.

U ½9 navečer je svečani narodni koncert, na kome će se izvoditi kompozicije Kačerovskog, Matza, Prejca, Okrugića, Špoljara, Taclika, Totha, Vilhara i Žganca. Izvode: mješoviti i ženski zbor »Turopoljca«, bariton g. Lj. Oreb i g. N. Toth na klaviru te kao zborovodja.

Za ovu proslavu, koja će ujedno biti i slavlje hrvatske seljačke umjetnosti, čine se velike pripreme sa strane krapinskog priredjivačkog odbora, u kome sudjeluju ugledne ličnosti iz društvenih, gradjanskih, seljačkih i obrtničkih krugova krapinskih.

Hrv. pjev. društvo: »Petar Zrinski« u Vrbovcu priredilo je u velikom tjednu duhovni koncert pod ravnanjem g. Franje Vernika. Od mnogih, vrlo lijepo izvedenih kompozicija valja napose istaknuti Haydnovu: »Tenebrae factae sunt« i Rosseli: »Adoramus«. Ugledali se i drugi u ovo ambiciozno društvo.

59. glavna skupština hrv. pjev. društva »Danice« u Sisku. U prisuću velikog broja članova i čitavog zbora održana je ta zapravo 63 skupština. Svi izvještaji primljeni su s oduševljenjem na znanje, a pjevanje zbora dalo je upravo svečani ton cijeloj skupštini. Pjevano je »Hrvatskoj« od Novaka, »Hrvat. pjevački pozdrav« i društveno geslo »U pjesmi nam slava« od F. Medřickoga. Skupština je dala priznanje radu dosadašnje uprave pa je ista gotovo u cijelosti ponovno izabrana. Nova uprava izgleda ovako: predsjednik F. Kovač, potpredsjednik Poldo Prosenjak, blagajnik Stjepan Popović, tajnik I. Deisinger Leo, tajnik II. Bogdanić Ladislav, arhivar Bogdanić Josip, odbornici: Marija Engel-Febo, Mänhardt Käty, Zulechner Vlado, Rožanković Josip, Maraković Ivica, Perković Josip, Janušić Nikola, zamjenici: Kovačić Feliks i Tomšić Vlado. Rev. odbor: Maraković Juraj i Očić Ljubomir. Za zborovođu je izabran s oduševljenjem g. Fr. Medřicky. Kod euharističkog kongresa, koji se održaje u kolovozu u Sisku, »Danicu« čeka ove godine velika zadaća, da reprezentira glazbeni Sisak. Ona će to obzirom na odličan kvantitativni i kvalitativni materijal, koji ima, sigurno izvršiti na sveopće zadovoljstvo.

Hrv. pjev. društvo »Relković« u Vinkovcima navršuje ove godine 30. godišnjicu svog opstanka. Društvo je osobito nakon rata za vrijednog predsjednika Marka Lombarovića proširilo svoju djelatnost te se istaklo prigodom pjev. utakmica. Danas je društvu na čelu Franjo Dučmelić, tajnikom je Juraj Lacko, a zborovodjom Slavko Janković.

Hrv. pjev. društvo »Neven« u Subotici priredilo je dne 19. III. o. g. duhovni koncert, na kojem je pod ravnanjem zborovodje dr. Mihovila Katanca izvelo: Pergolesin: »Stabat mater« i Mendelssohnov: »42. psalam«. U potonjem nastupilo je do 90 pjevačica i pjevača te orkestar od 40 muzičara.

Hrv. pjev. društvo »Jeka« u Samoboru održalo je dne 6. III. o. g. svoju glavnu skupštinu. U svom pozdravnom govoru sjetio se društveni potpredsjednik g. Fran Hrčić prošle godine preminulog predsjednika i zborovodje Milana Zjalića, koji je bio duša »Jeke«. Tajnik g. Sudnik izvijestio o društvenom radu u zadnje dvije godine (dva koncerta, jedan izlet, sudjelovanje kod crkvenih i narodnih svečanosti), a blagajnik g. Geček o stanju blagajne. Društvenim predsjednikom je izabran g. Fran Hrčić, a odbornicima gg.: Šek, Vrbanić, Matota, Geček, Strmoli, Bišćan, Plečko, Vene i Sudnik.

Pjev. društvo »Sv. Cecilija« u Splitu održalo je 17. IV. o. g. svoju glavnu skupštinu. Predsjednik ing. Petar Jozević prikazao je u svom pozdravnom govoru opsežan društveni rad tečajem prošle godine. Spomenuli smo već 25. godišnjicu društva, koja je vrlo lijepo proslavljena. Društvo je sudjelovalo kod raznih narodnih i crkvenih svečanosti. Sad se sprema, da proslavi stotu godišnjicu Zajčeva narodjenja. Izabran je ovaj odbor: ing. Jozević, predsjednik, prof. D. N. Matulić, potpredsjednik, prof. Juras, tajnik, Josip Pant, blagajnik.

Proslava Zajčeva u Karlovcu. Hrv. pjev. društvo »Zora«, koje je još za života Zajčeva mnogo izvodilo njegove kompozicije te je bilo medju najvećim njegovim štovateljima, dostojno je proslavilo dne 4. V. o. g. i stotu godišnjicu njegova rodjenja. Proslava otpočela je ouverturom k Zajčevoj operi: »Lizinka«, (vojna glazba), iza toga je slijedilo predavanje dr. Božidara Širole o Zajcu i napokon pjesma »Crnogorac Crnogorki« i velika kantata hrv. pučkih popijevaka. Zbor »Zore«, pod vještim ravnanjem Davida Meisela posvjedočio je i ovaj puta svoju veliku pjevačku kulturu.

Muzički natječaj radiostanice Zagreb. Radiostanica Zagreb raspisuje natjecaj za dva muzička djela slijedećih kategorija: I. kompozicija za violinu i klavir u trajanju od najmanje 15 minuta. Forma i broj stavaka po volji. Nagrada 2.000 D. — II. kompozicija za klavir solo u trajanju od najmanje 10 minuta. Forma i broj stavaka po volji. Nagrada 1.000 D. U obzir dolaze samo neizvedena djela domaćih kompozitora. Radiostanica Zagreb pridržaje si pravo prve slobodne izvedbe sviju (dakle i nenagradjenih) priposlanih djela u roku od godinu dana nakon objave rezultata natjecaja. Djela treba priposlati bez naznake imena autora pod šifrom i priložiti im zatvoreno pismo s istom šifrom na omotu. U tom omotu treba da se nalazi ime i adresa autora a pošiljka da se uputi na adresu Radiostanica, Zagreb (Radićev trg br. 9) najkasnije do 1. septembra 1932. godine. — Rezultat natjecaja objavit će se dne 30. novembra 1932. putem mikrofona prigodom večernje emisije i putem novina. Jury sačinjavaju: Krešimir Baranović, direktor opere, Vaclav Huml, profesor muzičke akademije i Fran Lhotka, rektor muzičke akademije u Zagrebu.

*

Spomenploča skladatelju Izidoru Bajiću otkrivena je dne 8. V. o. g. u Kuli u Bačkoj. Bajić rodjen je god. 1878. u Kuli, a umro je prije 15 godina u Novom Sadu. Spomenploča uzidana je u školsku zgradu. Toj svečanosti prisustvovalo je mnogo svijeta, a i Bajićev učenik dr. Miloje Milojević.

Milica Čop, talentirana pianistkinja, koncertovala je u Beogradu te izvodila djela Mozarta, Beethovena, Chopina, Prokofjeva, Milojevića, Tajčevića i Logara.

25. godišnjica umjetničkog rada Jovana Zorka. Direktor muzičke škole u Beogradu Jovan Zorko proslavio je dne 6. IV. dvadeset i petu godišnjicu svog umjetničkog rada. Svečar rodjen je god. 1881. u Beogradu. Njegov otac došao je iz Krapine te se nastanio u Beogradu. Zorko polazio je gimnaziju u Beogradu i Moskvi, gdje je god. 1907. svršio i konservatorij. Učiteljem bio mu je i poznati dirigent prof. Vasilije Safonov. Na poziv Stevana Mokranjca preuzeo je učenje violine

na beogradskoj muzičkoj školi i na bogosloviji sv. Save. Odgojio je više odličnih violinista, medju koje spada i Marija Mihajlović, članica beogradskog kvarteta. God. 1922. postao je direktorom muzičke škole te je taj zavod digao na veliki stepen. Uspjelo mu je, da sakupi oko sebe više odličnih muzičara, koji zajedno s njime predano rade oko napretka te škole.

Za proslavu te obljetnice sastavio se prireddjivački odbor, a sama svečanost proslavljena je sa koncertom beogradskog kvarteta (Č. Ličar — klavir, M. Mihajlović — violina, J. Zorko — viola i J. Tkalčić — violončelo) dne 6. IV. o. g. u dvorani Kolarčeve zadužbine. Na programu su bile ove kompozicije: Josip Slavenski (op. 13.): Trio za violinu, violu i violončelo (prva izvedba); Jure Tkalčić (op. 16.): Trio u e-molu za klavir, violinu i violončelo (prva izvedba) i Saint Saëns (op. 41.): Kvartet u B-duru za klavir, violinu, violu i violončelo.

Odličnom slavljeniku i mi svesrdice čestitamo. Neka još dugo radi na unapredjenju i procvatu naše muzičke kulture!

Akademsko pjev. društvo »Obilić« iz Beograda priredilo je dne 1. V. o. g. (pravoslavni Uskrs) u dvorani oficirskog doma u Nišu koncert jugoslovenske horske muzike. Koncert je lijepo uspio.

*

† **Janko Leban.** Dne 18. II. o. g. umro je u bolnici milosrdne braće u Kandiji kod Novog Mjesta brat pok. skladatelja Augusta Lebana, ravn. učitelj u m. Janko Leban. I pokojnik se je bavio glazbom i komponiranjem.

† **Dr. Stanko Vurnik.** Slovenci izgubili su nedavno odličnog kulturnog radnika dr. Stanka Vurnika. Pokojnik rodjen je dne 11. IV. 1898. u St. Vidu kod Stične, gdje mu je otac vršio službu orguljaša. Gimnazijalne nauke svršio je u Ljubljani, a filozofiju na sveučilištima u Zagrebu i Ljubljani. God. 1925. napravio je doktorat iz povijesti umjetnosti. Ravnatelj novo osnovanog etnografskog muzeja u Ljubljani dr. N. Županić predobio ga je za taj zavod, u kojemu je vršio najprije službu asistenta, a onda kustosa. Već prošle jeseni je obolio od sušice i završio dne 23. III. o. g. svoj mladi, plodonosni život.

Djelovanje Vurnikovo bilo je vrlo opsežno i mnogostrano. Bio je okretan publicist, strog i borben kritičar i temeljiti naučenjak. U »Etnologu« priopćio je mnogo temeljitih rasprava o slovenskoj narodnoj nošnji, o slovenskoj kući, o slikanim naličjima panjeva. Mnogo se je bavio i s glazbom. Više godina bio je stalan glazbeni referent »Slovenca«. Vrlo je opsežna i temeljita njegova rasprava: »Uvod v glasbo«, koja je izlazila u »Dom in svetu«, a prvi dio je izašao i u posebnoj knjizi. Osobito zanimljiva je Vurnikova: »Studija o glasbeni folklori na Belokranjskem« (Etnolog IV. 165.—186.), na koju se je prof. Fr. Dugan opširno osvrnuo u »Sv. Ceciliji« te »Studija o stilu slovenske ljudske glasbe« (Dom in svet XLIII., 310—318.). Žalibože, da je taj daroviti, savjesni mladi naučenjak ponesao u grob mnoge krasne osnove, prije nego ih je mogao ostvariti i izvesti. Dobro je kazao na njegovom grobu dr. N. Županić: »Čebelica si bil, dragi pokojnik, na čelnicah, na panjih naših, neumorno delujoča na poljanah našega narodopisja, tenko poslušajoča melodije naših narodnih pesmi, boreča se z ostrim peresom v sferah znanosti, leteča in brneča po višavah slovenske umetnosti in literature.« Pokoj mu vječni!

† **Ignacij Hladnik.** Dne 19. III. o. g. preminuo je u Novom Mjestu poslije dugog bolovanja zaslužni slovenski skladatelj Ignacij Hladnik. Hladnik rodjen je dne 25. IX. 1865. u Križama kod Tržića. Orguljašku školu svršio je u Ljubljani s izvrsnim uspjehom, a onda vršio orguljašku službu u župi Sv. Jakoba na Savi, u Staroj Loki a najposlije od 1. X. 1889. u Novom Mjestu. Tu je bio orguljaš crkve tamošnjeg zbornog kaptola. Uz to je vršio službu zborovodje u raznim društvima te bio učitelj pjevanja na tamošnjoj gimnaziji i gospodarskoj školi. I privatno se je bavio glazbenom obukom. Zadnjih godina je teško pobolijevao te još prošle godine dne 25. IX. prigodom stote godišnjice obnovljenog kaptola orguljao zadnjiput kod zadužnica za pokojne kanonike. Umro je dne 19. III. na Josipovo. Sahranjen je dne 21. III. na novom gradskom groblju uz veliko saučešće mnogobrojnog općinstva. Svi su ga poznavali i svi voljeli. Uz druge nadgrobnice zapjevali su mu pjevači i njegovu najmiliju popijevku: »Marija skoz življenje«.

Hladnik bio je vanredno glazbeno nadaren te je živio u glazbi i samo za glazbu. Bio je izvrstan orguljaš, na daleko poznat. No još je više došao na glas sa svojim mnogobrojnim kompozicijama, koje su se kao nekada Riharove neobično brzo proširile medju Slovencima i osvojile mnoge korove. Hladnik bio je neobično plodan, lako je komponirao i njegove mnogobrojne melodije zavolio je puk, kao da su potekle iz duše naroda. Svake je godine izdao po koju zbirku pjesama, najviše crkvenih — preko 70 opusa. Prigovaralo se je mnogim njegovim popijevkama, da su premalo crkvene, a u isto su vrijeme Rihara ponovo izdavali i danas se još pretiskavaju Riharove popijevke. I strogi sudac mora priznati, da ima medju Hladnikovim kompozicijama mnogo odličnih stvari, koje će ga preživjeti i koje će mu sačuvati trajnu spomen u povijesti slovenske glazbe. Hladnik je sa zanimanjem pratio i naše glasilo te u njem saradjivao. Tako su tiskane u »Sv. Ceciliji« ove njegove kompozicije: »Presvetom Srcu Isusovom« za solo i zbor (Sv. C. 1908. str. 21), »Zora mira«, mješ. zbor sa solima (Sv. C. 1918., str. 19) i »Misna pjesma«, mješ. zbor, (Sv. C. 1918. str. 21). Na njegov rad ćemo se do zgode još potanje osvrnuti, a sada želimo, neka Božje milosrdje njegovu vedru dušu pridruži angjeoskim zborovima. Pokoj mu vječni!

Koncertni pjevač prof. Milan Pugelj, koji se je nakon višegodišnjih studija vratio na početku ove sezone iz Pariza, priredio je dne 11. IV. 1932. vrlo uspjeli koncert u dvorani filharmoničnog društva u Ljubljani. Pratio ga na klaviru konservatorista Lipovšek. Pugelj, koji ima vrlo simpatičan, mekan i izjednačen glas pjevao je 8 francuskih i 8 njemačkih pjesama s velikim razumijevanjem.

Popis zvona u ljubljanskoj biskupiji. Prigodom rekvizicije zvona god. 1916. sastavio je tadanji konservator dr. Gnirs katalog zvona na temelju izvještaja župskih ureda. Taj katalog pohranjen je kod biskupskog ordinarijata. Poslije rata nabavile su sve crkve u biskupiji nova zvona

(sva ili bar nekoja), pa bi bilo vrlo shodno, da se sastavi nov katalog. Biskupski ordinarijat je već pozvao župske urede, da popišu sva zvona u pojedinim župama. O zvonima svih crkvi i područnih kapela, imaju se poslati ovi podaci: 1. Ime crkve ili kapele, 2. Veličina zvona (donji promjer). 3. Težina. 4. Glas. 5. Godina, kada je zvono saliveno i ime zvonolijevca. 6. Naslov (komu u čast je zvono saliveno). 7. Natpisi. 8. Figuralni ukrasi (reliefi svetaca i t. d.). Brončana zvona moraju se označiti sa slovom B, a zvona iz čelika (jekla) sa slovom J.

Proslava 60. godišnjice Glazbene Matice u Ljubljani. Gl. M. osnovana je god. 1872. sa zadaćom, da sakuplja i izdaje slovenske pučke popijevke, a da izdaje i svjetovne i crkvene slovenske kompozicije.

No skoro se javila potreba sistematskog glazbenog uzgajanja slovenske mladeži: za to je god. 1882. otvorena glazbena škola, koja se razvila u Prvi jugoslovenski konservatorij god. 1919. Kad je godine 1926. država preuzela konservatorij, preostala je G. M. briga za izdržavanje niže glazbene škole. Škola ima svake godine preko 500 učenika, 36 stručnih nastavnika za 28 predmeta.

God. 1891. osnovala je G. M. svoj pevački zbor, poznat pod imenom: Pevski zbor G. M. U toku 40 godina ovaj je zbor pjevao na 250 velikim koncertima, izvodeći osobito sva znatnija domaća djela, kao i čitav niz velikih kompozicija za soli, zbor i orkestar iz domaćih i stranih literatura. Pjevački zbor G. M. starao se za koncerte u zemlji i na strani (Češkoslovačka, Poljska, Françuska i Švica).

Godine 1919. ustanovljen je i Orkestar Glazbene Matice koji priredjuje simfoničke koncerte.

Tako slavi Glazbena Matica ove godine 60. godišnjicu svoga postanka, 50. godišnjicu škole i 40. godišnjicu pjevačkog zbora.

Raspored festivala.

Utorak, 10. V. u 20 sati u Unionskoj dvorani produkcija škole Glazbene Matice. Dirigenti: prof. Šonc Viktor i prof. Jeraj Karel.

Petak, 13. V. u 20 sati u Filharmoniji komorni koncerat gudalačkog kvarteta konservatorista. Škola prof. J. Šlaisa.

Subota, 14. V. u 11 sati otvaranje izložbe koja ima da pokaže razvitak slovenske glazbe. Izložba bit će u velikoj dvorani Narodnoga doma.

Subota, 14. V. u 20 sati u Unionskoj dvorani simfonički i zborno-instrumentalni koncerat Glazbene Matice. Dirigent direktor opere Mirko Polić.

Nedjelja, 15. V. u 9 sati 30 min. koncerat u franjevačkoj crkvi. Dirigent o. Hug. Sattner.

Nedjelja, 15. V. u 11 sati 30 min. Gallusov koncerat pjevačkog zbora Glazbene Matice u Filharmoniji. Dirigent direktor opere M. Polić.

Nedjelja, 15. V. u 15 sati koncerat pred crkvom na Kongresnom trgu. Nastupit će: Mješoviti zbor »Hlahol« iz Praga (dirigent Herle), mješoviti zbor »Stanković« iz Beograda (dirigent M. Vukdragović), mješoviti zbor »Lisinski« iz Zagreba (dirigent M. Sachs) i Učiteljski pjevački zbor dravske banovine (dirigent Sr. Kumar).

Nedjelja, 15. V. u 20 sati operna predstava: Bravničar: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Dirigent A. Neffat, redatelj C. Debevec.

Istog dana od 8 do 12 i od 17 do 19 sati vršit će se u Hubadovoj dvorani skupština Južnoslovenskog pjevačkog saveza.

Ponedjeljak, 16. V. u 9 sati svečana vanredna glavna skupština Glazbene Matice u Filharmoniji i razvijanje zastave Glazbene Matice, dar Njegovog Veličanstva kralja Aleksandra I.

Ponedjeljak, 16. V. u 10 sati 30 min. u Matičnom parku kraj Vegove ulice otkrivanje spomenika jugoslovenskim kompozitorima (Gerbić Fran, Hubad Matej, Ipavic dr. Benjamin, Jenko Davorin, Lisinski Vatroslav, Mokranjac Stevan, Petelin-Gallus Jakob i o. Sattner Hugolin).

Ponedjeljak, 16. V. u 14 sati utakmica u pokucavanju zvona ugodjenih na b-d-f-g.

Ponedjeljak, 16. V. u 15 sati utakmica slovenskih pjevačkih zborova. Jedna i druga utakmica na Velesajmu.

*

Nagrade »Društva za komornu glazbu« u Pragu. Prvu nagradu od 3.000 Kč dobio je Jar. Řidký, drugu nagradu od 1.500 Kč Jaroslav Zicha. U poroti su bili I. B. Foerster, K. B. Jirák i R. Karel.

Iz Cecilijina društva.

»Cyril« o »Sv. Ceciliji«. U svom 1. ovogodišnjem broju osvrnulo se uredništvo »Cyrila« potanko na sadržaj 1. broja ovogodišnje »Sv. Cecilije«. Svoj referat završuje uredništvo ovim riječima: »Časopis Sv. Cecilija, koji donosi i glazbeni prilog, je bez sumnje jedan od najbolje uredjivanih časopisa za crkvenu glazbu.«

Narodne Novine priopćuju u svom 79. broju (od 5. IV. 1932. vrlo pohvalnu ocjenu o 2. broju »Sv. Cecilije« te govore potanko o bogatom sadržaju te naše muzičke revije.

Za novi kantual. Već se mnogo raspravljalo o novom kantualu i priručniku za orguljaše, što bi se imao doskora izdati. Kako je glazbeno i pjevačko društvo »Vijenac« u zagrebačkom sjemeništu već prije radilo na tom, da izda treće izdanje svoje: »Hrvatske crkvene pjesmarice«, predložio mu je odbor Cecilijina društva, da bi namjesto pjesmarice izdalo priručnik za orguljaše i kantual. Sastavljen je u tu svrhu posebni odbor, u kojem sarađuju članovi »Vijenca« i »Cecilijina društva«, održano je već nekoliko sjednica, u kojima je pretreseno sakupljeno gradivo i određen oblik kantuala. Raspravljalo se je i o mišljenju onih, koji su o tom pisali u »Sv. Ceciliji« i usvojeni mnogi prijedlozi. Budući ni »Vijenac«, a niti Cecilijino društvo nemaju ni izdaleka onoliko financijalnih sredstava, koliko bi bilo potrebno za pokriće troškova tog izdanja, umoljavaju se svi prijatelji crkvene glazbe, da omoguće izdanje svojim dobrovoljnim doprinosima. Svaki doprinos oglasit će se u »Sv. Ceciliji«.

U Zagrebu, dne 24. aprila 1932.

Odbor za izdanje kantuala. Zagreb, Kaptol 29.

I ako nije samo o glazbi, ipak je vrijedno da se priopći. Piše nam prijatelj župnik među ostalim:

Kantual nam je vrlo potreban. Sad kad se liturgijski pokret sve više širi, ne možemo biti više bez kantuala.

Još nešto! Potreban nam je također molitvenik (nekakav obrednik za poslijepodnevnu službu Božju). I o tom je »Sv. Cecilija« već pisala (I. Mlakar). Sada se ta služba Božja vrši gotovo u svakoj crkvi drugojačije. Ne sviđa mi se, da se Svetotajstvo na jozefinski ili janzenistični način izlaže u ciboriju i to na završetku litanija. U našoj nadbiskupiji se u mnogim župama gotovo nikada ne mole druge litanije osim lavretanskih, a ima ih pet odobrenih! Na sve to valjalo bi misliti sada, kad će se izdati mali ritual i odrediti, da se i obredi kod večernjica obavljaju u svim župama jednako.

Da, ad vocem Rituale Romanum u hrvatskom prijevodu. Koliko je bilo svojevremeno vike i prigovaranja radi latinskog jezika u crkvi. A sad kad imamo taj ritual u krasnom hrvatskom jeziku odobren, mnogi ga ne upotrebljavaju. Čudnovato nerazumijevanje! — Zbrka je sada u našim župama još veća. U jednoj župi u porabi je hrvatski obrednik, kako je određeno, u drugoj se tvrdokorno služe jošte s latinskim, unatoč nadbiskupske jasne odredbe. In aedificationem populi? Kako će to djelovati na puk, kojeg valja iskreno žaliti, kada tako postupamo s njime.

Kako su krasni i uzvišeni obredi Velikog petka i subote (Exultet)! Čovjek se doista prenese u prve vjekove kršćanstva. kad te obrede pozorno motri. A ipak kako ide sve to bez svakog odraza mimo našeg puka, na veliku štetu njegovog vjerskog osjećaja! Dašto, ako je u župi samo jedan svećenik, ne mogu se ti obredi razviti u pravom sjaju. No ipak ako ima taj mrvicu smisla za lijepo i uzvišeno, on će već naći način, da ne će obaviti to hladno i šablonski. Ja sam n. pr., — ne iznosim to, da se hvalim — naučio školsku mladež himne: Vexilla regis, Pange lingua, litanije svih svetih i Magnificat na hrvatskom jeziku, što je prema Vlašićevom Evangjelistaru dopušteno, — pa je čitava crkva oživjela. Gg. bogoslovi vide doduše, kako se u prvostolnoj razvija kod sv. obreda sav sjaj, no trebalo bi ih upozoriti i na to, što će učiniti, kad će biti sami na župi, a da će ipak Veliki tjedan imati čara za njihove župljane.

Predaleko bi me dovelo, da pišem o žrtvenicima i njihovoj neukusnoj opremi (neliturgijski pokrivači, staro, zaprašeno papirnato cvijeće i t. d.). Protiv neukusa i tvrdoglavosti bori se badava dekan, tu bi morao odlučno nastupiti jedino biskup, prigodom kanoničke vizitacije. Zamazano crkveno odijelo i rubenina, korporali i rupčići, prašni baldakini i barjaci — sve to ne dolikuje kući Božjoj. No to već ne spada strogo ovamo i ako je u tijesnoj vezi sa liturgijskim činima.

Nadgrobni spomenik pok. župniku Milanu Zjaliću. Nekolicina pokojnikovih prijatelja pokrenula je ideju, da se zaslužnom pokojniku postavi dostojan nadgrobni spomenik. Osnovu za taj spomenik i brončani relief izradio je prof. Davorin Hotko. Grob će pokrivati masivna ploča iz bizečkog kamena, a na pročelju bit će sam spomenik, vrlo jednostavan i otmjen sa pokojnikovim likom u profilu i natpisom. Spomenik se već izradjuje te će biti postavljen još ovoga ljeta.

Valja napomenuti i to, da je Hrv. Pjevački Savez priredio u počast svom mnogogodišnjem potpredsjedniku dne 8. V. o. g. u Hrv. Glazb. Zavodu vrlo uspjelu akademiju. Predsjednik Saveza g. Nikola Faller posvetio je pokojniku vrlo toplo spomenslovo. Pjevačko društvo GDI izvelo je vrlo lijepo »Slavu« iz Matzove: »Hrv. mise«, posvećene Zjaliću. R. Schönstein odgudila je Bachov »Grave«, a udružena pjev. društva »Jablan« i »Maksimir« nastupila su pod ravnanjem Mladena Pozajića sa dvim ulomcima iz Kukline staroslavenske mise. »Sloboda« izvela je »Oče naš« Vatroslava Lisinskoga. Akademija završila je sa Šestakovim: »Zavjetom«, koji je izvelo društvo »Zagreb«. Akademija bila je dobro posjećena, a čist njezin prihod namijenjen je bio podignuću spomenika pok. Milanu Zjaliću. Dobrovoljne prinose u tu svrhu prima i naše uredništvo.

Cecilijino društvo u Vinkovcima priredilo je dne 10. IV. o. g. u župskoj crkvi crkveni koncert. Društvo nastupilo je sa svojim muškim, ženskim i mješovitim zborom te izvodilo vokalne kompozicije: Dugana, Kolba, Kukle, Vilhara, Djakovića, Canjuge, Udela i Pokaza. Zbor je pod ravnanjem svog vrijednog zborovodje Frana Barca lijepo napredovao. Kod koncerta sudjelovao je i prof. Franjo Dugan i izveo na orguljama četiri točke (Bach, Rheinberger, Dubois). G. Vladimir Kovačić, koji izvješćuje u vinkovačkom »Novom Listu« (br. 15.) o tom koncertu, kaže medju inim: »O umjetnosti g. prof. Dugana možemo govoriti samo sa zanosom i u superlativima. Bio je to umjetnički užitak, kakav se ne čuje, svaki dan i koji bi tako rado opet čuli!... Bili bi vrlo zahvalni Cecilijinu društvu, kad bi nam ponovno pozvalo u goste g. prof. Dugana, da nam priredi jedan samostalni crkveni koncerat, da bi ga tako mogli više čuti. To je opća želja.«

Nadamo se, da će nam koji od naših prijatelja poslati podrobniji izvještaj o tom koncertu, koji je ponovo dokazao, da virovitičko Cecilijino društvo živi, radi i napreduje.

Cecilijino društvo u Osijeku održalo je ovih dana svoju VII. glavnu skupštinu, na kojoj je jednoglasno izabran ovaj odbor: Ivan Jagodić, predsjednik, Franjo Šumaher, potpredsjednik, Stjepan Plavšić, tajnik, Julije Toporiš i Franjka Rotter, blagajnici, Ivan Karakoš, arhivar i Josip Brečko, zborovodja.

SV. CECILIJA« izlazi svaka dva mjeseca, a stoji na godinu 40 din., za škole i djake 25 din. Članci, dopisi i pretplata šalju se na Janka Barlè-a, ravnatelja nadbiskupske pisarne u Zagrebu, a glazbeni prilozi na ravnatelja Franju Dugana u Zagrebu (Palmotićeva ul. br. 17).

IZDAJE: »CECILIJINO DRUŠTVO« U ZAGREBU. — UREDNIK LISTA: JANKO BARLÈ, KANONIK U ZAGREBU, KAPTOL, BROJ 31. — UREDNIK GLAZBENOG PRILOGA: FRANJO DUGAN, PROF. MUZIČKE AKADEMIJE U ZAGREBU, PALMOTICEVA UL. 17A. — TISAK »NADBISKUPSKE TISKARE« U ZAGREBU. — ZA TISKARU ODGOVARA: STJEPAN MARINOVIC, KAMAUFOVA 14

Nek je svašta.

† Antonin Podlaha, posv. biskup u Pragu, učenjak i neumoran radnik na polju historije umjetnosti, koji je nedavno umro, stekao je zasluga i na polju povijesti češke muzike. On je izdao »Katalog glazbenih djela u metropolitanskoj biblioteci praškoj« s uvodom o povijesti svetovitskog hrama od početka 18. stoljeća do sredine 19. stoljeća. Podlaha rodjen je u Pragu 22. I. 1865., zaredjen god. 1888.

† Heinrich Beryng poznati madžarski komponista umro je dne 22. III. o. g. u Budimpešti. Rodjen god. 1871., živio je mnogo godina u Parisu.

Blagoslov obnovljenih orgulja u St. Florianu. Na Spasovo (5. V.) bio je blagoslov glasovitih orgulja u samostanu u St. Florianu. Sagradio ih je Franjo Križman, a mnogo je na njima svirao Anton Bruckner, pa ih zato zovu Brucknerove orgulje. Svečanost otpočela je svirkom fanfara (izvadak iz Brucknerova 112 psalma). U 3 sata imao je prepošt dr. V. Hartl svečani govor, a samostanski orguljaš prof. Haybäck izvodio je Brucknerov t. zv. »Perger-Präludium«. Zborovođa katedrale u Linzu prof. F. X. Müller dirigirat će iza toga svoju zbornu kompoziciju: »Molitva zahvalnica A. Brucknera«, a učitelj orguljanja na konservatoriju u Leipzigu Friedrich Högner izvest će na orguljama uz pratnju duvajućih instrumenata I. N. Davida: Introit, koral i fuga. Svečanost završit će se Brucknerovim: »Te Deumom« pod ravnanjem Rob. Keldorfera.

»Savica«, društvo ljubljanskih akademičarki priredilo je dne 29. IV. o. g. u ljubljanskoj katedrali zanimljiv koncert, na kojem su članice izvodile samo marijanske popijevke. Mons. St. Premrl, koji je tim koncertom ravnao, izveo je na orguljama tri skladbe. Pjevačice otpjevale su tri Premrlove skladbe, Gerbićevu: »Ave Maria, Železnikovu: »Najlepša vseh devic«, i Hladnikovu: »Cvete roža v Božjem vrtu« i još neke druge marijanske pjesme vrlo dobro. Kao solistice se istakle gdjice Megla (sopran) i Pirc (alt).

Učiteljski pjevački zbor »Ivan Filipović« koncertovao je dne 2. V. o. g. u velikoj dvorani »Uniona« u Ljubljani. »Slovenec« priopćio je vrlo pohvalnu ocjenu iz pera K. Kritičar osvrće se na pojedine kompozicije te osobito hvali Dobronićevu »Mentinjadu«, Vrhovskoga »Dil, dil duda« i Weissov slavospjev: »Svim na zemlji mir«. Na završetku dodaje: »V petju ima zbor nekaj posebnosti. Najbolj zaznavna je težnja peti izvečine pritajeno, vsako skladbo obdati z nekako skrivnostjo. Prvi del se je razpletal dosledno v tej težnji. Morebiti ne prav vselej upravičeno. Zdi se, da bi bila marsikatera skladba še bolj učinkovala, če bi bila bolj polno zvenela. Prav posebno še zato, ker se je tako pritajeno petje (mezza voce) tu in tam zdelo utrujeno, ne več popolnoma jasno. Kar veseli smo bili polnih mest, ker tu je bil zbor pevsko tehnično kar vedno na višku, čisto je pel, jasno so zveneli akordi, med tem ko so bile na pritajenih mestih celo znane, razumu jasne harmonije tudi nekako pritajene, v neko meglico zagrnjene, ki se je južnjaškemu značaju skladb včasih kaj podala, druge je pa manj jasne delala. Mislim, da bi kazalo to težnjo, premisliti in nekoliko drugače usmeriti. Posebnost so krepko in včasih kratko odrezani konci, so pogosto zelo učinkoviti, včasih jih zahteva vzhodnjaška mera, semtertja se pa zde tudi kakor da so proč vrženi. Perovodja in zbor imata skrajno razvit čut za izrazit ritem. To je prvi pogoj za uspešno glasbeno delo, ko se ga zbor ni strašil in z njim dosegel veliko priznavanja. — Na eno bi končno še rad opozoril: naš glasbeni čut se očevidno razvija v plastično, polifonsko smer. Dokler je bilo petje homofonsko, je bilo poslušalstvo nekako hladno, mirno; kakor hitro so pa začeli glasovi samostalno vsak zase, vsak »svojo« peti, je po dvorani kar zavalovalo.

Nagradjene mise u Pragu. God. 1929. položila je neimenovana darovateljica kod praškog konservatorija svotu od 6000 Kč za najbolju misu, napisanu u proslavu svetovaclavskog milenija. Porota, pod predsjedništvom dr. I. B. Foerstera podijelila je nagradu medju četiri natjecatelja: Josefa Procházku, profesora praškog konservatorija, Frant. Heyduka, ravnatelja kora kod sv. Henrika, Václava Vaníčeka iz Střešovica i Frant. Suchýa, člana orkestra Radiojournala u Brnu. (Cyril)

»Jednotný církevný spevnik« pripravlja zaslužno slovačko književno društvo sv. Vojtěcha u Trnavi, koje je povjerilo izradbu i uredjenje tog kantuala vrsnomu poznavaocu slovačke crkvene popijevke skladatelju Mikulášu Schneidru Trnavskému. Taj će pjevnik sadržavati crkvene popijevke, koje pjevaju Slovaci, a takodjer stare, već davno zaboravljene popijevke. Uz božićne popijevke biti će uvrštene u pjevnik i pučke kolede ne toliko za liturgičku porabu već radi njihovog folklorističkog znamenovanja.

Ostrčilova opera »Pupoljak« izvedena je dne 25. II. 1932. u njemačkom prijevodu u gradskom kazalištu u Teplicama-Šanovu. Operu je naučio Adolf Heller.

Glazbeno - znanstvena predavanja u ljetnom semestru 1932. na Karlovoj univerzi u Pragu. Prof. Dr. Zd. Nejedlý: Povijest opere, IV. Rikard Wagner, 3 sata na tjedan. Isti: Chopin, 2 sata na tjedan. Isti: Seminar za glazbenu znanost (Analiza Chopinovih poloneza, referati, radnje), 2 sata. Prof. Dr. O. Zich: Estetika glazbe, 2 sata. Doc. dr. J. Hutter: Povijest glazbe. Dio II.: Doba vokalnog i instrumentalnog kontrapunkta..., 2 sata. Isti: Nauka o glazbenoj skladbi u srednjem vijeku. Dio II.: Kontrapunkt, 2 sata. Doc. dr. R. Perlik: Povijest crkvene glazbe. IV. višeglasna glazba crkvena. Perioda prva: 10—13. stoljeća (ars antiphona), 2 sata. Isti: Konstitucije o liturgiji, gregorijanskom koralu i svetoj glazbi pape Pija XI. od 20. XII. 1928., 1 sat. Lektor dr. I. B. Foerster: O glazbenim formama, 1½ sata. Prof. dr. Teige: Izabrani dijelovi iz akustike, 2 sata.

Glazbeno - znanstvena predavanja u ljetnom semestru 1932. na Masarykovoj univerzi u Brnu. Prof. dr. Vl. Helfert: Razvoj instrumentalne glazbe, III. dio, 3 sata. Isti: Ot. Hostinskij, estetik i pobornik moderne češke glazbe, 2 sata. Isti: Proseminar glazbeno - znanstveni (razvoj nota, tabulatura, generalbas), 2 sata. Isti: Seminar glazbeno-znanstveni (tumačenje izabranih dijelova glazbotvorina, osobito »Orfeja« od Monteverdia, radnje, diskusija, referati), 2 sata. Isti: Glazbeni kolegiji. Praktične izvedbe izabranih skladbi u vezi s brnskim Radiojournalom. Lektor V. Kapral: O sazvučju i spojevima, 2 sata.

Glazbeno - znanstvena predavanja u ljetnom semestru 1932. na Komenskoga univerzi u Bratislavi. Prof. dr. D. Orel: Glazbeni klasicizam, 3 sata. Isti: Čehoslovačka glazba u srednjem vijeku, 2 sata. Isti: Analiza savremenih djela glazbenih. Referati, 2 sata. Lektor F. Kafenda: Nauka o harmoniji. Nastavak, 2 sata. Isti: Nauka o kontrapunktu, 2 sata.

U bečkoj katedrali izvodili su na Uskrs Haydnovu Nelsonovu misu, na uskrsni ponedjeljak »kleine Orgel-Solomesse«, a prigodom uskrsnuća Haydnov: »Te Deum«. Svim tim izvedbama dirigirao je prof. Ferdinand Habel.

A. P. Bersenjev, naš odlični saradnik u Staroj Zagori (Bugarska) znatno se je oporavio od svoje bolesti. Sad radi na bugarskoj muzičkoj folklori. Tu svoju radnju piše za reviju »Zeitschrift für Musik«. Čim će mu zdravlje dopustiti, uskrisit će opet časopis »Muzikalen Pregled«, što ga je kroz više godina tako spretno uredjivao. To je tim nužnije, što Bugari nemaju sada nijednog muzičkog časopisa.

X. festival međunarodnog udruženja za savremenu glazbu držat će se od 16. do 22. VI. 1932. u Beču s ovim programom:

I. Orkestralni koncerat. C. Beck: »Innominata«; N. Lopatnikov: »Drugi klavirni koncerat«; A. Schönberg: »Filmska glazba«; M. Ponc: »Predigra k starogrčkoj tragediji«; K. Haba: »Violinski koncerat«; H. Jelinek: »Simfonija«.

II. Koncerat skladbi za komornu glazbu. E. Erdmann: »Serenada«. Rob. Gerhard: »Katalenske pesme«. N. Hannenheim: »Drugi klavirni koncerat«. E. Křenek: Ciklus pjesama »Durch die Nacht«. Cl. Dolvincourt: »Mletački ples«.

III. Komorni koncerat. F.Malipiero: »Cantari alla Madrigalesca« za gudački kvartet, F. Finke: »Sonatina za violu i klavir«, I. Schloss: »Sonata za klavir«, B. Woytowicz »Mala kantata za djecu«, I. Mandić: »Kvintet za puhala«.

IV. Komorni koncerat. A. Bliss: »Kvintet za oboe i gudački kvartet«, K. Reiner: »Sonata za klavir«, V. Rieti: »Serenada za violinu i 11 nastroja«, L. Spinner: »Gudački trio«, J. Françaix: »8 bagatela za gudački kvartet i klavir, T. Harsányi: »Nonet za duvački kvintet i gudački kvartet«. Opera L. Janaček: »Iz mrtvog doma«, I. Berg: »Vojcek«.

U vrijeme festivala izvest će se od starih skladbi ove: 17. VI. Schmelzerov »Balet za konje«. 19. VI.: Gluckova »Ifigenija na Tavridi« u stadionu. 19. VI. Haydnova »Misa« u Eisenstadtu. 21. VI.: Schubertove skladbe u vrtu Schubertova Doma.

Filharmonja Warszawska proslavila je dne 16. II. tridesetu godišnjicu svog opstanka. U razvoju poljske simfoničke muzike ima ta institucija zaslužno mjesto. Tom zgodom izašao je spomenspis Filharmonja Warszawska 1901.—1931. Sa svojim člancima sudjelovali su u toj knjizi E. Wrocki, dr. Helena Dorabialska, E. Mlynarski, St. Niewiadomski, dr. H. Opieński i drugi.

Pjev. društvo »Ogniwo« iz Katovica izvelo je dne 10. I. 1932. u filharmoniji u Warszawi s velikim uspjehom Händelov oratorij: »Juda Makabejac« pod vještim ravnanjem svog dirigenta direktora Stefana M. Stoińskoga, predsjednika šleskoga pjevačkog Saveza.

Nagrade na svjetskom natjecanju na klaviru Chopinovih djela u Varšavi, podijeljene su 23. III. o. g. Prvu nagradu (5000 zlotih) dobio je slijepi madžarski emigrant Arnold Buninski, drugu (3000 zl.) slijepi madžarski pianista Imre Ungar, treću (1000 zl.) Boleslav Kohn iz Warszawe, četvrtu Abraham Lufer iz Rusije. Dvanaesta nagrada podijeljena je Nijemcu Warneru.

Zanimljivi podaci o »harmonici« u Njemačkoj. Kulturno značenje harmonike kao pučkog glazbala stoji izvan svake sumnje. A pogledamo li statistične podatke, raspršit će nam se sve eventualne dvojbe. U godini 1929. proizvela je »njemačka industrija harmonika« 47 milijuna usnih harmonika, oko ¾ milijuna ručnih harmonika. Dosta puta slože se članovi u lijepi orkestar. Kroz 6 mjeseci utemeljiše u Württenbergu i Badenu 45 orkestara s ručnim harmonikama. Firma Hohner registrirala je u decembru 1929. godine 4.000 njem. orkestara s usnim harmonikama. Ne zaboravimo, da u Njemačkoj 300.000 djece prima svoju prvu pouku u muzici pomoću usne harmonike; da je u Bugarskoj ministar prosvjete službeno preporučio učiteljima uporabu usne harmonike. Zamislimo se malo prije, negoli koju gorku rečemo protiv ovog »dječjeg glazbala«! Vj. L.

Koji pjesnici i skladatelji vladaju radiom u Njemačkoj? Statistički odio državnog radio udruženja izdao je zanimljive brojke za razdoblje (sezonu) od oktobra 1929. do septembra 1930. Rezultati su ovi: djela Jacques Offenbacha izvodila se 54 puta; operete Franje Lehára i Leona Falla po 20 puta. Verdijeve opere nose rekorni broj od 51 izvedbe, na drugom mjestu Mozart (37), na trećem mjestu Richard Wagner (36 puta), Puccini i Rossini po 16 izvedbi. — Goethe samo 14 puta, Schiller i Hauptmann po 12 puta. Na području opera i opereta zanimljivo je, kako su pojedina djela prošla: Rossinijev »Sevilski brijač« (14 puta), Verdijev »Krabulini ples« [illegible] Millöckerov »Prosjak student [illegible] Šišmiš« (8).

Muzio Clementi. Dne 10. III. 1832. umro je taj klavirski skladatelj i pedagog, tako da se ove godine navršuje njegova 100 godišnjica. Njegove školske skladbe još se uvijek upotrebljavaju.

Friedrich Kuhlau, skladatelj poznatih sonatina i skladbi za flautu umro je 12. III. 1832., tako se ove godine slavi i njegova 100 godišnjica.

Franz Schrecker skladao je operu »Hristofor«. Pisao je za mali orkestar, ne rabi zborova, već ponajviše govorene dialoge. Završuje gudačkim kvartetom.

Bela Bartók sastavio je novi koncerat za klavir.

Jenö Hubay instrumentirao je poznatu Bachovu Chaconnu, koja je skladana za violino solo i za veliki orkestar.

Oskar Esplá preuzeo je kao ravnatelj školu glazbene folklore na konzervatoriju u Madridu.

Sv. Kongregacija Koncila i autorsko pravo. »Acta Apostolicae Sedis« od 5. marta 1932. donose upute sv. Kongregacije Koncila od 25. februara 1932. u predmetu izvađanja crkvene glazbe u crkvama.

Od nekog vremena traže nekoji, da se crkvena glazba, koja se izvadja u crkvama u liturgične svrhe, podvrgne kao što i svaka druga glazba autorskom i izdavačkom pravu. Bez obzira na to, da se to ne dolikuje za kuću Gospodnju, dalo je ovo povod raznim trzavicama. Da se u buduće izbjegne ovim nemilim pojavama smatrala je Sv. Kongregacija Koncila shodnim, da izdade ordinarijima ove upute:

1. Dok se tvrdi da crkvena glazba, koja se izvadja pod crkvenim obredima potpada pod autorsko i izdavačko pravo, odrediti će Ordinariji, da se u crkvama izvadjaju samo one moderne kompozicije crkvene glazbe, čiji autori i izdavači pismeno izjave, da izvadjanje njihovih kompozicija ne potpada pod autorsko izdavačko pravo. U ostalom održavanje ove odredbe neće naškoditi crkvenoj glazbi kod sv. Obreda, jer: a) osim Gregorijanskog Korala i klasične polifonije imade mnogo i glasovitih kompozicija stare crkvene glazbe, koje su prešle u javno vlasništvo i koje se mogu slobodno izvadjati u crkvama, samo ako odgovaraju propisima Motu proprio Pija X. od 22. novembra 1903., b) mnogi i vrlo odlični komponisti i izdavači izjavili su, da se njihove kompozicije crkvene glazbe mogu slobodno izvoditi i ne potpadaju pod autorsko i izdavačko pravo.

2. Za izbor ovakvih kompozicija poslužiti će se Ordinariji saradnje dijecezanske komisije za crkvenu glazbu, ustanovljene u smislu gore pomenutog Motu propria Pija X., a mogu se obratiti za potrebite informacije i u Rim na papinsku visoku školu za crkvenu glazbu.

Toscanini morao je radi bolesti ruke prekinuti svoju djelatnost kao dirigent filharmoničkog orkestra u New-Yorku. Zamijenjuje ga Bruno Walter.